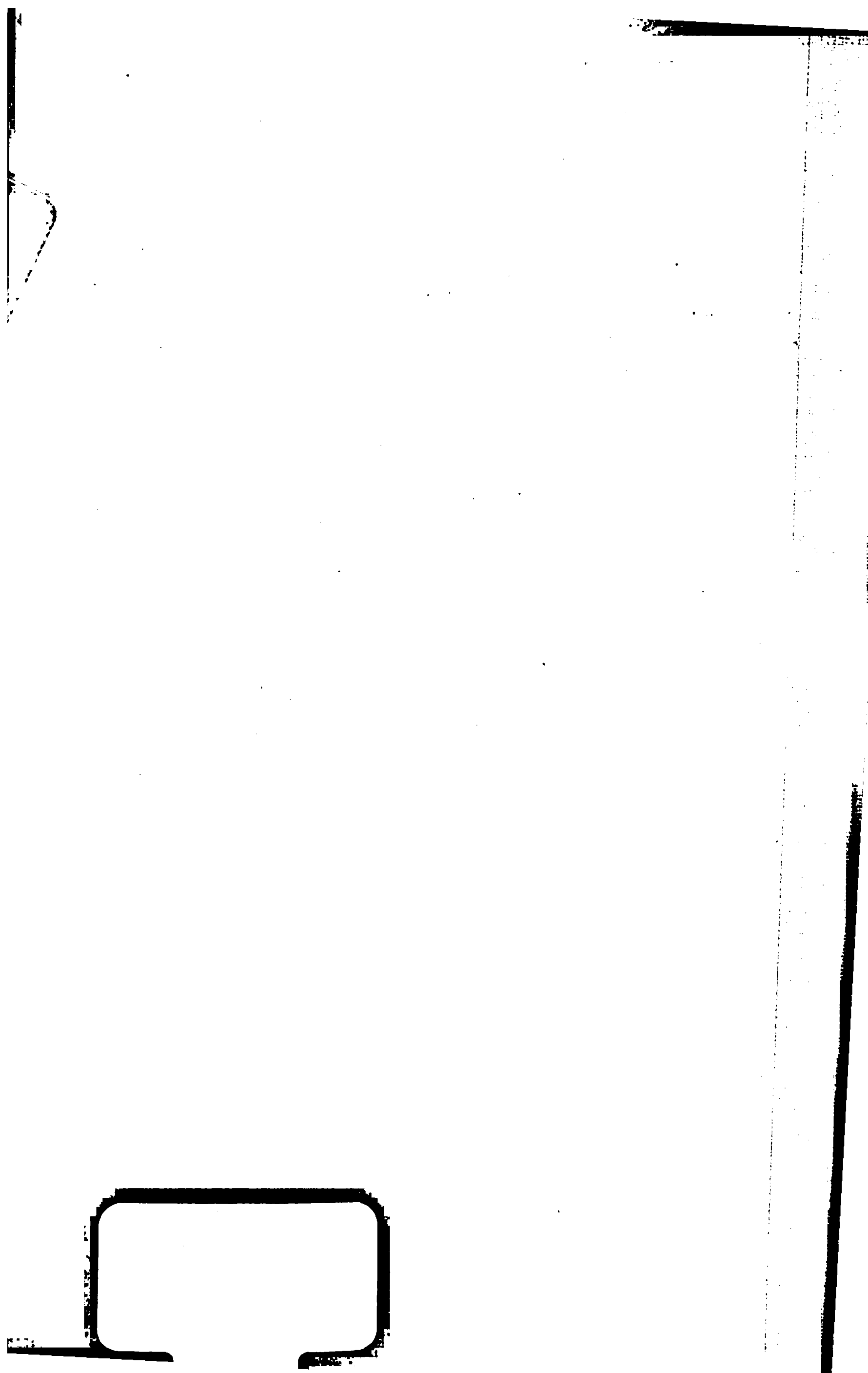

Characteerbilleder

af

Jesuiterlivet.

Uddragne af

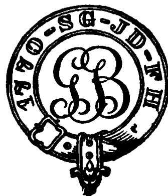
M. A. Arnould's

„Les Jesuites depuis leur origine jusqu'à nos jours“

ved

V. K.

Med en Fortale af R. Nielsen.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel.)

Trykt hos J. H. Schultz.

1867.

Indhold.

Fortale.

Jesuiternes Gud er en stor Jesuit; dette er en Grundsætning, hvorfra man nødvendig maa gaae ud, naar man vil forstaae Jesuitismen. Den jesuitiske Gud elsker just ikke denne Verden; men der er i denne Verden Noget, han elsker som sit eget allerhøieste Selv, og det er den hellige romerske Kirke, dens Paver og Bisper, dens Munke og Nonner, dens Altere og Røgelser, dens Helgene med Jomfru Marie og Jesus-Barnet. For denne Kirkes Skyld er Verden skabt; Verden er Middel, Kirken er Maal, at udbrede Kirkens Magt og Ære er at udbrede Guds Magt og Ære: til at udbrede Guds Magt og Ære er Jesuiten skabt. Jesuiternes Gud er hellig og dog verdslig; hellig, thi Kirkens Herredømme er hans Øiemed; verdslig, thi Midlerne til Opnaaelsen af dette Øiemed maae tages, hvorsomhelst de findes i Verden; ethvert Middel er godt, naar det paa endelig Maade kan tjene Øiemedet, thi Øiemedet helliger Midlet. Jesuiternes Gud er en naturløs Aand, Spægelsernes, Prøvelsernes, Bodsøvelsernes Gud, en hellig Egoist, en salig Asket. Askesen og den hellige Egoisme ere saa inderlig forbundne, at de gjensidig forudsætte og betinge hinanden.

Naturs sletteste Tilbøieligheder og Lidenskaber for at forene dem i een Lærebygning, der igjen skulde indbefatte al religieus og philosophisk Viden. Stolt, tapper, uvidende som en ægte Hidalgo, der lige netop forstaaer at læse og kun med Møie kan føre Pennen, tilbragte han sin Ungdom med Galanterier imod Damerne og anden tom Ørkesløshed. Han var 29 Aar gammel, da der endelig frembød sig en Leilighed for ham til at vise sit Mod og sin Tapperhed. Han udmærkede sig ved Indtagelsen af Najare og snart derefter ved Pampelona, som beleiredes af de Franske. Opmuntret ved hans Exempel gjorde Besætningen Vidundere af Tapperhed og vilde sikkert have kastet Beleirerne tilbage, dersom ikke Ignatius havde faaet sit ene Been knust af en Kanonkugle og næsten døende maatte bæres fra Valpladsen til Slottet Loyola. Af hvormange Tilfældigheder afhænge ikke ofte de menneskelige Tilskikkelser! Hvormange Begivenheder, der slet ikke synes at staae i Forbindelse, skille ikke ofte Virkningen fra dens første Aarsag! Dersom Tydskeren Barthold Schwartz i sit stille Kloster ikke havde opfundet Krudtet, var Jesuitismen maaskee aldrig kommen ind i Verden. Den imod Pampelonas tappre Forsvarer rettede Piil skulde maaskee have forfeilet sit Maal, den mod ham udslyngede Steenhagel, Sablen, rettet imod hans Hoved, skulde maaskee være sløvet paa hans Rustning, og han selv vedbleven at føre Soldatens eventyrlige Liv. En drømmende Munk opfinder Midlet til paa Afstand at dræbe Menneskene, et tilfældigt udslynget Stykke Jern gjør af Krigeren en Pilegrim, af Pilegrimmen en Verdensbehersker.

Ignatius helbrededes imidlertid for sine Saar, men den uduelige Saarlæge, der pleiede ham, forstod ikke at hele Bruddet, hvorfor han beholdt en stærk

Fremstaaenhed paa Benet. Denne Misdannelse var Ignatius, som holdt meget paa sine personlige Fortrin, og som endnu ikke havde forsaget denne Verdens Glæder, utaalelig. Med Foragt for den physiske Lidelse lod han Svulsten afskære, uden at der under hele Operationen undslap ham en eneste Klage. Nødt til at holde Sengen, søgte han at fordrive Tiden med Læsning og bad desaarsag, at man vilde bringe ham Bøger, navnlig Romaner. At Valget faldt paa Romaner, betegner tilstrækkeligen det Stadium, hvorpaa han i dette Tidsrum befandt sig, og hvad det var, hvorom hans Tanker i Reglen dreiede sig. Men Besidderne af Slottet Loyola vare alvorlige Spaniere, der, selv gudfrygtige og strenge i deres Sæder, bare Afsky for Tidens Frivolitet. Hele den gamle Borgs Bibliothek bestod kun af Legender om de Hellige og om Jesu Christi Liv og Lidelser.

I Mangel af Bedre aabnede Ignatius nu disse ærværdige Bøger, idet han uden Tvivl meget beklagede at maatte give Afkald paa Læsningen af de Elskovseventyr, der skulde have hjulpet ham til at forslaae Tiden og til at bære sit Onde med Taalmodighed; ikke destomindre fængslede denne Lecture ham mod al Forventning. Istedetfor de heftige Lidenskaber og galante Eventyr, der vilde have faaet hans Hjerte til at banke af Uro og Spænding, opflammedes hans Indbildningskraft ved de fromme og enfoldige Fortælliger om de Helliges Liv og Levnet. Nyligen befriet fra Feberen, afkræftet ved Faste og Søvnløshed, var han i en modtagelig Sindsstemning for Alt, hvad der var stort, poetisk og skjønt. Hans heftige, digteriske Aand havde hidtil manglet Næring og indtil dette Øieblik ikke kjendt sine egne Kræfter; letsindig og hensynsløst havde han bortødslet disse Kræfter i en tom og forfeilet Virksomhed; fordømt til Hvile,

faldt han tilbage i sig selv og oprørtes over sin Uvirksomhed.

Det høitidelige Øieblik, den af Skjæbnen for Ignatius af Loyola betegnede Time, nærmede sig. Manden fra tidligere Dage var forvandlet, han var som Stridsmand i Kongen af Spaniens Tjeneste bleven henlagt paa Sygeleiet, han reiste sig derfra som Stridsmand i Jomfru Maries Tjeneste. Selve Stedet, hvorpaa han befandt sig, var i høi Grad skikket til at nære og opretholde disse nye Ideer. Om Dagen begeistredes han ved Læsningen om de hellige Martyrers Mod og Resignation og ved Beskrivelser af Eneboernes strenge Faste og Spægelse. Naar Natten faldt paa, og Vinden pibende foer igjennem det gamle Slots Taarne, og han da, ene i et halvdunkelt Værelse, hørte Uglen tude i Træerne, hørte Flagermusene baske med Vingerne paa de gamle, mørke Mure; naar Regnen pidskede paa Ruden, eller naar Maanen afvexlende med Skyerne kom og svandt, og kastede sit blege Lys hen paa ham, paa hans Leie, da havde han Syner, der førte ham ud i Ørkenen, ved Korsets Fod, hvor Magdalene udgød sine Taarer.

Han var ved dette Tidspunkt fuldkommen fast i Troen. En Nat stod han op og kastede sig ned for den hellige Jomfrues Billede, slog sig for Brystet og bøiede gjentagne Gange Hovedet i Støvet; pludseligt forekom det ham, som om det hellige Billede talede og bebreidede ham hans lange Tøven samt befalede ham at begynde et nyt Liv; Ignatius svoer da at offre alle sine Kræfter i Guds Moders Tjeneste. Der fortælles, at da dette skete, rystede Værelset, og Vinduesruderne sondersloges; et uomtvisteligt Beviis for, at Djævelen fra nu af for stedse havde forladt Ignatius. Til Slutningen viste den hellige Jomfru sig for ham, holdende Christus-Barnet

paa sit Skjød. Hans Helbredelse vilde have medtaget lang Tid, dersom ikke Jomfru Marie havde blandet sig heri og gjort ham sund og karsk; han forlod nu Slottet uden at have sat nogen Moders Sjæl ind i sine Planer og begav sig til Abbediet Nuestra Señora de Monserrát, i Catalonien, en Dagsreise fra Barcelona. Til dette Abbedi, der var berømt for de Mirakler, som skete der ved et vidunderligt Billede af den hellige Jomfru, valfartede en Mængde Pilegrimme. Hertil kom nu ogsaa Ignatius, og her skulde han aflægge sit Klosterløfte; men forinden besluttede han, der endnu havde Hovedet fuldt af Ridderromaner, paa ægte Ridderviis at holde Vaabenvagt til Ære for den Dame, til hvis Tjeneste han fra nu af viede sig. Sine Vaaben ophængte han foran den hellige Jomfrues Billede og iførte sig sin nye Klædning, som bestod i en grov Lærreds Kittel, der om Livet sammenholdtes af et tykt Reb, ved hvilket der hang en lille Flaske; paa det ene Been tog han en Sivsko, det andet lod han forblive bart; til Erstatning for Landsen tjente ham en tynd Stang: saaledes udrustet vaagede han hele Natten foran Alteret i Bøn og Paakaldelse. Barcelonas Havn var spærret, thi Pesten rasede i Staden; Ignatius maatte derfor opgive at vente noget Fartøi, og paa denne Maade at faae sin Længsel efter at drage til det hellige Land tilfredsstillet; han begav sig desaarsag til Manrésa, en lille By, beliggende en tre Miils Vei fra Monserrát, hvor der var et Dominikaner-Kloster med et Hospital, som var helliget St. Lucas, og i hvilket Syge og Pilegrimme optoges. Herhen tog han sin Tilflugt, levede af Brød, som han tiggede fra Dør til Dør, lod Skjæg og Negle groe, redte aldrig Haaret; Ansigtet var bedækket med Snavs, og i det Hele var han skrækkelig at see til. Hele Ugen

igjennem levede han af Brød og Vand, kun om Søndagen spiste han nogle kogte Urter, som han dog iforveien blandede med Aske. Syv Timer daglig tilbragte han med at bede, tre Gange om Dagen hudflettede han sig, og naar han gik sin Bodsgang til Marie Kirken i Villadordis, føiede han til Jernkjæden og Bodsskjorten et Belte af Tidsler og Nelder. Denne Levemaade forekom ham imidlertid at være altfor mild og blødagtig. Nogle hundrede Skridt fra Landsbyen ved Foden af et Bjerg opdagede han en Hule, næsten aldeles tillukket af Tjørnekrat og andet Buskads. For en Mand, der var vant til Stik af Nelder og Tidsler, var det at sønderrive sine Hænder paa Tornene for Intet at regne; det var for ham en let Sag at bane sig Vei gjennem Vildnisset og tage Hulen i Besiddelse. Her fordoblede han nu sin Fasten, sin Beden, sine Hudfletninger i den Grad, at han var Døden nær. Han faldt i en livløs Tilstand, der varede i henved otte Dage. Man havde jordet ham, dersom man ikke itide havde opdaget, at han endnu aandede. Imedens Ignatius antoges for død, skal han have havt en Samtale med Christus, der aabenbarede ham Planen til den Orden, som han skulde stifte. Da Samtalen var endt, og Christus havde givet ham sin Villie tilkjende, stod Ignatius op til ikke ringe Bestyrtelse for de Omstaaende. Christus skal imidlertid ogsaa have givet ham adskillige gode Raad angaaende hans Paaklædning, saasom at vadske, rede og barbere sig, samt at han ikke skulde vedblive at bære en saa modbydelig Dragt, da han derved let kunde støde de Sjæle fra sig, som han allermest søgte at vinde. Dette Raad fandt Ignatius at være godt, og fra nu af klædte han sig reent og ordentligt, hvorpaa han offentligen begyndte at prædike, og omvendte Adskillige.

Efter ti Maaneders Ophold i Manrésa kom Ignatius atter tilbage til sin Plan om at reise til det hellige Land, begav sig i den Anledning til Barcelona, hvor Pesten var ophørt, og derfra videre til Rom, hvor Pave Adrian den 6te, Dagen før Palmesøndag 1523, lyste sin Velsignelse over ham. Otte Dage efter Paaske befandt han sig i Venedig; uden Penge, uden Credit saae han sig nødsaget til at sove under aaben Himmel under en af St. Marcus Pladsens Portaler. Imedens han her taalmodigen vilde oppebie Dagens Frembrud, gjorde Gud et Mirakel for at forskaffe ham Seng og Aftensmad.

Der boede i Venedig en Senator ved Navn Marcus Antonius Trevisani. Denne Senator sov trygt og godt, som Folk i Reglen pleie at gjøre, naar de have en god Samvittighed og en god Seng. Denne Nat sov Trevisani imidlertid meget slet og uroligt; hvorfra Søvnløsheden skrev sig, kunde han ikke ret begribe; endelig faldt han i Søvn og hørte i Drømme en Røst, der talede til ham og sagde: „Imedens Du hviler blødt og godt, ryster og skjælver Herrens Tjener af Kulde udenfor Dine Vinduer“. Trevisani reiste sig og gik ud af Palaiet; udenfor dette fandt han Ignatius, som han bød ind til sig. Næste Dag skaffede Trevisani sin Gjæst Audients hos Dogen Andrea Gritti, hvis Anbefalinger forskaffede Loyola en Plads ombord i et af Republikkens Skibe, der skulde afgaae til Øen Cypern. Efter 48 Dages Seilads landede Ignatius den 31te August i Jaffas Havn for herfra at afgaae til Jerusalem, hvor han ankom den 4de September.

Her fremstaaer nu Manden som en ganske Anden. Indtil dette Øieblik have vi kun seet en af taabelige Ideer forvirret Hjerne, en Afsindig, der driver sin Bod til det Yderste, en Sværmer, der martrer og plager sit

eget Legeme. Hvad vilde han nu her ved den hellige Grav? Leve i Eensomhed, tilbede, opsende sine Bønner, samt omvende de Vantroe? Ja fra først af var dette vel hans Hensigt. Men Forstanderen for Franciscanermunkene, der ifølge sin Fuldmagt fra den hellige Stol kunde forbyde Pilegrimmene at opholde sig ved Graven, forbød ham det. Ignatius adspørger disse øde Steder, disse Stene uden Stemme og uden Svar. Hans Overspændthed veg for Reflexionen, Begeistringen for Beregningen: Vissionairen forsvinder, Politikeren fremstaaer.

Mod Slutningen af Januar Maaned 1524 vendte han tilbage til Venedig. Overbeviist om, at hans Uvidenhed vilde være en Hindring for Fuldførelsen af hans nye Planer, tager han med en Villieskraft, som ingen Anden vilde være istand til at opbyde, den Beslutning at studere, og afreiser til Barcelona. Underveis blev han ofte paa Grund af sin slette Paaklædning antagen for en Spion, og det var med Nød og Neppe, at han slap for at blive hængt. I en Alder af 33 Aar begyndte han, paa Bænk med Drengene, at lære Begyndelsesgrundene i den latinske Grammatik. Da han havde tilbragt to Aar her med Oversættelser og Stile, raadede hans Lærer ham at tage til Universitetet i Alcala, for at studere Philosophie. Han reiste derhen ledsaget af trende Disciple, som han havde underviist, da han opholdt sig i Barcelona. Ved Universitetet i Alcala fik han endnu en Discipel; alle fem levede nu af Almisser og klædte sig eens, i lange Klædninger af graat Stof og en Hat af samme Farve.

Ignatius gjorde imidlertid kun ringe Fremskridt i Theologien og Philosophien; snart opgav han de skolastiske Subtiliteter og begyndte tilligemed sine 4 Disciple at pleie de Syge og at forbedre Elevernes Sæder; men nu fik

Ignatius Forfølgere, og nær kunde Jesuitismen være bleven qvalt i Fødselen. Anklaget for Trolddom af Nogle, af Andre for at være en Mystiker, blev han kastet i Fængsel og stillet for Inqvisitionen. Forinden det kom dertil, havde man efterforsket hans Levnet og Læresætninger; Resultatet af disse Undersøgelser var, at man paalagde ham at tage Fodtøi paa Benene samt forbød ham og hans Kammerater at bære en og samme reglementerede Dragt. Da man imidlertid kort efter hørte, at en Enke med hendes Datter havde begivet sig tilfods og betlende afsted paa en Pilegrimsreise, skreg man høit imod Ignatius, som den, der ansaaes for Ophavsmanden dertil; da var det, at han blev kastet i Fængsel. Fangenskabet forøgede snarere end formindskede den Indflydelse, som han allerede iforveien i høi Grad udøvede, i Særdeleshed paa det smukke Kjøn. Man vedblev at flokkes omkring ham i Fængslet; for at høre ham tale kom Høie og Lave, Mænd og Qvinder. Blandt dem, som tilbøde ham deres Bistand, vare Thérèse de Cardenas og Eleonora Mascaréna, der siden hen blev Philip den Andens Opdragerinde. Man spurgte ham i Forhøret, om han havde opmuntret Enken og hendes Datter til at foretage denne Pilegrimsreise; han negtede dette: han havde tvertimod raadet dem at blive, da han frygtede for, at den unge Piges Skjønhed kunde udsætte dem for ubehagelige Hændelser. Uden Tvivl have Ignatius's Beskyttere været virksomme og mægtige, eftersom Inqvisitionen løslod sit Bytte; efter 42 Dages Forløb blev han den 1ste Juni 1527 sat i Frihed paa de Betingelser, at han og hans Staldbrødre skulde klæde sig i den for Skolens Disciple sædvanlige Dragt samt afholde sig fra at holde Foredrag før efter 4 Aars Studium af Theologien.

Han lovede dette uden at være til Sinds at holde

det. Misfornøiet med den af Storvicaren i Alcala afsagte Dom, opsøgte han Erkebispen af Toledo; opmuntret af denne begav han sig til Salamanka, hvor han, efter paany at have begyndt sine Prædikener, atter blev fængslet. Han fik dog snart igjen sin Frihed; men da han fuldkommen vel indsaae, at Spaniens Luft ikke var ham god, begav han sig til Frankrig.

I Begyndelsen af Februar Maaned 1528 kom Ignatius til Paris og tog Ophold ved Universitetet med sine Disciple. En af disse stjal imidlertid de Penge, han havde, og han blev derfor nødt til at tage sin Tilflugt til Hospitalet Saint Jacques. Besat af den Manie, ideligen at ville prædike og catechisere, vandt han 3 Landsmænd for sin Lære; de solgte deres Bohave, uddeelte deres Penge til de Fattige og tyede med ham til Hospitalet.

Ved at see den store Indflydelse, som Ignatius i sin elendige Stilling udøvede paa alle dem, der hørte ham, forstaaer man bedst den umaadelige Magt der udgik fra Jesuitismen, som fuldt rustet og væbnet sprang ud af Loyolas Hjerne. Aldrig har den proselytiske Aand drevet det videre. Vandrende paa vildsomme Veie og Stier, ideligen stødt tilbage, nøgen, uden Føde og uden Ly, taler Ignatius, og man forsamles omkring ham; hans Orden adsplittes og ophæves, men han danner en ny igjen, og vedbliver dermed indtil den Time, da han seirrig planter sin Fane i selve Christendommens Hovedstad.

Under de forskjelligste Prøvelser og Gjenvordigheder forfulgte Ignatius sin Plan at grunde Jesu-Selskab og at forøge Disciplenes Antal. Til at gjennemgaae Lectierne med Loyola havde man givet ham le Fèvre og François Xavier, begge fra samme Collegium; disse hans Lærere bleve snart hans Disciple.

Pierre le Fèvre var født i Savoyen 1506, og François

Xavier var en Adelsmand fra Navarra af samme Alder. Den Første af en blid og blød Characteer, den Sidste fuld af Ærgjerrighed, higende efter Hæder og Ære. Ignatius forstod at tage dem hver fra sin svage Side. Jaques Laynez fra Landsbyen Almazan, Alphonse Salméron fra Toledo og Rodrignez d'Azévédo sluttede sig nu ogsaa snart til ham.

Ignatius indsaae Nødvendigheden af at sammenholde det fremspirende Samfund med et stærkt og uopløseligt Baand; han, der, hvor det gjaldt om erhvervede Kundskaber, var enhver af de Ovennævntes Undermand, men hvor det gjaldt om Kjendskab til det menneskelige Hjerte, uden Sammenligning deres Overmand, indsaae fuldt vel, at hvor hengivne de end vare ham og hans Idee, bandt han dem dog fastere ved at binde dem til Gud end ved at binde dem til et Menneske.

Den femtende August 1534 bestege sex Mænd før Solens Opgang Bjerget Montmartre; de vare iførte Tiggerens usle Dragt, med en Tiggerpose paa Nakken og en Pilgrimsstav i Haanden.

Paa Bjergets Top, i nogen Afstand fra Kirken, faldt de alle sex paa Knæ og forbleve saaledes, med Ansigtet vendt mod Østen, i lang Tid fordybede i stille Andagt. En smal Purpurstribe udbredte sig i Horizonten, den sagte Vind, som gjennemsittrede Løvet, bebudede Naturens nærforestaaende Opvaagnen til Liv; Stjernerne begyndte at blegne paa den mørke, azurblaae Himmel, og alt i Forhold som de udslettedes og bleve blegere og blegere, befriedes Jorden fra Nattens Mørke og gjenvandt atter Form og Farve, et mægtigt, træffende

Billede paa den Lov, som styrer den moralske Verden ligesaavel som den materielle, et Billede paa Livet og Døden, der idelig følge efter hinanden. Nye Slægter afløse de bortdøde; Ørkenen forvandles til en Stad, Staden til en Ørk; Alt hvad som spirede, svinder og forgaaer, Alt hvad der svandt og forgik, opvaagner atter med fornyet Glands til Livet. Videnskab, Hæder og Magt, Lys og Mørke, Menneskets Værk og Guds Skabelse, Alt fødes for at døe, Alt døer for at gjenfødes; Intet er uforanderligt, Intet forgaaer af hvad der rører sig omkring os, over os og under os.

Staden, til Høire for dem, hinsides de Sletter, der dengang adskilte den fra Bjerget, traadte tydeligere og tydeligere ud af sit Tusmørke, og fra dens Indre udgik en dump og blandet Lyd liig den dæmpede Larm fra det langt borte liggende Hav. Til Venstre for dem hævede Abbediet Saint-Denis sig, hvis gothiske Spiir som en ubevægelig Finger pegede imod Himlen, og hvorfra alt Kirkeklokkens Toner løde for at hidkalde de Troende til andægtig Bøn. Men ikke Staden, ikke det hellige Abbedi, ikke den Følelse af glad Haab, som i Reglen pleier at gribe og forynge Sjælene ved Beskuelsen af Dagens første Frembrud, forstyrrede dem i deres Betragtninger. Ikke et eneste Træk i deres Ansigter tilkjendegav, at de befandt sig i nogensomhelst overordentlig Sindsstemning: Som de der laae, knælende, uden Bevægelse og uden at sige et eneste Ord kunde man have taget dem for Statuer, for Levninger fra et eller andet ødelagt Tempel.

Liig en lueforgyldt Piil brød den første Solstraale frem over Horizonten; Lyset blev med eet Herre over Mørket, som maatte vige fra Bjerg og Dal.

Den ene af de sex Mænd udbrød da:

„Som Solen hersker paa Himlen, saaledes ville vi herske over de menneskelige Hjerter og Sjæle. Vi ville være Troens Lys, den Troes Lys, der før vor Tid har vaklet i Tvivl og Mørke. Ligesom Solen udsender sine Straaler overalt, til Norden og til Syden, til Østen og til Vesten, til Kongeborgen, til Armods usle Hytte, til Familielivets hyggelige Arne, saaledes ville og vi overalt trænge ind medbringende Troens Ord. Hele Verden skal tilhøre os".

— „Hele Verden skal tilhøre os", gjentoge de fem Andre. „Mester, befal, og vi ville adlyde Dig".

Og Manden havde talt sandt; det var ikke omsonst, at han i Ydmyghed havde fristet Nød og Elendighed. Det var en Erobrer, der havde talet, en Verdenserobrer, der skulde realisere Planer, mægtigere end en Alexanders, en Cæsars, en Karl den Stores, en Erobrer, mægtigere end alle de, som ved Sværdets Magt have behersket Verden. Tiggeren, som levede af Almisser, og som med Nød og Neppe var sluppen ud af Barcelonas Fængsler, den navnløse Pilegrim fra den hellige Grav, den ukjendte Discipel fra Sainte-Barbe skulde tage Verden i Besiddelse, den Verden, han havde maalt med sit snedige Blik, og som han skulde underkaste sig ved sin Tankes Magt. Det var Christi Rival, en ny Religions Apostel, der var kommen at prædike Løgnen, ligesom Christus var kommen at prædike Sandheden; det var Helvedes mørke Aand, som var kommen at friste og fordærve Mennesket paa Jorden, som han alt havde fristet og fordærvet det i Himlen.

De fem Disciples Navne ere allerede nævnte; kun bør det siges endnu engang, at Mesteren hed Ignatius af Loyola.

Hans Blik og hans Pande havde dette overordent-

lige og hemmelighedsfulde Udtryk, der for Massen af Folket betegner de Mænd, som ere skabte til at herske, til hvem de Svage føle sig tiltrukne, og for hvem de Stærke maae bøie og underkaste sig. Ignatius besad en dobbelt Magt, han var den sværmeriske, begeistrede Asket samtidig med, at han var den seige, snedige Politiker; han var en Forening af en Visionair og en Lovgiver, han var alle Andres Herre, fordi han var Herre over sig selv, fordi han forstod at undertrykke sit Hjertes Følelse og Begeistring ved sine kloge og kolde Beregninger, sine Beregninger igjen ved Inspirationer, Kjødet ved Aanden, Aanden ved Kjødet. Hans fem Staldbrødre vare fem Slaver, der ikke havde nogen anden Villie end hans, der saae med hans Øine, følte med hans Hænder, troede hvad han bød dem at troe; han havde udstuderet deres Aand, udforsket deres Forstand; han behandlede og omskabte dem efter sit eget Forgodtbefindende, bøiede dem liig et smeltet Stykke Vox imellem sine Hænder; han læste i deres Hjerter ligesaa vel som i deres Blik.

„For den Guds Aasyn, som i dette Øieblik skuer ned paa os og hører os“, udbrød Ignatius, „aflægge vi Løftet om at leve i Fattigdom, i Kydskhed og Lydighed, om at vie os til den hellige Jomfrues Tjeneste, om at offre os for hendes Søn, den Korsfæstede“.

Hans fem Staldbrødre gjentoge de samme Ord.

— „Mester, hvad skulle vi gjøre?“ spurgte François Xavier.

— „Udbrede Ordet og Underviisningen til Verdens yderste Grændse.“

— „Jeg vil drage over Havet.“

— „Hvis Herredømme skal man underkaste sig?“ spurgte Alphonse Salméron.

— „Pavens."

— „Og dersom Folket forstøder os?" bemærkede Jacques Laynez.

— „Da maa det overtydes om sin Uret, og beseires."

— „Dersom det ikke aflader fra sit Had imod os?" udbrød Rodriguez d'Azévédo.

— „Isaafald, hellere lide Martyrdøden end opgive det begyndte Værk".

Ignatius vendte atter tilbage til sit Fødeland, og gjensaae det uden et eneste Øiebliks Uro eller Tvivl, uden at en eneste Tanke drog ham med Savn eller Veemod tilbage til de Steder, hvor hans Ungdom var henrunden; han gjenseer sin Fædreneborg, sine Brødre, sine Slægtninge, sine fordums Venner, han gjenseer dem alle med Ligegyldighed, sælger sine Eiendomme og omsætter dem i Almisser.

En Pilgrimsreise til den hellige Grav var Loyolas og Staldbrødres første Løfte; men Begivenhederne fritoge dem derfor, da Overfarten til det hellige Land var spærret paa Grund af Krigen med Tyrkerne. Disciplene vaklede ikke et Øieblik i Troen, Ignatius holdt dem under sin mægtige Haand lydige og underdanige; men for at blænde Mængdens Øine og seirrigen at qvæle den Mistænksomhed og Misundelse, for hvilken han idelig var Gjenstand, fordredes et Mirakel, og Miraklet udeblev ei heller. Med le Fèvre og Laynez begav han sig til Rom. To Miil fra Byen, ved Storta, gaaer han ind i et Capel, hvor han falder i Henrykkelse; et Syn viser ham den evige Fader med Jesus Christus, som bærende Korset smiler til ham og

siger, idet han modtager hans og Disciplenes Tjeneste: „I Rom vil jeg lade Naadens Lys skinne paa Dig". I October Maaned 1538 vandrede Ignatius, le Fèvre og Laynez ind ad Roms Porte. Endnu nogle Øieblikke, endnu nogle Gjenvordigheder, og Loyolas Tanke skal seire, hans Nætters og Dages Drøm skal antage Skikkelse og Form.

Den 22de September 1540 blev endelig Jesu-Selskab stiftet. Samfundet aflagde Løfte om at forblive i Fattigdom. Intet Medlem maatte erhverve Penge, hverken for sit Vedkommende alene, eller i Fællesskab med de Andre: dette var Principet; men nu Undtagelsen: Collegierne maae have Indtægtskilder. Hvad blev Resultatet heraf? Ved Slutningen af det sextende Aarhundrede, 60 Aar efter Ordenens Stiftelse, talte Jesuiterne 21 Ordenshuse og 293 Collegier, det er med andre Ord som Quinet, Jesuiternes frygteligste Modstander i den nærværende Tid, saa fortræffeligt har bemærket, èen og tyve Hænder til at afslaae Pengene med og to hundrede og tre og halvfemsindstyve Hænder til at modtage dem med.

Da Samfundet nu var grundlagt, skred man til Valget af Ordensgeneralen. Ved Valget vare kun fem af Ignatius's Disciple tilstede, nemlig Laynez, Lejay, Brouet, Codure og Salmeron. Bobadilla var paa Øen Ischia, François Strada i Siena, Rodriguez og François Xavier i Portugal, hvorfra de skulde gaae under Seil til Indien; le Fèvre var af Paven udnævnt til at overvære Rigsdagen i Vorms. De Fraværende afgave imidlertid deres Stemme skriftligt, og Valget faldt eenstemmigen paa Ignatius af Loyola.

Som alle store politiske Aander forenede Ignatius Forstillelse med Dristighed, og ihvorvel det var hans Ønskers høieste Maal at blive valgt, afslog han dog i Begyndelsen at modtage Valget. Først

da et andet Valg havde fundet Sted og bekræftet det første, gav han efter og modtog det. I Verdens Øine var det ikke længer en Ærgjerrig, som smykkede sig med Kronen; det var et gudhengivent Sind, der offrede sig i Ydmyghed. Offeret fandt Sted Paaskedag den 17de April 1541. Ignatius var da 49 Aar; legemlig saavel som aandelig Anstrengelse havde furet hans Pande og lagt hans Kinder i Rynker, men den furede Pande bar Geniets Stempel, og de flammende Øine aabenbarede den kraftige Villie. Alt syntes at bebude ham, at han i en lang Aarrække, i rolig Nydelse af sin Magt, skulde høste Frugterne af sin nu tilfredsstillede Ærgjerrighed.

Efter Ignatius's Død opreiste man et Alter for ham i Apollinaris Kirken. Paa Alteret sattes følgende Indskrift:

For den hellige Ignatius.
Stifteren af Jesu-Samfund og det tydsk Collegium.
Dette Monument sattes ham af det tydske Collegium.

Ignatius af Loyola døde, men hans Idee døde ikke med ham; den er endnu ikke død den Dag idag, thi vel synes det ofte, at Ordenen er ved at opløses og forsvinde, men sin store Stifter liig i seig Udholdenhed og kraftig Villie vedbliver den at trodse Lidelser og Forfølgelser, i Haab om at Timen skal komme, hvor den atter seirrig og mægtig kan plante sin Fane; og mægtig har den været, Magt over Sjælene har den havt; det vil kunne sees af de følgende Skildringer, ligesom det ogsaa deraf vil kunne sees, hvor godt den har forstaaet at anvende Ignatius's Læresætning: Øiemedet helliger Midlet.

Jehan Jaureguy.

Efter tappert at have modstaaet en lang Beleiring af Prinds Alexander af Parma's Tropper saae Byen Antverpen sig omsider nødt til at overgive sig. Ifølge Historieskriveren Méterens Beretning skal Liget af en Henrettet være bleven hængende til Skue i over to Aar paa Fæstningsvolden. Derfra mindede det Indbyggerne om en skrækkelig Misgjerning, der dog snart skulde efterfølges af en anden af samme Natur, og som skulde berøve Nederlandene den berømteste Forsvarer af deres Uafhængighed. Nogle Timer efterat Seirherrene havde besat Antverpen, listede to Mænd, hvis skinhellige og lumske Ydre ikke mindre end deres Dragt betegnede dem som Loyolas Sønner, sig op til Fæstningsvolden. De nedtoge med Forsigtighed og Ærefrygt Morderens Been og bare dem bort i Folderne af deres Klædning. Den samme Historieskriver tilføier, at de benyttede dem til Reliqvier. Det døde Legeme tilhørte dem ogsaa med Rette; de havde væbnet den Arm, der skulde have givet Nederlandenes Befrier Dødsstødet.

Den 16de Marts 1582 sadde to Mænd i et lille Kammer i Antverpen. Den ene af disse syntes at være et Bytte for den heftigste Sindsuro og Bevægelse; den Anden var fuldkommen rolig.

„Jeg er ødelagt Pater, jeg er ødelagt!" udbrød den Første. „Jeg siger Dem, at jeg er uden Redning forloren, og at der for mig er intet Andet tilbage end at drukne mig jo før jo hellere".

„De! De drukne Dem! Hvilken Galskab!" svarede Pateren, idet han med Ildtangen ragede Ilden sammen, skjænkede til bredfuldt Maal i sit Glas, betragtede

med et oprømt og graadigt Blik den sprudlende Vin, som han holdt op for Flammen fra Ildstedet, og sagde:

„Min Broder, man maa aldrig fortvivle og tabe Troen paa Forsynets Barmhjertighed! Den guddommelige Villie skee! Vi maae tage det Onde med det Gode, alt som det tilskikkes os. Amen!“ tilføiede han, idet han tømte sit Glas.

„Gid Fanden havde Dem med samt Deres Grundsætninger!“ svarede den Anden, idet han slog i Bordet, saa at Flasken vaklede og nær var gaaet i Stykker. Uden i ringeste Maade at lade sig bringe ud af sin Ro tømte Pateren Flasken, af Skræk for hvad der videre kunde hænde, og satte den i Sikkerhed bag Kaminen.

Gaspard Anastre, saaledes hed den sidst Talende, vedblev i samme vrede Tone: „I have let ved at bøie Eder under Guds Villie, Alle I, som hele EdersLiv igjennem ikke bestille Andet end at korse Eder og bede. I have ingen Fallit at befrygte, og der er altid Tosser nok, som ville kjøbe Syndsforladelse hos Eder. Jeg derimod, kan jeg slaae mig til Ro ved Eders Dovenskabs Philosophi? Jo jeg vilde vistnok komme langt med mine Creditorer, dersom jeg, naar de krævede mig for deres Tilgodehavende, svarede Nogle: Guds Villie skee! og Andre: Amen! I Sandhed, en rar Mønt at betale sin Gjæld med!“

„Naar Alt kommer til Alt“, sagde Pateren, aldeles uberørt af Gaspards Heftighed, „er Deres Stilling maaskee ikke saa slet, som De forestiller Dem. Sandt nok, at De, da Byen Antverpen for 6 Aar siden blev priisgiven til Plyndring, for Deres Vedkommende maatte yde en halv Million i Krigsskat, da Seirherrene og de Beseirede, efter at have kæmpet mod hverandre som Vilde, bleve enige om i Forening at udplyndreStaden. Men siden

den Tid har De paany bragt Deres Formue paa Fode, og nyligen ere tre af Deres Skibe gaaede fra Antverpen med rig Ladning".

„Ja", vedblev Kjøbmanden med mørk Mine, „al min Lid stod til disse Skibe: de vare mit sidste Haab. Jeg vovede et dristigt Foretagende, satte Alt hvad jeg eiede ind for enten at gjenvinde min tabte Formue eller at miste Alt".

„Nu da! har De maaskee modtaget daarlige Efterretninger? har Stormen raset paa Frankrigs Kyster? jeg for mit Vedkommende har ikke hørt tale om noget Skibbrud".

„Jeg kan ikke beklage mig hverken over Hav eller Storm; det er en Dæmon, jeg har at takke for min Jammer, en Dæmon i Menneskeskikkelse, som har bragt Oprør og Ødelæggelse over dette ulykkelige Land".

„Hvad Udstaaende kan De have med Prindsen af Oranien".

„Veed De ikke, at denne fordømte Kjætter, hvem Gud evig vil lade pine! — og hertil siger jeg med Dem af et oprigtigt Hjerte: Hans Villie skee! — Veed De ikke, hvilket Middel han har fundet paa for at faae Penge til Krigsførelsen? Ved snildt at tilbyde Hertugen af Anjou Souverainiteten i Brabant har han hos Henrik den 3die og Catharina af Medicis udvirket Tilladelse til i Calais at oprette et Kontor, hvor de Søfarende i disse Farvande kunne kjøbe Pas, som anerkjendes af Geuserne."

„Jeg forstaaer Dem", sagde Pateren „De har ikke villet erlægge den Afgift af ti Procent, som er paalagt Spanierne og disses Tilhængere; Deres 3 Skibe ere faldne i Sørøvernes Kløer".

„Her er Brevet, som underretter mig derom".

Gaspard. Anastre trak derpaa et Brev frem, som han havde modtaget Dagen iforveien, og som var saa forkrøllet og forjadsket, at man skulde have troet, det havde ligget i en gammel Kjolelomme i over Aar og Dag. Nogle Taarer faldt paa Papiret, idet han, vistnok for tyvende Gang, gjennemlæste Brevet; Pateren begravede sig til op over Ørerne i en bred Læderlænestol, satte Føddderne op mod Ildstedet og gjorde sig tilgode med Resten af sin Vin. Anastre reiste sig med Øine, der funklede gjennem Taarer, og forglemmende et Øieblik sin egen Ulykke for at tænke med Had paa den, der havde foraarsaget den, udbrød han, idet han slog Pateren paa Skulderen:

„Vilde Gud ansee det for en Forbrydelse at dræbe Vilhelm af Oranien?"

Pateren vendte sig mod ham, fæstede sit forskende Blik paa ham og sagde: „Er det maaskee Deres Hensigt at vinde de halvfemsindstyvetusind Daler, som Kongen af Spanien har udlovet til den, der overleverer ham denne Mand enten død eller levende? Det vilde jo altid være Noget til at begynde med. Halvfemsindstyvetusind Daler; mig synes dog, at man kunde anvende disse Penge bedre ved at betale Tropperne, som nu ere nødte til at leve af Rov, hvilket De jo har maattet bekjende.

Kjøbmanden vilde til at svare, men Samtalen afbrødes pludseligt ved en stærk Larm fra Gaden.

„Hvad er der dog paafærde?" spurgte Pateren uden at røre sig af Pletten. Gaspard, som stod nær ved Vinduet, trak Gardinet tilside og sagde:

„Det er Folket, der jubler over Borgmester Shoonhovens Proklamation, som lover en stor Fest imorgen, i Anledning af at Staden Antverpen modtager sin nye

Herre, Hertugen af Alençon og Anjou. Det er en stolt Triumph for Vilhelm af Oranien saaledes at fratage og bortgive Kroner. Men man lo og sang ogsaa i Paris Dagen før Bartholomæus-Festen."

Pateren forblev taus, Gaspard indtog atter sin Plads ved Kaminen, og idet han tilsyneladende ikke mere tænkte paa sit sidst udtalte Spørgsmaal, sagde han:

„De talte i dette Øieblik om halvfemsindstyvetusind Daler og meente, at Halvparten af denne Sum, ja endog kun Fjerdeparten deraf, vilde være tilstrækkelig til igjen at bringe mig paa Fode! For sex Aar siden havde jeg mindre end det, meget mindre, og for faa Dage siden stod jeg paa Nippet til at faae alle mine lidte Tab erstattede! Nutildags er der ingen Tillid mere: Alle slaae Laas for Pengepungen. Hvem vil vel ogsaa laane mig en eneste Hvid, naar Ingen kan vide, hvad der vil hænde imorgen? Der er kun een Mand i hele Flandern, der besidder den Gave at blive mægtigere for hvert Nederlag han lider, og at kunne reise sig forynget og styrket af sin egen Aske som den Fugl Phønix. Under Statsraadets Regering, efter Requesens's Mord, hvem skulde da ikke have troet, at Hertugen af Archost, der var Philip den Anden hengiven, med sin Indflydelse for stedse vilde have styrtet Vilhelms Magt? Men nei, omendskjøndt fraværende og paa Flugt, har denne dog vidst at saae Tvedragt i Statsraadet og at vende sine Fjenders Glavind imod dem selv. Senere, da Don Juan af Østerrig kom til, holdt han ham i Skak med Erkehertug Mathias, som han sendte hjem igjen efter at have opholdt ham med skjønne Løfter indtil Don Juan's Død. Indtagelsen af Maastricht tilintetgjør Planen for hans Felttog, Seiren ved Gemblours adspreder hans Tropper, og see ham nu alligevel holde sit Indtog i Antverpen, hvorfra han

nylig fordreves; skjøndt han er beseiret paa hver Valplads, raader han dog over Seirherrens Stater; han, en Kjætter, for hvis Hoved der er udlovet en Pengesum, kroner Carl den 9des Broder, Catharina af Medicis Søn! Et unaturligt Forbund! En forfærdelig Gaade, som bringer En til at tvivle om den menneskelige Fornuft! Der er Trolddom med i Spillet, en Pagt med en eller anden ond Aand. Troer De, at noget Saadant kan finde Sted?"

„Ja visseligen", svarede Pateren, „og jeg finder det endog upassende at rette et saadart Spørgsmaal til en Mand af min Stand. Thi for at troe paa Gud maa man jo ogsaa troe paa Djævelen. Hvad Fortjeneste var der vel i at troe paa den gode Aand, naar ikke den onde Aand indblæste En Vantroen? Uden Helvede intet Paradis."

„Ifølge Deres Beviisførelse, Pater Antoine, maa altsaa enhver god Catholik ansee det for en Pligt mod sin Samvittighed at ombringe den Mand, der har solgt sig til Djævelen".

„Vist er det, at en slig Handling med Rette kan udøves imod enhver Kjætter, og at dersom en Tyrans Død tjener til det Almenes Bedste, er det tilladt den Første den Bedste at dræbe ham. Imidlertid vil jeg dog ikke raade noget Menneske til at gjøre det. Man kan nok vinde det evige Liv paa anden Maade end ved Martyrdøden".

„Det vil med andre Ord sige, at Frygten mere end selve Handlingen skal afholde En derfra".

„I saa Fald troer jeg, at jeg ikke er den Eneste, der tænker saaledes".

„Der er sikkerligen mange Mennesker, der paa Bunden af deres Hjerte skjule Had og Hævn; mange Mennesker, hvis Blod koger ved Mindet om lidte For-

haanelser, hvis Haand uvilkaarligt føres til Dolkeheftet, men hvis Ønsker om Hævn forblive frugtesløse, og hvis Had er afmægtigt; thi Frygten holder den Arm tilbage, der har løftet sig til det afgjørende Stød."

„Og til den Slags Mennesker hører De?"

„Men", vedblev Anastre, idet han trak sin Stol tæt hen til Lænestolen, i hvilken Loyolas Discipel thronede, „dersom man kunde finde en Mand med Mod i Brystet, en Mand, der, hvis det gjaldt, var parat til at vove sit Liv; dersom man kunde angive ham, hvorledes han uden Fare kunde give sit Offer Dødsstødet, paapege Dagen, Timen og Stedet, hvor kan kunde være vis paa sit Offer; dersom man sagde til denne Mand: Imorgen maa Vilhelm af Oranien ophøre at leve; imorgen vil han komme ene uden Følge til Palaiet, og Du kan dræbe ham i den mørke Gang, der fører til hans Arbeidsværelse; udenfor Staden holdes der Heste parate; der er Tid nok til før Daggry at naae Prindsen af Parmas Leir, hvor Du vil erholde Din Andeel af Guldet, som er lovet den, der hævner Kongen og Religionen. Troer De nu at den Mand, til hvem man førte et saadant Sprog, vil gaae ind derpaa, og at Armen, som skal handle, vil adlyde Hovedet, som skal lede den?"

„De har da alt taget Deres Forholdsregler?" spurgte Pateren. „Er De vis paa, at Alt vil kunne skee, som De der siger det?"

„Ligesaa vis derpaa, som den Mand, der ubemærket har heldt Gift i sin Fjendes Lædskedrik, er vis paa, at denne Fjende døer, naar han fører Bægeret til sine Læber".

„Nuvel! saa opsøg Eder da en Medskyldig".

„Jeg troede allerede at have fundet ham".

„Jeg er ligesom De en Mand, der giver et godt Raad og Intet videre".

„Og Usselrygge ere vi begge!“ udbrød Anastre.

Her afbrødes de af en stærk Banken paa Døren.

Kjøbmanden og Munken blegnede; af Frygt for at denne ubeleilige Gjæst skulde have hørt Deres Samtale, gave de intet Svar. Der bankedes atter, og en Stemme, som forekom dem ubekjendt, sagde:

„Mester Gaspard, luk mig ind“.

„Hvem er De?“ spurgte Kjøbmanden.

„Jeg hedder Jehan Jaureguy“.

„Kjender De ham?“ hvidskede Antoine.

„Aldeles ikke“.

„Nu! aabner De eller ei? Jeg kommer for at tale med Dem om Forretninger, dersom De ikke snart beqvemmer Dem til at lukke op, slaaer jeg Døren ind“.

Og den udenfor Staaende rystede den saa stærkt, at den snart vilde have givet efter for hans Bestræbelser, dersom Kjøbmanden ikke havde gjort disse overflødige ved i en Fart at aabne den. Jehan Jaureguy traadte derpaa ind.

Det var en ung Mand mellem atten og tyve Aar med en rank og velskabt Figur. Hans biscayske Klædedragt fremhævede endmere den af Naturen smukke Skikkelse. Alt hos ham bebudede Styrke og kraftig Villie, og hans første Ord beviste, at han var en Mand, der svarede til sit Ydre.

„I Sandhed!“ sagde han uden saameget som at lette paa Hatten, „i Sandhed! Mester Gaspard, De er en løierlig Fyr, der saaledes lader Folk staae udenfor Døren uden at tage mindste Notits af dem; var jeg ikke kommen for at udbede mig en Tjeneste af Dem, vilde jeg alt have tugtet Dem for Deres Uforskammethed“.

Men da han i det Samme opdagede Pateren, der skin-

hellig og med nedslagne Blikke talte Perlerne paa sin Rosenkrands, tilføiede han:

„Om Forladelse, jeg har ikke tidligere bemærket denne hellige Mand. De var maaskee, ærværdige Pater, fordybet i en religiøs Samtale med Gaspard; jeg haaber, De vil undskylde dette Udbrud af min Vrede. Vær overbeviist om, at jeg altid har respecteret den Dragt, som De bærer, og at der ikke i hele Spanien eller ved Pavens Hof findes en bedre Catholik end Jehan Jaureguy“.

„Gud lade Dig fremdeles vedblive at tænke saaledes unge Mand“, sagde Pateren og korsede sig. „Du vil høste Løn derfor i denne saavel som i den anden Verden“.

Jehan bukkede ærbødigt, hvorpaa han henvendte sig til Anastre:

„Jeg kommer til Dem, fordi jeg har Brug for Penge, De maa laane mig nogle, jeg veed, at De er rig“.

„De henvender Dem til en Mand, som i dette Øieblik vilde rode Jorden op med sine Negle, hvis der var Haab om, at han der kunde finde Guld. De har Brug for Penge for dermed at tilfredsstille Deres ungdommelige Daarskaber, for at kjøbe Juveler, hvormed De kan smykke Deres Herskerinde og tilfredsstille hendes Forfængelighed. . .“.

„Mester Gaspard, De er maaskee saa god at fritage mig for Deres Moral. De er ikke min Skriftefader. Dersom jeg har Daarskaher at bebreide mig, dersom jeg beherskes af Lidenskaber af enhver Art, angaaer det kun mig“.

„Det angaaer ogsaa mig“, sagde Pateren, „og jeg vil ikke rolig kunne see paa, at en Sjæl fortabes, uden at jeg har forsøgt at frelse den“.

Jehan svarede ikke herpaa men henvendte sig paany til Gaspard:

„Jeg veed nok, at Aagerkarlene altid beklage sig over deres store Pengetrang, forinden de lukke op for Pungen; men lad os tale aabenhjertig og uden Omsvøb: Jeg skal og maa have tusind Florener, jeg skal og maa have dem, forstaaer De mig. Jeg vil give Dem al den Garanti, som De kan forlange. Min Fader er rig, efter hans Død vil jeg betale rundelig.“

„Selv om De vilde samtykke i at tilbagebetale mig den dobbelte Sum imorgen, kan jeg dog ikke laane Dem Noget; jeg eier Intet, jeg er en i Bund og Grund ødelagt Mand“.

„Det er Løgn! skreg Jaureguy: „Det er en sort Løgn!“

„Min Broder! det er den skjære Sandhed“, sagde Pateren, „just som De traadte ind ad Døren, var jeg ifærd med at skjænke den stakkels Mester Gaspard al den Trøst, det staaer i min Magt at yde“.

„Forbandet være jeg! Forbandet være min Moder, som satte mig ind i Verden, for at jeg skal forfærde Verden med Forbrydelser. Ligesaa vist som Bladet af min Dolk, ført af denne min Haand, nu sønderskjærer Bordet, ligesaavist er det, at jeg dræber En eller Anden for at plyndre ham. Jeg maa enten have Penge eller Blod“.

Pateren og Kjøbmanden vexlede et flygtigt Blik, hvori der læstes een og samme Tanke.

„Broder“, sagde Antoine, „Deres Lidenskabelighed forvirrer Dem“.

„Broder“, svarede Jaureguy, „Gud har skabt os hver især med forskjellige Tilbøieligheder: De fik Taalmodighed og Hengivenhed i Guds Villie, jeg derimod fik et vredt og lastefuldt Sind. Tusinde Gange har jeg villet angre og forbedre mig, og tusinde Gange have Sandselighed og Spil atter slaaet Klo i deres Bytte. Dersom

der er en retfærdig Gud, hvorfor har han da givet mig en Styrke og en Kraft, som ikke svækkes ved nogensomhelst Udsvævelse? hvorfor dette brede Bryst, der aldrig gisper efter Veiret? denne Pande, som ingen Udskeielse har kunnet fure? Hvorfor brænder Feberen stadig i mine Aarer uden dog at kunne fortære mig? Hvorfor har Gud skabt mig saaledes, at jeg blusser af Kjærlighed til hver Qvinde, jeg seer? Hvorfor har han indgivet mig denne Lidenskab for Spil? O, Qvinder og Tærninger! Hvad kan lignes ved et Drikkelag med skjønne Qvinder, naar Vinen sødt bedøver, naar Foden vakler af en dobbelt Beruselse! Giv mig Guld, at jeg kan kjøbe de Skjønnes Kjærtegn; Guld, at jeg kan kaste det for Spillerne og endnu engang modtage deres Udfordring, endnu engang føle Hjertet slaae høit i Brystet af Fryd og Glæde, og i Spænding og Uro, Frygt og Haab, lade Lykken raade for Liv eller Død! Viis mig Guld, og hvor gridsk og stærk end den Haand er, der holder paa det, skal jeg dog vide at aabne den med denne Dolk".

Pateren havde imidlertid trukket sit Elfenbeens Krusifix ud af Folderne paa sin Kappe; han holdt det hen for den unge Mand og sagde:

„Broder, De er en god Catholik, kys dette hellige Billede af vor Forløser. Mester Gaspard, lad mig være ene med denne Synder. Han maa skrifte for mig, at jeg kan gjengive denne forvildede Sjæl Fred og Ro. Der er ingen Synd saa stor, at Gud jo kan tilgive den; jeg kan maaskee, naar jeg foreholder ham, hvad Gud fordrer af ham, føre ham tilbage paa den rette Vei samt lede denne utæmmede og voldsomme Heftighed i en from og nyttig Retning".

Gaspard Anastre, der tilfulde forstod Paterens Hen-

sigt, trak sig tilbage uden Indvendinger og lod Jaureguy være ene med Broder Antoine.

Det var den 18de Marts, François-Hercule af Valois, Hertug af Alançon og Anjou's Fødselsdag; fra den tidlige Morgenstund havde alle Forretninger været standsede i Staden Antverpen; man skulde have troet, at det var en efter en lang Beleiring fra Fjenden og Hungersnøden befriet Stad. Havnen gjenlød af Matrosernes glade Opsang, medens de vare beskjæftigede med at heise Flag og Vimpler; alle Huse vare smykkede med Blomster og Flag; Klokkerne fra de for første Gaang i otte Maaneder atter for Catholikerne aabnede Kirker blandede deres skingrende Lyd med den dumpe og forvirrede Murren fra Folkemassen, som strømmede gjennem Gaderne ned mod Citadellet. For Enden af Pladsen havde man opreist en stor Forhøining af Træ; nogle Arbeidere vare endnu beskjæftigede med at beklæde Trapperne, der førte dertil, med kostbare Tæpper. Som det i Regelen altid gaaer med Folket, naar det skifter Herre, ventede Enhver sig det bedste af den nye Regjering, man tog sine Forhaabninger for Virkelighed og tillagde den nye Hertug alle mulige gode Egenskaber og Dyder. Overalt hørte man en eenstemmig Lovsang over ham. Catholiken og den Reformeerte vare begge enige om at fordømme det spanske Herredømme og at ansee den nye Alliance med Frankrig som en sikker Garanti for Fredens og Frihedens Opretholdelse i Flandern. Der var Folk, og det saadanne som gave sig Mine af at være vel underrettede og vel indviede i Hoffets Hemmeligheder, der paastode, at de Ægteskabsplaner, hvormed

Elisabeth i saa lang Tid havde smigret Hertugen af Anjou, nu atter skulde gjenoptages. Denne Nyhed fandt Tiltroe overalt, og man saae allerede i Aanden, hvorledes de sidste Levninger af Philip den Andens Armee flygtede foran Englands og Frankrigs forenede Hære.

Endelig slog Timen, da Høitideligheden skulde foregaae. Paa den stærke Larmen og Støien fulgte en almindelig Taushed, da den nye Hertug viste sig ledsaget af hele Brabants høie Adel. Han indtog sin Plads paa den guldbroderede Throne, der var anbragt midt paa Forhøiningen. Ved hans høire Side stod med blottet Hoved Vilhelm den Tause, Prinds af Oranien. Den høie, furede Pande, det blege magre Ansigt passede godt for den Mand, hvis Mod ikke kunde bøies af nogensomhelst Gjenvordighed, og hvis Valgsprog var: Rolighed midt i Stormen — og dannede en slaaende Modsætning til de omstaaende Lehnsherrers og Ridderes tillidsfulde og smilende Ansigter. Han alene af alle Deeltagere i og Tilskuere ved Festen tænkte paa Fremtiden; uden at opgive Haabet om Seiren anlagde han endog under Nydelsen af sin Triumph Planer til at sikkre den Varighed og søgte at finde Støtter for Thronen, som han fuldtvel følte vakle under Fødderne paa den Marionetdukke, der var stillet til Skue for Mængdens Øine. Bag ved ham stod en sextenaarig Yngling, der udmærkede sig ved sin stolte Holdning og ved sit kjække Blik. Denne Yngling var Morits, Søn af Vilhelms Ægteskab med den sachsiske Prindsesse Anna, en værdig Arving af den Helt, hvis store Værk han hæderligen fortsatte.

Da Hertugen af Anjou havde taget Sæde, modtog Kantsleren af Brabant, Dirk de Liesvelat, den Eed, som han aflagde paa Evangeliet om at overholde de for hans

Thronbestigelse fastsatte Betingelser. Den oplæstes to Gange, første Gang i det flanderske, anden Gang i det franske Sprog; Hovedindholdet var, at han ubrødeligen skulde opretholde Landets Privilegier, haandhæve Religionen i den Tilstand, hvori den for Tiden var, og tilstaae Enhver fuldstændig Samvittighedsfrihed. Han aflagde endnu en Eed i samme Form til Baronerne, de Adelige og til Stæderne, hvorved han forpligtede sig til ikke at regjere vilkaarligt men efter Lov og Ret. Derefter overleverede Borgmesteren ham en Sølvnøgle som et Tegn paa Lydighed, og under Mængdens Jubel og Hurraraab udraabte Herolden ham til Hertug af Brabant.

Begeistringen var almindelig og naaede sit Høieste ved en uventet Begivenhed, som indtraf ved Slutningen af denne Ceremonie. Denne Begivenhed, der var Spartas skjønneste Dage værdig, og som man finder omtalt i adskillige gamle Krøniker fra den Tid, kunde kun finde Sted hos et Folk, der som dette ideligen havde været rystet af Krigens Rædsler, og hos hvem Frihedskjærligheden allerede havde frembragt saamange Underværker af Opoffrelse og Hengivenhed.

I det Øieblik da Hertugen vilde stige ned af Trinene, og det talrige Følge skulde til at sætte sig i Bevægelse, banede en alderstegen Qvinde støttet til en ung Mand sig Vei gjennem den ved Thronens Fod tæt sammentrængte Mængde. Nogle Soldater gjorde Mine til at hindre hende i at trænge sig frem, men Hertugen af Anjou, der formodede, at denne Qvinde vilde bønfalde ham om Noget, gav Ordre til at lade hende komme nærmere.

„Naadige Herre“, sagde hun, „jeg kommer ikke for at anraabe Eders Høihed om en Naade men for at overbringe Eder en Gave“.

„Og hvilken Gave min gode Kone“? spurgte Hertugen af Anjou med et vantro Smiil.

„Lee ikke min høie Herre. Den Gave, hvorom jeg taler, vilde jeg have skjænket Vilhelm af Oranien, dersom han selv havde beholdt den Magt, som han idag har overdraget Eder, og han vilde have modtaget den og takket mig for den.“

„Det samme vil uden Tvivl ogsaa jeg. Men hvori bestaaer den da?“

„Det er min Søn naadige Herre“, sagde hun og lagde Haanden paa den unge Mands Skulder. „Det er en kjæk Soldat, jeg fører til Eder. Mit Navn er Jacqueline Héranger, min Mand blev dræbt, da han under Henrik af Brederode kæmpede tappert for Frihedens Sag. Jeg og mine fire Sønner modtoge hans sidste Suk; forinden lod han mig sværge at opdrage vore Børn til et uforsonligt Had mod det spanske Tyrani. Den ældste af mine Sønner var netop gammel nok til at forstaae, hvad hans Fader sagde; med Haanden paa det afsjælede Legeme aflagde han den Eed, som denne havde krævet af os. Han er nu død, han døde samme Dag, som Helten Ludvig af Nassau drog sit sidste Suk. Den anden af mine Sønner er død paa samme Maade som hans Broder. Det kan nu være en fjorten Dages Tid siden, at jeg sagde til ham her: Mit Barn, nu er Touren til Dig at hævne Din Fader og Dine Brødre — vi forlode derpaa Delft, hvor jeg boer, for at opsøge Eder min høie Herre. Giv ham nu Vaaben og stil ham i forreste Række. Den Almægtige, som allerede har berøvet mig tvende af min Alderdoms Støtter, vil visseligen bevare mig denne min tredie Søn; men dersom han alligevel skal falde, udfylder jeg endnu engang Pladsen med den, der sidst hvilede

i mit Skjød, som burde have været mere frugtbart, og efter dette sidste Offer forlader jeg Verden, der da ikke vil have andet at byde mig end Kummer og Taarer. Mit Barn, tilføiede hun og kyssede den unge Mand paa Panden, hvad enten Du gjenseer Din gamle Moder eller ei, kom stedse hendes Ord til Dig ihu: Spar ikke Dit Blod, husk det er for Retfærd og Frihed, Du kæmper. Saalænge en spansk Fod træder som Herre paa den Jordbund, hvor Du er født, bør Dit Glavind ikke stikkes i Skeden — og hermed Farvel min naadige Herre, jeg vender nu tilbage til Delft".

Hun hilste med Værdighed og gik med faste Skridt tilbage under Hoffets og Folkets Bravoraab; selv „den Tause", hvis Ansigt ellers aldrig røbede hans Følelser, kunde ikke skjule sin Bevægelse. Imidlertid tilkjendegave Herolderne ved høie Trompetstød, at Toget satte sig i Bevægelse. Hertugen af Anjou drog med hele sit adelige Følge over Pladsen gjennem den uhyre Folkevrimmel, som trængte sig sammen om dem. Vilhelm gik som sædvanligt tilfods med Hænderne overkors paa Ryggen.

I et Øieblik, hvor Mængden trængte sig tæt om ham, følte han, at man stak ham et Papir i den høire Haand. Han vendte sig hurtigt men kunde ikke opdage den, der havde nærmet sig ham. Han læste Seddelen, som kun indeholdt disse Ord:

„Forlad Følget; man efterstræber Dit Liv."

Vilhelm fulgte endnu nogen Tid med Sværmen tænkende over den hemmelighedsfulde Advarsel. Tanken om Døden havde paa Kampens Dag aldrig forfærdet ham, men Tanken om at skulle falde for et lumskt Baghold ængstede ham; og jo flere og lydeligere Udbrud af Begeistring han hørte omkring sig, desto sandsynligere

maatte det forekomme ham, at et Snigmord var det sidste Middel, der var levnet den Konge, som, da han ikke havde kunnet overvinde ham, havde udsat en Belønning paa hans Hoved. Han gav sin Søn Morits et Vink, at han vilde tale med ham. Den unge Mand nærmede sig, og uden videre Forklaring hvidskede Vilhelm til ham:

„Morits“, gaa uopholdelig og giv Befaling til at lukke alle Stadens Porte: i hvad der end hænder, maae de ikke aabnes for Nogensomhelst. Skynd Dig og kom til mig i Paladset.

Morits adlød. Nogle Minutter derefter benyttede Vilhelm sig af et Øieblik, da Mængdens Opmærksomhed ikke var henvendt paa ham, til at forlade Følget og ilede med Hatten dybt ned over Øinene, indsvøbt i en Kappe, som hans Søn havde kastet over hans Skuldre, gjennem en dunkel og øde Gade, der i smalle Bugter førte til Slottet, som han lykkelig og vel naaede.

Dagen begyndte at helde; det Qvarteer af Staden, hvorigjennem hans Vei førte ham, var stille og øde, hist og her sadde enkelte Koner og affældige Oldinge udenfor deres Huse, men vistnok anede ingen af disse, at den Mand, der ilede forbi dem med en Hurtighed, som var han en Flygtning eller en Tjener, der hastede med at udføre sin Herres Befaling, var Helten, hvis Geni havde forberedet og næsten fuldendt Flanderns Befrielse.

Anstrengt af den hurtige Gang standsede Vilhelm et Øieblik, forinden han traadte ind i Paladset. Lyden af Stemmer, som kom og svandt, var det Eneste, der afbrød Stilheden paa det Sted, hvor han befandt sig.

Han saae sig omkring. Mørket var nær ved at falde paa. Den fjerne Lyd af Fodtrin naaede hans Øre, og for første Gang i sit Liv følte han Frygt. Uvilkaarlig

greb han til sit Værge, idet han styrede sine Fjed henimod Slotsporten.

„Nuvel“, sagde han, „naar Løven har lugtet Jægerens Snare, kan den uden Feighed søge til sin Hule“.

Han var neppe stegen et Par Trin op ad Trappen, før en ung Mand i største Hast løb over Gaarden. ‚Just som denne traadte ind i den Corridor, som Anastre den foregaaende Dag havde beskrevet den ærværdige Pater, var Vilhem ved den modsatte Ende ifærd med at forlade den, men blev her standset af en Person, der med sin Dolk bibragte ham et Stik.

„Usling“! skreg Vilhem, idet han med et kraftigt Tag fastholdt Snigmorderens høire Haand, hvormed denne søgte at frigjøre den i Kappens Folder indviklede Dolk; i samme Nu glimtede et Lyn i Mørket, og Prindsen af Oranien styrtede til Jorden med Kindbenet knust af et Pistolskud, som Jaureguy med sin venstre Haand havde affyret paa ham.

Morderen haabede at kunne flygte, forinden der blev gjort Allarm, men Morits — det var nemlig ham, der paa Afstand havde fulgt sin Faders Fjed — Morits spærrede ham Veien, strakte ham til Jorden og bibragte ham paa Lykke og Fromme flere Sabelhug. Paa hans Anskrig og ved Larmen af Pistolskuddet ilede nogle Tjenere til med Fakler. Ihvorvel Saaret var farligt, og Blodet randt strømmeviis derfra, tabte Vilhelm dog ikke Bevidstheden; han havde endog Kraft nok til at befale, at man skulde skaane Snigmorderens Liv for at erfare, om denne havde Medskyldige. I Førstningen syntes denne Befaling at være overflødig, thi da man vilde reise Jaureguy op, var han ubevægelig og tilsyneladende livløs.

Efterretningen om Mordforsøget paa Prindsen af

Oranien udbredte sig hurtigt over hele Antverpen. Som et Tordenskrald paa en solklar Dag, saaledes virkede det paa de glade og lystige Indvaanere. Endnu vidste man ikke Morderens Navn, og de forskjelligste Rygter vare allerede i Omløb blandt Mængden. Man stimlede sammen i den største Skræk, man udspurgte hverandre; enhver lille ny Tilsætning, enhver blodig, om end nok saa lille Biomstændighed blev begjærligen modtaget og tjente endydermere til at forhøie den Rædsel, som denne afskyelige Forbrydelse indgød, og til at sætte Bevægelse i de smaa Klynger, som havde dannet sig paa Gader og Torve. Var denne Morder i Complot med Andre? Hvem vare isaafald disse Andre? Hvor fandtes det Væsen, hvis Indre man skulde gjennemskue for at opdage den Tanke, der havde væbnet Snigmorderens Arm? Imedens Mængden saaledes svævede i Uvished mellem Hevnlyst og Tvivlraadighed ligesom en oprørt Indsø, der før den stiger over sine Bredder, fraadende hæver sig og atter synker tilbage, blev et Navn tilfældigen nævnet, der strax antændte Mistanken som Gnisten Krudtet.

Brabants nye Behersker, Hertugen af Anjou, havde, sagde man, frigjort sig for den Undersaat, der havde sat Kronen paa hans Hoved, og dette Snigmord var kun Forspillet for et stort og almindeligt Blodbad. Man glemte Philip den 2den og hans uforsonlige Had; man saae kun Sønnen af Catharina af Medecis, Broderen til Karl den 9de; og da man erfarede, at Soldater bevogtede alle Portene, hørte man i sin Angst og Forfærdelse allerede Stormklokken kime til en Gjentagelse af Bartholomæus-Natten; Tumulten og Forvirringen tiltog, Skrig og Hyl hørtes over hele Staden. Gaderne afspærredes med Jernkjæder, improviserede Fæstninger reistes overalt; Alle, Mænd og Qvinder,

Oldinge og Børn rustede sig til Kamp; Alt blev i deres Hænder til Krigs- og Mordredskabèr. Det Slot, hvori Hertugen af Anjou havde søgt sin Tilflugt, var allerede omringet; Folkestrømmen brummede truende udenfor dets Mure. Dog, ligesaa hurtigt som Stormen havde reist sig, ligesaa hurtigt lagde den sig igjen ved Efterretningen om, at Prindsen af Oranien ikke var bukket under for sine Saar, og at det var paa hans Befaling, at Antverpens Porte vare lukkede. Den unge Morits, der var bleven underrettet om den Fare, som truede Hertugen, udsendte nogle af sine Folk for at berolige Massen og underrette den om, at man af Morderens Klædedragt havde sluttet sig til, at han var en Spanier.

Medens dette foregik, ventede Gaspard Anastre paa sine tvende Staldbrødres Tilbagekomst. Hans Ængstelighed havde ikke tilladt ham at forblive i Byen; under Paaskud af at sikkre deres Flugt havde han trukket sig tilbage paa et lille Landsted, som han eiede en Fjerdingvei fra Antverpen. Her havde han sat den ærværdige Pater Antoine og Jehan Jaureguy Stævne, her stode trende opsadlede Heste parate til iilsomt at føre dem til Prindsen af Parmas Leir. Det var alt langt ud paa Natten. Da de ikke kom, og da han kun kunde forklare deres Udebliven paa en uheldsvanger Maade, flygtede han alene i største Hast til Calais, idet han opgav sin første Plan at begive sig til Alexander Farnese.

I et afsides Værelse paa Slottet, hvori Larmen og Støien udenfra ikke kunde trænge ind, stod Lægen Nicolai Ralde bøiet over det blodige Leie, hvorpaa Prindsen af Oranien var udstrakt. Paa den modsatte Side stod Morits stum og ubevægelig knugende Faderens venstre Haand imellem begge sine i spændt Forventning om hvad Lægen, der var ved at forbinde Saaret, vilde erklære

om Prindsens Tilstand. Ralde var fordybet i sig selv. Hans Øie var stivt heftet paa den Syges Ansigt, ret som om han speidede efter Liv eller Død i disse blege, lidende Træk; hver Forandring i Vilhelms Physiognomie indgav ham enten nyt Haab eller ny Frygt. Omsider sagde han med langsom, men fast Stemme:

„Han vil leve!"

Vilhelm gjorde en sagte Bevægelse, aabnede halvt de sænkede Øienlaage og mumlede:

„Gud har altsaa forbarmet sig over mig og over Flandern!"

Han gjorde atter en Anstrengelse for at tale, men Ralde paabød ham en fuldkommen Stilhed og Ro og forlod Værelset for at drage Omsorg for en anden Saaret.

Ligesaa alvorlig og høitidelig den Sorg var, der omgav det Leie, som Lægen havde forladt, ligesaa stor var den Uorden og Larm, som herskede i det Værelse, hvori han nu traadte ind. En Snees Soldater og nogle af Prindsens Tjenere, som havde været behjælpelige med at bringe Jaureguy herind, snakkede sammen og gave deres politiske Anskuelser frit Løb, heelt øre i Hovedet af adskillige Snapse og af Varmen fra en stor Ovn. I den mørkeste Krog af Værelset laa en skrækkelig lemlæstet ung Mand paa en ussel Seng og stredes med Døden. En Jesuit, der knælede ved hans Side, dreiede mumlende sin Rosenkrands tilsyneladende beskjæftiget med at anraabe Gud om Barmhjertighed for den Døende, men i Virkeligheden bad han for sin egen Frelse.

I det Øieblik Lægen traadte ind, ophørte Larmen; man kom pludselig i Tanker om, at der var en Døende tilstede, der ventede paa den Hjælp, som man, hvor stor en Forbryder han end var, dog ikke kunde negte ham. Imedens Ralde undersøgte den Saarede

og gav ham nogle styrkende Draaber for at gjenoplive ham, vilde Pateren liste sig bort, thi det var ikke med sin gode Villie, at han var traadt ind i dette Værelse. Efter at Pater Antoine, saaledes som det var aftalt med Jaureguy, havde stukket den forræderiske Seddel i Haanden paa Prindsen af Oranien og seet denne forlade Toget, ventede han, der var overbeviist om, at Anslaget vilde lykkes, roligt paa Snigmorderen for at flygte med ham gjennem den af Stadens Porte, der laa nærmest ved Paladset. Han havde ikke beregnet, at Advarslen vilde foranledige Prindsen til at lade dem alle spærre. I det Øieblik da man bar Jehan ned i det Værelse, hvori han nu befandt sig, luskede Pateren om i Nærheden af Slottet. Folkestrømmen havde revet ham med sig igjennem Gitterporten, der for et Øieblik maatte aabne sig for den, men hastigen igjen lukkedes. Da bemærkede Soldaterne ham og nødte ham til at træde ind til Jaureguy for at yde denne Trøst og Hjælp i hans sidste Strid. Han fulgte dem i ligesaa stor Skræk for, at en Vægring skulde vække Mistanke, som for at Jehan, naar han kom til sig selv igjen, skulde gjenkjende ham og angive ham som sin Medskyldige.

Han fattede imidlertid atter en Smule Haab og Mod, da han selv overbeviste sig om, at Synderen ikke vilde kunne gjenkjende ham. Skjæbnen havde nemlig i Mørket styret to Hug saaledes, at Jehan var styrtet blind til Jorden, og Livet flød nu bort med de Strømme af Blod, som badede hans Ansigt. Antoine faldt paa Knæ ved Siden af hans Leie, i det Haab at han, naar Lægen kom, kunde faae Leilighed til at slippe bort. Men netop som han vilde gaae, raabte Jaureguy:

„En Præst! for Guds Skyld en Præst forinden jeg døer!“

Ralde gjorde Tegn til Pateren, at han skulde blive, og sagde til den Syge:

„Du skal ikke døe, min Kunst er i Besiddelse af Midler til at redde Dig“.

„I Døden er der Tilgivelse, men Bøddelen venter paa mig“.

„Jeg kan endnu forbyde ham at nærme sig Dig“.

„Jeg skal alsaa leve?“

„Paa den Betingelse, at Du navngiver Dine Medskyldige“.

„Hvem er De, at De kan love Sligt?“

„Ligemeget, naar jeg kun har Magt til at holde det“.

„Og hvem svarer mig for, at De holder Ord“.

„Han, som Du forlangte for et Øieblik siden, og som nu vil modtage Dit Skriftemaal“.

Jaüreguy udstrakte Haanden og berørte Paterens Kjole.

„Ærværdige Fader“, sagde han, „lover I mig ogsaa, at Gud vil tilgive Manddraberen? Min Synd er en Andens Synd; jeg var kun en ubesindig Daare, og han har gjort mig til en Forbryder! Han drev mig fra Udsvævelse til Mord! Jeg brændte af Tørst efter Guld, og han vakte Blodtørsten i mig. Forbandelse hvile over ham, som forførte mig i Guds Navn, thi han bar samme Dragt som I, og det var som Tjener hos den Herre, der skal tilgive gjennem Eders Mund, at han befalede mig at føre det dødbringende Stød“.

Antoine var en Besvimelse nær; skjøndt hans Liv afhang af, at han ikke tilkjendegav mindste Uro, kunde han dog neppe holde sig opret; den kolde Sved vædede hans Ansigt, og det forekom ham umuligt at høre dette græsselige Skriftemaal til Ende uden at forraade sig.

Et Øieblik vaktes Haabet atter i ham: Jaureguy,

hvis Kræfter vare udtømte ved den sidste Anstrengelse, ophørte at tale.

Maatte Døden dog endelig have fortæret sit Bytte, tænkte Pateren, og Blodet steg atter op i hans blege Kinder.

Men den ubarmhjertige Læge var stadig tilstede, stadig bøiet over den Døende, stadig rede til paany at sammenføie hans Livstraad, hvergang den syntes at skulle briste. Da Jehan ved Lægens Omsorg atter var vaagnet af sin Besvimelse, løftede denne ham op i sine Arme og sagde til ham:

„Det er Din Samvittighed, der dræber Dig, ikke Dine Saar; bring Din Samvittighed til Ro og tænk paa hvad Du har lovet mig. Ærværdige Pater, adspørg nu denne unge Mand“.

Antoine samlede alt sit Mod, og da han fuldtvel indsaae, at hans egen Redning afhang af Udfaldet af denne forfærdelige Prøve, sagde han med en langsom Stemme, som han, saa godt Skrækken tillod ham det, søgte at gjøre ukjendelig.

„Sværg paa dette Krucifix, at Angeren har faaet Indgang i Dit Hjerte“.

Ved disse Ord gjorde Jehan en uvilkaarlig Bevægelse.

„Hvad er der iveien“? spurgte Ralde.

„Det forekommer mig, at jeg engang før har hørt denne Stemme“.

Pateren blegnede paany, men hans til det Yderste drevne Skræk tillod ham ingen Raadvildhed; uden at vide om det vilde ende med Fortabelse eller Frelse, trodsede han blindthen Faren som en Mand, der for at undflye Flammerne styrter sig i den rivende Malstrøm.

„Sværg da“, sagde han, idet han lod ham berøre

Krucifixet. Jaureguy førte det ærbødigen til sine Læber og kyssede det gjentagne Gange.

„Du var ene om at udføre Forbrydelsen, men var Du ogsaa ene om at lægge Planen dertil?“

„Jeg har jo allerede sagt Eder, jeg var kun en Daare, og man har gjort mig til en Forbryder“.

„Hvem ere da Dine Medskyldige“?

„Den Ene er en Kjøbmand her af Staden ved Navn Gaspard Anastre“.

„Og den Anden?“ spurgte Ralde, som om en Anelse sagde ham, at dette Spørgsmaal vilde hendøe paa Munkens Læber.

„Den Anden!“ gjentog Jaureguy: „Den Anden, hans Navn kjender jeg ikke“.

Pateren aandede atter. Idet han til det Sidste fastholdt sin Rolle i denne vanhellige Komedie, nedkaldte han Himlens og Jordens Hevn over Snigmorderens tvende Medskyldige og lovede denne i Betragtning af hans Anger og Bekjendelse fuldkommen Syndsforladelse. Alt syntes lykkelig og vel tilendebragt; efter endt Bøn belavede han sig paa endelig at slippe ud; men hans Angst og Forvirring var ikke undgaaet Lægens Opmærksomhed, denne standsede ham og sagde:

„Jeg har endnu nogle Spørgsmaal, som kræve Deres Nærværelse, at rette til den unge Mand“.

„Jaureguy, ere Din anden Medskyldiges Ansigtstræk nøie indprentede i Din Hukommelse?“

Atter skjælvede Pateren.

„Ja svarede den Døende.“

Under almindelig Taushed gav Ralde med Øiet stivt fæstet paa Antoine dennes Signalement, og Jaureguy udbrød:

„Omendskjøndt jeg er berøvet mine Øines Lys,

seer jeg ham dog lyslevende for mig. Men De, hvorledes kan det gaae til, at De kjender ham?"

„Hvorledes!" svarede Ralde, „den, for hvem Du i dette Øieblik skriftede, er den samme, som forledte Dig til at begaae Forbrydelsen."

Pateren faldt paa Knæ; uden at være istand til at fremføre et eneste Ord udstrakte han sine skjælvende Hænder imod Lægen. Denne befalede Soldaterne at føre ham bort og tilføiede: „Lad denne Mand imorgen omkomme paa Pinebænken".

„Og hvad skal der blive af mig", udbrød Jaureguy, „mig, som De lovede at benaade, naar jeg angav mine Medskyldige!"

Ingen svarede ham; han hørte den Ene efter den Anden forlade Værelset, og bunden til sit Smertens Leie forblev han hele Natten alene, i Uvished om han skulde frygte eller haabe. Det var en lang og gruelig Nat for ham! Om Morgenen kom to Mænd, der hjalp ham op og førte ham bort imellem sig.

„Hvor føre I mig hen?" spurgte Jaureguy, „man har tilsvoret mig at ville benaade mig."

Uden at svare herpaa tvang hans Ledsagere ham til at gaae videre; under hele Vandringen hørte han Klirren af Vaaben baade til Høire og Venstre, som om der paa hans Vei var dannet et dobbelt Hegn af Soldater; længere borte lød en dump Mumlen af Stemmer, der talte imellem hverandre. Endelig standsede han; man lod ham gaae nogle Trin op ad en Trætrappe; da han havde sat Foden paa en Planke, der rystede under Vægten af ham, bandtes han med et Toug om Liv og Hals fast til en Pæl, Løkker sloges om hans Haandled og Ankler, og en ubekjendt Stemme, den første menneskelige Stemme, som han havde hørt siden den fore-

gaaende Dag, gav et Signal; pludseligt gjenlød Luften af Pidskesmeld, Hestene vrindskede, og Jaureguy udstødte et forfærdeligt Skrig, der snart efterfulgtes af en evig Taushed.

Snigmorderen var bleven parteret.

Prindsen af Oranien undslap vel denne Fare men kun for to Aar senere at falde for en anden Morders Dolk, der ligesom Jaureguy var ophidset til denne Forbrydelse af Jesuiterne. Vilhelm, denne Catholicismens og Philip den 2dens frygtelige Fjende, der stedse forstod at raade Bod paa sine Nederlag og at benytte sine Fordele, var ganske naturlig bestemt til at falde for en Fanatikers Dolk.

Balthazar Gérard var mellem sex og syvogtyve Aar gammel, da han i Mai Maaned 1584 kom til Delft. Han kaldte sig François Guion, og for at vække Prindsen af Oraniens Interesse for sig fortalte han, at hans Fader, Pierre Guion, havde lidt Martyrdøden for den reformeerte Religion og gjorde denne Løgn til Gjenstand for et Skrift, hvori han talte om sin Religionsiver og sit Ønske om at hellige sig til Vilhelm af Oraniens Tjeneste. I Begyndelsen tog man ingen Notits af ham; hans hyklede Iver gjorde ingen Virkning. For at tiltrække sig Opmærksomhed hørte Gérard stadig enhver protestantisk Prædiken, man saae ham bestandig med det nye Testamente og Psalmebogen i Haanden. Nogen Tid efter sendte Vilhelm ham til Frankrig, til Marechal Biron. Det var ham, som bragte Prindsen af Oranien Marechalens Breve og Efterretningen om Hertugen af Anjous Død. Man gav ham nogle Penge, for hvilke han kjøbte tvende Pistoler, Krudt og Kugler. Den 10de Juli, et Par Dage derefter, fremstillede han sig for Vilhelm og bad ham at udstede et Pas, hvilket blev ham tilstaaet.

Gérard ventede til Prindsen havde spiist til Middag ;

da denne gik fra Bordet, satte Snigmorderen ham en med 3 Kugler ladet Pistol for Brystet og affyrede den; Saaret var dødeligt.

„O Gud! Forbarm Dig over mig og over mit stakkels Folk.“

Dette var de eneste Ord, som Prindsen af Oranien udtalte; han udaandede, uden at nogensomhelst Hjælp var istand til at kalde ham tilbage til Livet. Han var enoghalvtredsindstyve Aar elleve Maaneder og femogtyve Dage gammel.

Snigmorderen benyttede sig af det første Øiebliks Skræk og Forvirring og naaede lykkeligt Stadens Porte. Han var allerede ifærd med at overskride Fæstningsgraven, da han blev greben og ført for Øvrigheden i Delft. Det var saa langtfra, at han søgte at negte sin Forbrydelse, at han tvertimod gjorde sig en Ære deraf og tilstod Alt uden mindste Tegn paa Anger. Han forfattede et Skrift, i hvilket han gav en Beretning om sit tidligere Liv og om det Forsæt, han længe havde næret, et Forsæt, hvori han bestyrkedes af flere Jesuiter, som havde forsikkret ham, at han ved dette Mord vilde vinde Paradisets Salighed.

Paa Pinebænken bekræftede Gérard standhaftigt Alt, hvad han tidligere havde tilstaaet, og vedgik endog, at Prindsen af Parma var indviet i hans Plan. Den 24de Juli afsagdes hans Dom. Den lød paa, at hans høire Haand skulde klemmes imellem tvende gloende Jern, at han skulde knibes over hele Legemet med gloende Tænger, levende opskjæres i fire Stykker at begynde fra Bugen af, Hjertet udrives og kastes i Ansigtet paa ham, hans Hoved adskilles fra Kroppen og sættes paa Spidsen af et Taarn, og hans parterede Legeme udstilles paa Stadens Volde.

Under Oplæsningen af Dommen viste Gérard Tegn paa Sindsbevægelse, men Fanatismen fik hurtigt Overhaand; Haabet om Paradiset, som Jesuiterne havde lovet ham, gjorde ham ufølsom for enhver Lidelse. Han betragtede med rolig og ligegyldig Mine Tilberedelserne til den afskyelige Straf og udstod den uden at udstøde et eneste Skrig, uden at fremføre en eneste Klage.

Folkets Had til Morderen forstærkedes ved den Deeltagelse, som vaktes hos det for Vilhelms Enke, Louise de Coligny, der nu maatte see sin anden Ægtefælle omkomme paa samme voldsomme Maade som hendes første Huusbond, Grev de Théligny, og hendes Fader, Admiral Caspar Coligny, der begge bleve myrdede Bartholomæusnatten. Generalstaterne tilstode Louise de Coligny en livsvarig Pension paa tyve tusind Francs. Nogle Aar efter Vilhelm af Oraniens Død opreiste man et Mausoleum af Bronce for ham, paa hvilket han fremstilles siddende paa sin Grav, hans Hund ligger ved hans Fødder. Dette Mausoleum sees den Dag idag i Hovedkirken i Delft.

Jacques Clément.

„Broder, hvad har Du for?“ spurgte Jacques de la Guesle, idet han pludselig standsede sin Hest.

„Jeg bereder mig paa Forsvar og raader Dig at gjøre ligesaa“, svarede den Person, til hvem dette Spørgsmaal var rettet.

„Jeg skulde gjerne følge Dit Raad, dersom jeg øinede nogen Fare. Men siden vi have forladt mit Huus i Vanves og reist Side om Side med hinanden,

have vi ikke mødt en eneste menneskelig Skabning, og hvormeget jeg end stirrer, seer jeg dog Intet; Sletten er og bliver øde".

„Seer Du da ikke dernede tilhøire, hvor Veien snoer sig mellem Viinrankerne, en Mand, som standser fra Tid til anden? Pas paa, nu sætter han sig, som om han oppebiede vort Komme".

„Min gode Broder, Du driver Mistanken altfor vidt. Det er sikkert en eller anden stakkels Djævel, der ligesom vi er overvældet af Varmen; og det maa vel være den tilladt, som vandrer tilfods over Sletten, at hvile sig lidt for at drage Aande, naar selv vi, som dog ere tilhest, kunne have det nødigt".

„Ligemeget", svarede den yngre de la Guesle, „det rigtigste er dog at være paa sin Post. Vi leve i en Tid, hvor man overalt maa formode at træffe paa en Snare og en Fjende".

„Du kan vel have Ret deri, men jeg troer alligevel ikke, at vi have Noget at befrygte af denne Reisende. Seer jeg ret, tilføiede han, idet han med den venstre Haand skyggede for Solen, sørger han selv for at berolige os, thi jeg skulde tage meget feil, om han ikke reiser sig og giver sig ifærd med at gaae ned ad Huulveien. Tro mig, vi to kunne i Ro og Mag fortsætte vor Vei og vor Samtale. Himlen give, at Kongens troe Tjenere ingensinde vare udsatte for større Fare!"

Den Mand, som de havde opdaget, gjorde et Par Skridt fremad og forsvandt, dog først efter at have seet sig om efter de tvende Reisende og forvisset sig om, at ogsaa de satte sig i Bevægelse.

Den ældste af de Reisende var, som allerede tidligere bemærket, Jacques de la Guesle, Generalprocureur for Parlamentet i Paris. Efter Barricade-Dagen, da Staden

var falden i Liguens Magt og ikke længere anerkjendte Kongens Autoritet, havde han forsøgt at flygte derfra men var bleven gjenkjendt ved en af Portene og ført til Bastillen. Hans Fangenskab kunde være blevet langvarigt, eftersom han af Oprørerne betragtedes som en af Henrik den 3dies mest trofaste Undersaatter. Det forkortedes imidlertid ved Omstændigheder, som Historien ikke har anført Noget om. Efter at have gjenerholdt sin Frihed, trak han sig tilbage paa sin Eiendom i Vanves, som han dog snart derefter forlod for atter at fremstille sig for Kongen, der paa den Tid opholdt sig i Saint-Cloud. Det var den 31te Juli 1589, at han drog over Sletten ved Vanves ledsaget af sin yngre Broder, der nylig var kommen fra Landet, og ligesom han selv var opfyldt af Tidens Begivenheder.

Jacques de la Guesle optog paany Samtalens Traad.

„Som jeg siger Dig, Liguens Had imod mig skriver sig fra det Øieblik, da jeg i Parises Parlament satte mig imod den pavelige Bulle. Vel skal Intet nogensinde bringe mig til at forglemme den Eed, som jeg har svoret Kong Henrik, men jeg maa alligevel imellem os tilstaae, at hans Ubestemthed, hans Vankelmod og det Modsigende i hans Optræden giver hans Fjender de bedste Vaaben ihænde. Folket følger altid den, som giver de største Beviser paa Mod og Tapperhed. Istedetfor endnu at kæmpe for Seiren vilde Guiserne den Dag idag have været mægtige og seirrige, dersom den salig Hertug havde været ligesaa ivrig som hans Parti, og Henrik vilde nu ikke behøve at beleire sin Hovedstad, dersom han ikke havde trukket sig tilbage efter Begivenhederne i Blois“.

„Men hvad bebreider Du ham da nu for Øieblikket? Er det ikke baade politisk rigtigt og klogt, at han har

allieret sig med Kongen af Navarra, Huguenotternes Anfører?"

„Jovist, men det har han ogsaa kun gjort af den haardeste Nødvendighed og først efter at have vakt Misfornøielse og Utilfredshed hos den, hvis Hjælp han nu er nødsaget til at modtage. Istedetfor at være den Beskyttende er han bleven den Beskyttede. Alle hans Feil skrive sig fra lang Tid tilbage. Istedetfor at svare som det sømmer sig en Souverain paa Cardinalen af Bourbons uforskammede Manifest, talte Henrik som en Supplicant. Han udstedte paa Hertugen af Guises Forlangende et Edict, hvori han befalede, at den apostolisk-romersk-catholske Religion for Fremtiden skulde være den eneste, der maatte dyrkes i hans Kongerige, og at de protestantiske Præster inden en Maaneds Forløb skulde forlade Frankrig. Hvad blev nu Følgen deraf? Den, at Henrik istedetfor at have een Fjende at bekæmpe fik to: Liguen, som ved hans Indrømmelser var bleven dristigere og fordringsfuldere, og de Reformeerte, som ophidsedes ved Forfølgelserne. Ved at berøve Henrik af Navarras Troesfæller den Samvittighedsfrihed, som han nøiedes med at forlange for dem, har man bragt ham til at fordre den med væbnet Haand; han slutter Forbund med Prindsen af Condé, med Hertugen af Montmorency, Gouverneur i Languedoc, og udsteder nu paa sin Side et Manifest".

„Henrik af Navarra er jo ogsaa bleven lyst i Band".

„Vel sandt, men han svarede kjækt og djærvt som en Mand, der ikke bekymrer sig om sligt, og det er ogsaa lykkedes ham at faae Latteren paa sin Side. I sin sædvanlige Pengetrang henvendte Henrik den 3die sig til Liguen, der istedetfor Penge forærede ham en Bulle, som Jesuiten Mathieu, en af Liguens ivrigste og virksomste Agenter, havde faaet Pave Sixtus den 5te til at udstede. Og

hvad indeholdt saa denne af femogtyve Cardinaler undertegnede Bulle? Den anerkjender høitideligt Liguen, en Anerkjendelse, som man ikke havde kunnet opnaae af Gregor den 13de. Henrik af Navarra lod i Rom opslaae en Protest imod sin Excommunication, og Enhver kunde paa Stadens Gadehjørner læse Ord, som selv en Pasquino ikke vilde have tilladt sig at fremføre: „Hr. Sixtus har med al Respect for Hans Hellighed løiet, han er selv en Kjætter, hvilket Henrik af Navarra vil bevise for det frie og lovlige Concilium, og dersom Hans Hellighed ikke underkaster sig dette, vil han blive betragtet som en Antichrist, mod hvem Henrik af Navarra vil føre Krig paa Liv og Død". Efter alt dette var det, at Parlamentet i Paris gjorde Kongen de mest indtrængende Forestillinger angaaende den pavelige Bulle, spurgte, med hvilken Ret Paven kunde gjøre Fordring paa at raade over Kongemagten, der var indført af Gud, længe førend Pavedømmet existerede, samt slutteligen foreslog at fordømme den til Baalet. Oprørernes Uforskammethed gik nu saa vidt, at Henrik den 3die, efter at have erklæret sig selv for Liguens Overhoved, saae sig nødsaget til at lade Hertug Henrik af Guise tilligemed dennes Broder Cardinalen snigmyrde; et dobbelt Mord, der maaskee var nødvendigt, men som burde have været Forløber for en fastere og bestemtere Optræden. Istedet derfor søgte Kongen at retfærdiggjøre sig for Paven, og Paven lyste ham i Band".

„For Tiden er Hertugen af Mayenne Herre i Paris".

„Ja man har givet ham Tid til at organisere Modstanden paa alle Punkter".

„Vi ville haabe, at Gud vil beskytte den gode Sag; han har allerede afværget flere imod Kongens Liv og Frihed opspundne Complotter".

. . . .

„Stille Broder, der er Nogen i Nærheden“.

Begge Brødrene holdt deres Heste an og lagde Haanden paa Sværdet.

I det Samme saae de en ung Mand iført Dominicanerordenens Dragt reise sig tilhøire for Viinstokkene, der dannede Veiens Indhegning. Den Fremmede syntes ikke i ringeste Maade overrasket ved Synet af dem men bukkede ærbødigt for dem begge. Medens Generalprocureuren og hans Broder nøie betragtede den Ubekjendte, der var bleg og mager, og i hvis Blik luede en mørk Ild, blottede denne sit Hoved og sagde til dem:

„Kunde de naadige Herrer ikke underrette mig om, jeg endnu har langt herfra til Saint-Cloud?“

„Du har endnu en Times Vei“, svarede Jacques. „Er det ikke Dig, som vi have seet paa Afstand?“

„Det maa uden Tvivl have været mig; thi jeg har ikke mødt et eneste Menneske paa hele min Vei“.

„Hvorfor er Du standset her?“

„For at hvile mig lidt. Anstrengelsen og Heden havde udtømt mine Kræfter“.

„Men det lod til, at Du ventede paa os. Vi have seet Dig flere Gange vende Dig om og holde Øie med os“.

„Jeg ventede ogsaa paa Dem for at spørge Dem, om jeg fulgte den rette Vei; thi det er første Gang, at jeg vandrer over denne Slette“.

„Du har hidtil fulgt den rette Vei“.

„Og naar jeg vedbliver at gaae videre?“ spurgte den unge Munk.

„Længere henne kommer Du til et Sted, hvor Veien deler sig. Du vil der let kunne tage feil af den rette“.

„Ikke dersom De vilde give mig de nødvendige Oplysninger“.

„Vil Du for at erholde saadanne svare bestemt paa

mine Spørgsmaal, og vil Du underkaste Dig et Forhør overeensstemmende med Skik og Brug? Vi leve i en Tid, da man ikke kan være forsigtig nok".

„Jeg har Intet at skjule", svarede den unge Mand, „og jeg vil endog tilfredsstille Deres Nysgjerrighed uden at spørge om, hvem De er".

„Jeg skal imidlertid selv sige Dig det: jeg hedder Jacques de la Guesle, Generalprocureur for Parlamentet i Paris, og den Person, som ledsager mig, er min Broder".

Munken bukkede atter dybt.

„Jeg har altsaa ikke taget feil", mumlede han ved sig selv. Han hævede atter Hovedet og ventede paa de Spørgsmaal, som Generalprocureuren vilde forelægge ham, med en saa ærlig og enfoldig Mine, at den kunde skuffe selv det mistænksomste Øie.

„Hvad er Dit Navn?"

„Jeg hedder Jacques Clément".

„Dit Fødested?"

„Jeg er født i Landsbyen Sorbon i Champagne".

„Du synes at være meget ung".

„Jeg er treogtyve Aar".

„Hvem har tilskyndet Dig til at vælge Klosterlivet?"

„Mit af Naturen gudfrygtige Sind".

„Hvad driver Dig til Saint Cloud?"

„Jeg vil tale med Kongen".

„Kongen! kjender han Dig?"

„Han har aldrig seet mig, og efter al Sandsynlighed vil han kun faae mig at see denne ene Gang".

„Hvorledes kan Du da vente at blive stedet for ham?"

„Naar han faaer at høre, fra hvem jeg er sendt, haaber jeg, at han vil modtage mig".

„Du har altsaa et Hverv?"

„Jeg skal overlevere ham Breve fra tvende af hans mest trofaste Undersaatter“.

„Hvem er det?“

„Overpræsident Achille de Harlay og Hertugen af Epernons Svoger, Greven af Brienne“.

„Overpræsidenten og Greven ere begge Liguens Fanger“.

„Man har sagt mig det min naadige Herre, jeg var uvidende derom“.

„Men hvorledes er Du da bleven Overbringer af disse Breve?“

„De overleveredes mig igaar i al Hemmelighed af en af deres Tjenere, som tillige forsynede mig med et af Greven undertegnet Pas“.

Han overrakte derpaa de la Guesle et Pas, hvori alle Henrik den 3dies troe Tilhængere opfordredes til at tage Broder Jacques Clément under deres Beskyttelse.

„Du er træt, sid op bag min Broder“.

Denne tilkastede Generalprocureuren et Blik, der syntes at bebreide ham hans Tillidsfuldhed, men paa gjentagen Opfordring rettede han sig efter Broderens Ønske, og Jacques Clément modtog med mange Taksigelser den Plads, som tilbødes ham.

Dominicaner-Klosteret i Paris indtog paa den Tid, her er Tale om, et meget stort Rum; det indesluttede inden sine Mure flere gothiske Bygninger uden Symetri og uden indbyrdes Forbindelse samt Begravelser af længst afdøde Konger, Dronninger, Prindser og Prindsesser af det franske Kongehuus.

Dagen begyndte at helde, da Pater Guignard traadte ind i Klosteret. Efter at have vexlet et Par Ord med

Prioren styrede han sine Fjed henimod Kirken, der var bygget i den samme Stiil som Dominicaner-Kirken i Toulouse og ligesom den ved en Række høie Piller deelt i tvende Dele. I Skibet foran Orgelet hævede de store Gravstene sig, som vare satte over tre Priorinder, der af Ludvig den Hellige vare indkaldte fra Flandern. Et Billede af dem tilligemed deres Gravskrift var udhugget paa hver Gravsteen: Agnes d'Orchis, død 1284, Jeanne la Borchasde, død 1312 og Jeanne la Roumaine, død 1335. Foran den midterste af Gravene, dog i nogen Afstand fra den, knælede en ung Mand. Hans Bøn, hvis det ellers var en Bøn, afbrødes hyppigen af Hulken, krampagtige Bevægelser og af Tegn paa en dyb Fortvivlelse. Han var saa opfyldt af sin Smerte, at han ikke hørte Lyden af de Trin, som gjenløde paa Steenfliserne.

„Min Gud!“ stønnede han, „min Gud! jeg anraaber Dig forgjæves. Du er døv for min Røst. Forgjæves har jeg opsendt mine Bønner til Dig, at Du vilde fritage min Sjæl fra de Mordtanker, som idelig forvirre den: Du har ikke bønhørt mig, og nu har Du for end mere at pine mig vakt en lidenskabelig og rasende Elskov i mit Hjerte; Du har viist mig et Syn, som er blevet mine Nætters Drøm, og Du negter mig den Lykke, hvorom jeg beder, paany at see hende, hvis henrivende Billede uophørligt foresvæver mig; men jeg maa, jeg vil alligevel see hende igjen, jeg maa, jeg vil det selv med Tabet af min jordiske Lykke og min Salighed hisset. For at gjensee hende vil jeg hengive mit Liv; for at besidde hende vil jeg offre min Sjæl til Satan“.

„Min Broder, hvad var det for et ugudeligt Ønske, Du der yttrede!“ sagde Pater Guignard.

„Hvem er det, som taler til mig, og som udspeider

mine Hemmeligheder?" udbrød Jacques Clément; men da han, idet han vendte sig om, gjenkjendte Jesuiten, sagde han:

„Ah! det er Dem Pater. Hvorfor har De fulgt mig ind i denne Kirke? Hvorfor har De siden min Ankomst til Paris, hvorhen jeg aldrig burde være kommen, ligesom beluret hvert af mine Fjed? Deres forskende Blik synes stedse at søge mit, som om De deri vilde læse mine Tanker. Hvad vil De?"

„Tilbyde Dig den Trøst og Lindring, hvortil Du saa høilig trænger".

„Trøst og Lindring! Er De da mægtigere end Gud, som negter mig den?"

„Gud har maaskee ført mig paa Din Vei, for at jeg skal tyde Dig hans Villie".

„Er hans Villie da, at jeg skal lide?"

„Maaskee: Dersom nu Lidelsen kun var en Prøvelse, dersom Lønnen ventede Dig ved Udgangen af disse Lidelser. Betro mig kun Din Smerte".

„De vil ikke kunne fatte den".

„Hav Tillid til mig, jeg er indviet i mange Hemmeligheder, jeg har læst i mange Hjerter: jeg har Trøst for alle Sorger og Ulykker, jeg har Raad for alle Klager".

„Den Vises Raad, Raad af en Mand, som intet kjender til Lidenskaber!"

„Hvert Menneske betaler sin Afgift til sin skrøbelige Natur, hvert Menneske faaer sin Andeel af Fristelser. Den Viseste er den, som har begjæret mest, og hvem egne Vildfarelser have gjort overbærende; Gud betjener sig af os til Udførelsen af sine Beslutninger. En giver han Ro og Taalmodighed i sin Skjæbne, en Anden faaer et vredt, ustyrligt Sind: Han sætter den gudfrygtige Eneboer i Henrykkelse, han væbner Judiths Arm. Det Hverv,

som vor hellige Stifter har anviist os, er nøie at studere hvert enkelt Menneskes Characteer, for at vi kunne lede det efter dets naturlige Tilbøielighed. Det er den Tanke, der har inspireret Ignatius af Loyola, og som er gaaet i Arv til hans Disciple. Derfor Broder, kan Du trygt aabne Dit Hjerte for mig".

Guignard holdt et Øieblik inde, tog ham ved Haanden og førte ham til et af Kirkens Kapeller; her satte de sig paa Trappen, saaledes at Jacques Clément kom til at sidde et Trin lavere end Jesuiten. Mørket sænkede sig lidt efter lidt hen over Søilerne, og de sidste Dagstraaler kastede deres matte Skjær paa de store Steenfliser. Tiden, Stedet med sin høitidelige Stilhed, Alt gav denne Sammenkomst Præg af et hemmelighedsfuldt Skriftemaal. Guignard bøiede sig ned mod Jacques Clément.

„Du talte nyligen om Mordtanker, som ideligen plagede Dig. Hvad kan være Grunden til, at slige Tanker have bemestret sig Dit Sind? Til hvem er det, at Du paa Bunden af Dit Hjerte nærer et saadant Had? Har Nogen overfaldet, slaaet og plyndret Dig? Hvilken Fornærmelse har Du været Gjenstand for? Hvilke Goder har man berøvet Dig?"

„Jeg har Ingen at beklage mig over gode Pater. Disse mørke Tanker er jeg født med. Alt fra min tidligste Ungdom mindes jeg, at der har gjæret ødelæggende Tilbøieligheder i mit Indre. Jeg fornam en hemmelig Vellyst ved med egne Hænder at sønderrive de Gjenstande, som kort iforveien havde henrykket mig, og som havde fængslet mit Blik, hidset mine Ønsker. Hjemme i min Faders Have, hvor jeg tilbragte min Barndom, rev jeg Blomsterne af deres Stængel, knuste Frugterne under mine Fødder, og ofte, jeg tilstaaer det, ofte naar jeg havde spredt Resterne omkring paa Jorden, har jeg beklaget, at de ikke

vare udstyrede med Følelse, at jeg kunde see dem lide, høre dem sukke og klage. Senere, da jeg blev ældre, forstyrredes jeg om Natten af de besynderligste Drømme: mørke og blodige Syner forfulgte mig under min Søvn. Snart forekom det mig, at Djævelen sad ved Fødderne af min Seng, udstrakte sin sorte krogede Haand imod mig og vækkede mig med en Skoggerlatter, der lød for mine Øren som Dødningeklokken. Snart, og dette Syn viste sig hver Nat, snart saae jeg det skarpe Blad af en Dolk, der blinkede over mit Hoved. I det dybe Mørke, som omgav mig, saae jeg langt, langt borte et skinnende Punkt, som lidt efter lidt nærmede sig: alt som det kom nærmere, blev det længere og længere og udbredte en overordentlig Glands, som blændede mig; tilsidst antog det Skikkelse af en Dolk, der holdtes i Luften af en usynlig Haand. Samtidig hermed tegnedes Omridsene af en kongelig Krone; store Bloddraaber, som faldt paa mine Hænder og paa mit Ansigt, viste sig paa Dolken; i det Øieblik da Bloddraaberne kom til Syne, blegnede den kongelige Krone og forsvandt i Nattens Mulm“.

„Et sjeldent Vidunder!“ sagde Guignard, der havde hørt paa Munken med den største Opmærksomhed og med en Glæde, som han havde ondt ved at skjule. „Bliv ved Broder, bliv ved“.

„Dolken“, vedblev Jacques Clément, „Dolken bevægede sig i Rummet frem og tilbage over mit Hoved, og dens Glands forhøiedes med hvert Secund; man skulde have antaget den for Ild og Flamme og Bloddraaberne for glimrende Rubiner. Efter nogle Minuters Forløb fjernede Synet sig langsomt, jeg udstrakte Armene imod det. Efterhaanden som det trak sig tilbage, fulgte jeg efter det; ved at forfølge det stødte jeg imod Værelsets Vægge, hvorved jeg vaagnede med Brystet sammenklemt, Hovedet

glødende og Legemet badet i en iiskold Sved. Hvad betyde dog disse Syner? Mod hvem skal Dolken rettes? Hvad er det for en Krone? Er det maaskee Martyrkronen?"

„Broder", sagde Guignard, „Gud gjør Intet omsonst. Han gjør ikke Brud paa Naturens Love uden at have en Hensigt dermed. Han har uden Tvivl sendt Dig disse Syner for at fængsle Din Aand til Ting, som Du hidtil ikke har ændset. Ved at tillade det Onde, ved endogsaa undertiden at lade det seire, vækker han Væsner, hvis Hverv det er at udrydde det. Han har tilladt, at Kjætteriet fremstod, og han har glædet sig ved at høre Klangen af Bartholomæusnattens Stormklokke. Du min Broder, er maaskee et af disse udvalgte Væsner, som Gud i sin urandsagelige Viisdom har bestemt til at gjøre det skete Onde godt igjen. Den Krone; som Du seer i Dine Drømme, er Frankrigs Krone. Dolken, som Du seer blinke for Dine Øine, skal ramme Tyrannen".

Jacques Clément foer sammen. „Du tilraader Mord!" udbrød han.

„Gud har vel ikke os nødig for at befrie sig fra den Ugudelige, men naar han taaler det Ondes Herredømme, er det alene af den Grund, at han vil skjænke de Troende Hæderen ved at bekæmpe det. Lyksalig den, som han har valgt til sit Redskab! Han befrier Jorden og vinder Himlen! Kan man ikke afsætte Tyrannen uden Krig, saa bekrige man ham. Kan man ikke føre Krig imod ham, saa myrde man ham".

„Jeg ærer Deres Gudsfrygt; jeg bøier mig for Deres Kundskaber. Men Gud har nu tændt en anden Flamme, et andet Haab i mit Hjerte; andre Drømme, andre Billeder omsvæve i den lange Nat mit eenlige Leie.

Jeg er forelsket til Afsindighed, jeg er som en Rasende, Blodet syder og koger i mine Aarer; mine Følelser gaae altid til Yderligheder. Førend jeg iførte mig denne Munkedragt, har jeg sukket efter Qvinder, har jeg besiddet dem. De bad mig aabne min Sjæl for Dem: Nuvel kast da Deres Blik i den, og de vil see, at en eneste Lidenskab behersker den, og denne Lidenskab er Kjærlighed. Mit Hjerte er en glødende Smelteovn, jeg blegner, jeg rødmer, jeg skjælver, jeg løber indaandende den af vellystig Duft opfyldte Luft, som beruser og fortryller mig, indtil jeg standser træt og aandeløs, og Fortryllelsen er hævet. Men disse Ønsker, disse Længsler, som tidligere forvildede sig paa enhver Skabning, de ere nu sammentrængte paa een Eneste. Een eneste Qvinde beskjæftiger min Tanke, opfylder mit Hjerte, behersker mine Sandser. For at besidde hende en Time, et Minut, for at tilfredstille min brændende Attraa vilde jeg begaae en Forbrydelse, maaskee vil jeg hæve Armen til det dødbringende Stød, dersom hun siger: „Stød til, og jeg er Din!"

Udmattet af denne voldsomme Sindsbevægelse faldt Jacques Clément bevidstløs om paa Trappen.

Pater Guignard betragtede ham længe med et afskyeligt Smiil. Det er Manden, som vi behøve, sagde han omsider ved sig selv, og min bliver Æren at have styret hans Arm imod Tyrannens Bryst. Gud har aabenbaret sin Villie, og jeg er det Redskab, som han betjener sig af for at fuldbyrde den.

„Reis Dig op Broder Clément, og sig mig hvem denne Qvinde er."

Jacques Clément reiste sig langsomt op og fæstede et mørkt og smertefuldt Blik paa Jesuiten.

„Jeg kjender end ikke af Navn den, som straaler

for mig som det Skjønneste. Fra det Øieblik jeg saae og elskede hende, har jeg forgjæves søgt hende“.

„Hvad! udbrød Guignard, er det da et Foster af Din Indbildningskraft, et tomt Sandsebedrag?“

„Nei Pater, nei denne Qvinde er virkelig til, jeg har seet hende. Nogle Dage efter min Ankomst her til Paris slentrede jeg omkring i Gaderne ganske opfyldt af det Prægtige og Skjønne, jeg saae; paa Pladsen foran Raadhuset, hvor en Mængde Mennesker vare forsamlede, passerede en aaben Porte-chaise forbi mig; i denne sad en deilig og kostbar klædt Dame, der smilede og hilsede venligt til Folket. Ved Synet af hende blev jeg staaende som naglet til Pletten, aldrig havde jeg seet Noget saa skjønt og tillokkende for mine Øine. I min overspændte Tilstand, forekom det mig endog, at hendes fyrige Blik mødte mit, antændtes af den Ild, som fortærede mig, og sagde til mig: som Du nu elsker, saaledes skal Du selv og en Dag blive elsket. Overraskelse, Beundring og Henrykkelse naglede mig til det Sted, hvor jeg stod. Da jeg kom til mig selv igjen, havde Mængden adspredt sig. Jeg stod ene; jeg løb i den Retning, hvori jeg maatte antage, at Porte-chaisen var ført, men omsonst, jeg havde tabt hendes Spor. Forgjæves spurgte jeg de Forbigaaende, om hvad Vei Toget var draget, de vidste det ikke, forgjæves spurgte jeg dem om Damens Navn. De Fleste betragtede mig som afsindig, Ingen kunde besvare mine Spørgsmaal. Siden den Dag gode Pater, har jeg vandret omkring i Gaderne i Haab om at møde hende; hver Time paa Dagen beder jeg til Himlen, at den vil sende mig paa hendes Vei, men Himlen er døv for mine Bønner. Jeg elsker hende uden at vide hvem hun er; jeg attraaer

at eie hende, og jeg kan ikke engang faae hende at see. Forbandet er jeg!"

„Berolig Dig, min Broder og hav Taalmodighed."

„Taalmodighed? naar jeg brænder op, naar jeg døer!"

„Du vil leve og blive lykkelig. Disse Syner, denne Kjærlighed ere sikkre Tegn paa, at Gud har udseet Dig til en stor Gjerning; den Prøvelse, som han har underkastet Dig, skal kun tjene til at styrke Dit Mod. Jeg vil forene mine Bønner med Dine, om at Gud vil aabenbare os denne Qvindes Navn; og jeg troer fuldt og fast, at han vil det, thi han vil ikke lade sit Værk ufuldendt. Men Mørket falder paa, vi maae skilles. Farvel min Broder, vi ville ofte sees."

De forlode Kirken sammen.

„Farvel," gjentog Guignard, „see i alt dette en guddommelig Paamindelse."

Med langsomme Fjed vendte Jacques Clément tilbage til sin Celle, hvor den samme Drøm beskjæftigede ham hele Natten.

Guignard gik i Retning af Jesuitercollegiet.

„Fatale Hindring!" sagde Guignard ved sig selv, „han er saa fanatisk og udsvævende, som man vel kan önske, men den Elskov, der er tændt i hans Bryst, har dræbt Fanatismen, og kun Elskov kan vække den til Liv igjen. Men hvem er denne Qvinde? og selv om det vil lykkes mig at opdage hende, vil det da kunne lykkes mig at faae hende til at bønhøre ham? Vil hun væbne sin Elskers Arm?"

Efter den hemmelighedsfulde Samtale hin Aften i Dominicanerkirken var Guignard stadigt omkring Jacques Clément. Der gik ingen Dag hen, uden han enten selv eller gjennem Andre søgte at vedligeholde hans Tanker

om Mord. Han drog Omsorg for, at Jacques Clément kom til at overvære de mest fanatiske og mest hidsende Prædikener og lod det ikke mangle paa indirecte Opfordringer. Men Jacques Clément forblev ufølsom for disse Tilskyndelser. Som alle heftige, indskrænkede, kjødelige Lyster underkastede, og for moralsk Sands blottede Naturer, hengav han sig blindt til den Lidenskab, som beherskede ham. For ham var der i Verden kun Eet, der havde Værd, det var den Qvinde, som havde virket saa mægtigt paa hans Sandser; der var kun een Lykke, den at besidde denne Qvinde, og da Virkeligheden manglede, indgav hans fordærvede Phantasie ham fyrige Drømme om en Besiddelse, som ophidsede hans Længsler istedetfor at dæmpe dem. Guignard var alt kommen til det Resultat, at han Intet vilde kunne udrette ved egne Kræfter alene. Derfor talte han stadigt om denne ubekjendte Qvinde, og al hans Higen og Stræben gik ud paa at opdage hende. Pateren, der var altfor snild til at ville prøve paa at afholde Jacques Clément fra sine Efterforskninger og altfor udholdende til at tabe Modet, ventede roligt til Hændelsen vilde føre ham paa Sporet.

Liguen vedblev imidlertid med sine Plyndringer, hængte og brændte Kjætterne og begik under Paaskud af Troesiver de største Udskeielser. Til al den øvrige Ugudelighed føiedes Kirkeran.

En Aften samledes sexhundrede Disciple fra Universitets - Collegierne for med Sang og Klang i bar Skjorte at drage gjennem Stadens Gader i Spidsen for en Procession. I denne Procession saae man Personer af hver Stand, hver Rang, hvert Kjøn, hver Alder, Alle i de mest phantastiske Dragter. Antallet af Tilskuere ved dette costumeredé Optog var umaadelig stort;

Mænd og Qvinder trængte sig sammen i alle Vinduer og Gader, man talte, man lo, man trættedes, det regnede ned med Vittigheder over Processionens Deeltagere, som paa deres Side ikke bleve Svar skyldige. Det var en Nat, hvori man lod Lystighed og Overgivenhed have frit Spillerum, en Nat, hvori et heelt Folk i Oprørsrusen hengav sig til Udskeielser af enhver Art. Over tusinde brændende Fakler belyste disse støiende Scener. Paa en Slags Triumphvogn, som blev trukken af tvende Heste, stod Hertugen af Aumale, den mest berygtede Libertiner i denne Libertinernes Periode, den af alle Hoffets Kavalerer, som kunde opregne de fleste Elskovseventyr, og den, der uden at prale kunde sige, at Ingen havde forført flere Fruentimmer end han. Et tomt Hoved et Jernlegeme, for hvem Alt var lige godt, naar det kun kunde tilfredsstille hans Sandselighed. De unge og smukke Damer, som betragtede Optoget, laante han forelskede Blikke, smiilte til dem, sagde dem Galanterier, og tilkastede dem gjennem et Pusterør vellugtende Sukkerbonbons. Disse værdige Beskjæftigelser forhindrede ham ikke i offentligen at kjærtegne hans Cousine, Mademoiselle de Sainte-Beuve, der i en meget let og skjødesløs Dragt stod paa Vognen ved Siden af ham og modtog hans Omfavnelse med en Courtisanes hele Frækhed.

I Mængden stod en ung Munk, hvis brændende Blik gled hen over disse Qvinder, lidt borte fra ham stod en Jesuit og holdt Øie med hver af hans Bevægelser.

En Afdeling af den italienske Garde adskilte Hertugens Vogn fra en anden, som ledsagedes af Ordensmarechaler prægtigt klædte i Fløiel og Hermelin, i denne Vogn sad Hertuginden af Mayenne tilligemed tvende

andre Damer. Det var imidlertid ikke hende, der mest tiltrak sig Mængdens Opmærksomhed. Foran paa Vognen stod en anden Dame paa omtrent femogtredive Aar men endnu meget smuk, af den Slags Skjønheder, hos hvem et fyrigt, lidenskabeligt og vellystigt Udtryk maa erstatte Ungdommens første Friskhed og Ynde. Hun var iført en Klædning, der sluttede tæt omkring de smukke runde Former; Haaret var efter Datidens Mode krøllet og strøget tilbage for at fremhæve Panden; Kjækhed og Dristighed straalede ud af hendes Øine, Haan og Foragt aandede paa hendes Læber; idet hun svingede en stor Sax, der var bestemt til at afklippe Henrik den 3dies Haar for at gjøre ham til Munk, henvendte hun sig til Folket og sagde:

„Tyrannen har endelig kastet Masken; han har sluttet Forbund med Henrik af Navarra, Kjætternes Anfører, og begges forenede Stridskræfter rykke frem mod Paris for at tilintetgjøre den catholske Religion, men for at forsvare den ville vi offre Liv og Blod“.

Denne Tiltale besvaredes af Folket med: „Leve Liguen! leve det hellige Forbund, Død over Henrik af Valois!“

Vognen bevægede sig langsomt igjennem den tæt sammenpressede Mængde. Under et Øiebliks indtrædende Stilhed lød pludseligt et Skrig. „Det er hende! det er hende!“ Og i samme Nu foer Jacques Clément hen imod Vognen, idet han rev Enhver der stod ham i Veien, overende.

„Hertuginden af Montpensier! det er Hertuginden af Montpensier, han elsker“! udbrød Guignard.

Men Folket, som ikke forstod Jacques Cléments Udraab, troede, at det var et Angreb paa Hertuginden,

trængte sig sammen om ham, og imidlertid fortsatte Vognen sin Vei.

„Kom," sagde Guignard til den unge Munk, „kom min Broder, jeg skal sige Dig Navnet paa denne Qvinde".

Forinden Jacques Clément lod sig drage bort, vendte han Hovedet mod den Kant, ad hvilken Vognen havde fjernet sig, men den var forsvunden ved Omdreiningen af Gaden; den unge Mand sukkede dybt, lod Hovedet synke, og som om hele hans Villieskraft havde forladt ham, fulgte han uden flere Indvendinger med Pateren.

„Broder," sagde Guignard, „Gud har særlig udvalgt Dig til at udføre et Retfærdighedens og Hevnens Værk; thi vid, den Qvinde, Du elsker, er en Søster til de Fyrster, som vi begræde, det er Catharine Marie af Lothringen, Hertuginde af Montpensier."

„Marie af Lothringen!" gjentog Jacques Clément med en smertefuld Betoning. „Vee mig! jeg er forbandet! Marie af Lothringen vil aldrig kunne elske mig."

„Hendes Had imod Henrik af Valois er uforsonligt; hun har sine Brødres Blod at hevne."

„En altfor stor Kløft adskiller os."

„Gud kan udfylde den."

„Forbandet er jeg! forbandet!"

„Fat Dig min Broder, jeg vaager over Dig. Snart skal maaskee Haabet tændes i Dit Bryst"!

De havde fulgt den Vei, som førte til Dominicanerklostret. Da de vare komne til Porten, sagde Jacques Clément til Guignard.

„Lad mig vende tilbage, at jeg endnu engang kan faae hende at see".

Men Jesuiten tog ham ved Armen og nødte ham til at gaae ind i Klostret, han førte ham til hans Celle

og lod Prioren Bourgoing vække, med hvem han derpaa havde en kort Samtale.

Jacques Clément havde den Nat det samme Syn, som saa ofte havde viist sig for ham, og under Paroxysmen troede han at høre en Stemme, som sagde til ham:

„Dræb Tyrannen, det er saa Guds Befaling, dræb ham, og jeg tilhører Dig“.

Da Guignard havde forladt Klostret, styrede han sine Fjed hen imod Jesuiter-Collegiet. Trods den Fare, han udsatte sig for ved saa seent ud paa Natten at gaae ene og ubevæbnet igjennem de af alleslags Forbrydere opfyldte Gader, naaede han uskadt Qvarteret Sainte-Avoye. Han gik hurtigt og som en Mand, der er fuldkommen optagen af en bestemt Plan. Aldeles fordybet i sine Tanker var han passeret forbi nogle Mænd af et skummelt Udseende, der vare ifærd med at plyndre en Vexelleer-Boutik. Dersom han blot en eneste Gang havde vendt sig om, havde det været ude med ham; men da det var øiensynligt, at han ikke tænkte paa at forstyrre dem i deres honnette Virksomhed, lode de ham roligt fortsætte sin Vei.

„Hvilken Lykke“, tænkte han, „det er Marie af Lothringen, han elsker. Den forsmaaede Elskerinde, hvem Henrik af Valois har tilføiet en Fornærmelse, som en Qvinde aldrig tilgiver. Endnu inat maa jeg tale med hende og underrette hende om den uventede Hjælp, som Gud har tilsendt os.“

....

Ved Daggry sneg Pater Guignard sig ud af Guisernes Palads, hvor han havde havt en lang og hemmelig Samtale med Hertuginden af Montpensier.

De under Henrik den 3die og Henrik af Navarra forenede Hære nærmede sig Paris. Staden og Slottet d'Etampes vare alt i deres Magt, og Besiddelsen af dette vigtige Punkt havde sat dem istand til at sende Avantgarden frem til Landsbyerne Vest for Hovedstaden. Oprørsflammen blussede vel endnu i Staden, men den stod Fare for at udslukkes, dersom man ikke ivrigen pustede til Luen. Ved Senlis havde Liguisterne liidt et fuldstændigt Nederlag. Efter et dristigt Angreb paa en af Tours's Forstæder, i hvilken Henrik den 3die opholdt sig, saae Hertugen af Mayenne sig nødt til at trække sig tilbage og at give efter for den Skræk, som greb hans Tropper ved Henrik af Navarras uformodede Ankomst. Parises Forsvar paalagde Borgerne en streng Tjeneste. Hver Dag vare henved totusind Mand opstillede i Løbegravene. Overalt saae man Flygtninge fra de af de kongelige Tropper besatte Landsbyer. De dreve deres Oxer, Køer, Heste, Æsler foran sig samt slæbte alt, hvad de havde kunnet redde af deres Indbo, med sig. Til denne Skare af Flygtninge, som Byen maatte føde og give Ly, kom endnu Munkene og Nonnerne fra de nærliggende Klostre.

Paris gjenlød af haanende Foredrag og satiriske Vers imod Kongen. Ovenover Høialteret i Franciskanerkirken, der var bleven ødelagt 1580 og gjenopført 1585 af Henrik den 3die, fremstillede et Maleri Kongen knælende ved Siden af Dronningen. Franciskanerne huggede Hovedet af dette Billede, og nogle Dage senere fulgtes Exemplet af Dominicanerne, som i Overværelse af Marie af Lothringen ødelagde og forhaanede et andet Billede af Kongen. Under dette Optrin holdt en ung Munk sig skjult bagved en af Kirkens Piller; det Indtryk, som Marie af Lothringen gjorde paa ham, var besynderligt. Det var en Attraa saa

heftig, at en nerveus Skjælven overfaldt ham, og dog saa bange, at han stod som naglet fast til Stedet uden at kunne fremføre et eneste Ord; det var, som om han paa engang følte sig stærkt tiltrukken og stærkt frastødt, som om en Rædsel blandede sig i den Sandselighed, hvorom han drømte. Guignard var som sædvanlig ved hans Side. Pludselig vendte Hertuginden sig om, Jesuiten gjorde Tegn til hende, at det var den unge Munk, om hvem de havde talt under deres hemmelighedsfulde Sammenkomst hin Aften i Guisernes Palads. Hun gik henimod dem, ene, ikke engang ledsaget af Prioren, og standsede et Par Skridt foran Jacques Clément, der stod bleg og skjælvende, saa at Guignard næsten var nødt til at holde ham opreist. Et eneste Blik paa ham var tilstrækkeligt til at overtyde hende om Heftigheden af den Lidenskab, som hun havde vakt hos ham.

„Jeg har seet Dem tvende Gange før,“ sagde hun til ham.

Lyden af hendes Stemme bragte Jacques Cléments Forvirring til det Høieste, han lod Hovedet synke og var ude af Stand til at svare.

„Ja,“ vedblev Hertuginden, „tvende Gange, første Gang paa Raadhuuspladsen, anden Gang ved Liguens natlige Procession. Der blev De af Mængden forhindret i at nærme Dem mig. Havde De maaskee Noget at sige mig, et eller andet Bønskrift at overrække mig“?

Jacques Clément fremstammede et uforstaaeligt Svar.

„Jeg har en god Hukommelse, som De seer, jeg glemmer ikke mine Venner, og jeg veed, at De er en af Vore. Jeg veed, at dersom Gud udvalgte Dem til at hevne hans hellige og dybt krænkede Religion, vilde De ikke betænke Dem noget Øieblik. Bevar disse

Følelser og stol paa min Erkjendtlighed“. Med disse Ord rakte hun ham Haanden til Kys, idet hun smilede naadigt.

Alt i Kirken løb rundt for Jacques Clément, det sortnede for hans Øine, Benene skjælvede under ham, han faldt paa Knæ og kyssede den imod ham udstrakte Haand.

„Godt,“ sagde Guignard ved sig selv, „Tigeren har lugtet Blod og vil ikke lindre, før den har drukket det“.

Prioren og Munkene nærmede sig imidlertid, og Hertuginden forlod Kirken med langsomme Skridt. Da hun gik ud af Klostret, vendte hun sig til Jesuiten, som havde ledsaget hende, og sagde: „Imorgen“.

„Imorgen, min naadige Frue“, gjentog denne.

Den paafølgende Nat saae Jacques Clément atter Marie af Lothringen i sine Drømme og hørte den velbekjendte Røst sige:

„Dræb Tyrannen, det er saa Guds Befaling, dræb ham, og jeg tilhører Dig“.

Det menneskelige Hjerte er en uopløselig Gaade fuld af de besynderligste Modsætninger. Det Ødelæggelsens Instinct, som først gjærede i Clément, disse halvbevidste, uklare Tanker om Mord, der ideligen havde plaget og forfulgt ham, forinden han havde Sigte paa en bestemt Gjenstand, slappedes mere og mere, efter at der var blevet anviist ham et bestemt Offer. Den Lykke, som Udførelsen af Mordet syntes at love ham, vovede han ikke mere at ønske af Frygt for at miste den; thi ved at gjøre sig til Redskab for Marie af Lothringens Hevn viede han sig selv til Skafottet. Han havde betroet sig til Guignard, der strax havde gjort Meddelelse derom til Hertuginden. Denne vilde see den unge Munk, forinden hun forpligtede sig til Noget. Den omtalte Sammenkomst

i Dominicanerkirken fandt da Sted, og hele Jacques Cléments Lidenskab vaktes paany ved den Gunst, som tilstodes ham; men Marie af Lothringen var altfor vel bevandret i den Slags Intriguer til ikke at forstaae, at hun for ganske, at overvinde sin tilkommende Elskers Betænkeligheder og Frygt maatte opvække en modsat Lidenskab i ham: en blind og ustyrlig Skinsyge.

Dagen efter Mødet i Kirken gik Guignard og Jacques Clément sammen ud af Dominicaner-Klostret og lagde Veien henimod Gaden Coulture-Sainte-Catherine. Bagved Klostret Sainte-Catherine hævede sig en mægtig Bygning, hvori de begge traadte ind. Guignard talte et Par Ord med Stedets Portner, som derefter lod dem gaae videre.

„Hvor fører De mig hen?“ spurgte Jacques Clément sin Ledsager.

„Broder,“ svarede Jesuiten, „lad Dig lede af mig. Det som sønderslider og plager Hjertet er ikke Lidenskaben, som fæster Bo deri, men Tvivlen. Du maa bringes ud af denne Tvivlens Tilstand, Du maa idag faae Vished om, at Du Intet har at haabe.“

„Intet at haabe?“ udbrød Jacques Clément, idet han blev dødbleg.

„Kom med mig. Vel er Midlet voldsomt, men det er nødvendigt. Lad os gaae op ad Trappen, her ville vi kunne sees fra Vinduerne, og Ingen maa ane, at vi ere her. Efter at de vare stegne en Snees Trin iveiret, aabnede Guignard en Dør, og de befandt sig i et mørkt Rum, hvor Lyden af blandede imellem hinanden talende Stemmer af Mænd og Qvinder naaede deres Øren.

„Marie af Lothringen er her!“ udbrød Jacques Clément, „jeg kjender hendes Stemme“.

„Stille Broder“, sagde Jesuiten, „Du vil herfra uden

at blive seet, kunne overvære en Forhandling, hvorved intet ubudent Vidne maa være tilstede. Tilsværg mig, i hvad Du end vil faae at høre, at forblive Herre over Dig selv; thi opdager man os, ville vi ikke komme levende fra dette Sted. Gjør som jeg forlanger og sværg."

I samme Øieblik hørte de tydeligt Marie af Lothringens Stemme.

„Pater Guignard, hvad fordrer De af mig? hvad vil jeg faae at see? hvad vil jeg faae at høre? og dersom jeg, som De siger, skal erfare, at alt Haab om at blive elsket af hende er tabt for mig, hvorledes vil jeg da kunne forblive ufølsom og stum? jeg kan Intet love".

„Nuvel min Broder, saa er det unyttigt at gaae videre; lad os vende om og skynde os tilbage, hvorfra vi ere komne."

„Jeg sværger at tie og at forholde mig rolig, jeg sværger at blive Herre over min Fortvivlelse", sagde Jacques Clément: „Ja jeg tilsværger Dem det! Lad da min Skjæbne blive afgjort! Jeg skal ikke fremkomme med et eneste Ord, der skal ikke undslippe mig et eneste Skrig: jeg skal vide at døe uden at beklage mig."

„Saa kom da Broder!"

Deres Øine vare blevne fortrolige med Mørket. Guignard viste ham i en Krog af Værelset en lille Dør, som han aabnede med den største Forsigtighed. Han førte ham derpaa ind i et andet Rum, hvor et svagt Lys trængte igjennem de tillukkede Vinduesskodder og Gardiner, og derfra ind i et tredie Rum, ligesaa mørkt som det første. Jacques Clément skjælvede, da han her paany hørte Hertugindens Stemme i det tilstødende Værelse. Guignard greb ham ved Armen og førte ham hen til et Forhæng, som optog hele Værelsets Længde. Medens Jacques Clément, som ikke længere formaaede at holde

sig opreist, satte sig her med Ansigtet skjult i sine Hænder, hævede Jesuiten hurtigt Forhænget, og hans Blik mødte Marie af Lothringens. Efter saaledes at have underrettet hende om deres Nærværelse, lod han atter Forhænget falde, hvorpaa han bøiede sig over Munken, og idet han overlod ham sin Plads, hvidskede han til ham:

„Stil Dig her og lyt.“

Jacques Clément hørte Lyden af Glas og Kys, Elskovsord og usømmelig Tale og Skjemt; nu var Touren til ham forsigtigt at løfte Forhænget, og med stirrende Blik og tilbagetrængt Aandedræt betragtede han det Skuespil, som frembød sig for ham.

Marie af Lothringen sad for Enden af et med koldt Kjøkken, Frugter og Flasker belæsset Bord. Ligeoverfor hende sad Hertugen af Aumale med Mademoiselle de Sainte-Beuve. Langs Siderne af Bordet sadde Marquis de Saveuse-Tiercelin og Grev de Randam hver med sin Dame. Ved Fødderne af Hertuginden af Montpensier sad Hr. de Flavacourt paa en firkantet Fløiels-Skammel i en øm og tilbedende Stilling; det var en ung Mand af en paafaldende Skjønhed. Han sendte Hertuginden de mest brændende og lidenskabelige Blikke, som hun fra Tid til anden opmuntrede med et blidt Smiil.

Det var et Optrin, der vel egnede sig til at ophidse den unge udsvævende Munks Sandselighed og til at vække Skinsygens Qvaler i hans Hjerte.

To nye Personers uformodede Indtræden bevirkede pludselig en Sceneforandring, og det sandselige og vellystige Optrin blev til en politisk Begivenhed, i hvilken Henrik den 3dies Skjæbne afgjordes.

Den ene af de Indtrædende, en høi og fyldig Mand,

henvendte sig til Hertugen af Aumale, der, netop som han traadte ind, var ved at omfavne Mademoiselle de Sainte-Beuve, og sagde: „En skjøn Beskjæftigelse! i Sandhed en skjøn Beskjæftigelse for en Partifører, at drikke, lee og gjøre Cour, medens Fjenden nærmer sig og omringer os.“

„Men Broder, hvad er der paafærde?“ spurgte Hertuginden, „hvilke Efterretninger har Du modtaget?“

„Hvilke Efterretninger?“ svarede Hertugen af Mayenne; thi ham var det. „Pontoise har iforgaars capituleret og overgivet sig til Kongen af Navarra.“

„Er det vist?“

„Adelsmændene ere i fuld Rustning og tilhest dragne ud af Staden, Soldaterne have beholdt deres Vaaben; Borgerne ere vel ikke blevne plyndrede men have maattet forpligtige sig til paa egen Bekostning at lade Notre-Dame Kirken, som Skytset under Beleiringen har beskadiget, istandsætte, samt til at betale 35,000 Daler i Krigsomkostninger. En Deel af Besætningen er gaaet over til Henrik, Resten er ankommen til Paris ledsaget af Seierherren selv, og saa stærkt er det Herredømme, han udøver, at Folket alt begynder offentligt at holde Lovtaler over ham og ymter om, at dersom Paris dog en skjønne Dag maa capitulere, vilde det, hvor stor en Kjætter end Henrik af Navarra er, være bedre at overgive sig til ham end til Catholikken Henrik af Valois.“

„Min Dronning,“ sagde Hertugen af Aumale, idet han paany omfavnede Mademoiselle de Sainte-Beuve, „saasandt jeg elsker Dig, saasandt skal Henrik af Navarra aldrig holde Indtog i Paris.“

„Hverken Henrik af Navarra eller Henrik af Valois,“ udbrød Marquis de Saveuse.

„Have vi ikke vore Sværd?“ sagde Grev de Randam.

Hertuginden af Montpensier vendte sig til Hr. de Flavacourt, der stadig sad ved hendes Fødder, og sagde til ham, idet hun med sin Haand let berørte hans Skulder: „Og De, Louis, sværger De ikke den samme Ed?“

„Kan jeg nære andre Ønsker end De? Mit Had til Tyrannen er ligesaa levende, som min Kjærlighed til Dem er stor. Disse to Følelser smelte sammen i mit Hjerte. Befal Marie, og De skal blive adlydt.“

Disse Ord og Lyden af det Kys paa Haanden, hvormed de ledsagedes, trængte som et Knivstik igjennem Jacques Cléments Hjerte; med Møie undertrykte han et smertefuldt Suk, og en eller anden ufrivillig Bevægelse vilde sikkert have forraadt ham, dersom ikke Guignard, der ligesaa opmærksomt som han fulgte, hvad der foregik paa den anden Side Forhænget, havde holdt ham tilbage.

Hertugen af Mayennes Ansigt antog et spodsk og haanligt Udtryk, idet han henvendte sig til Hertuginden med de Ord:

„Du gjør vel i Søster at sikkre Dig saa hengivne Forsvarere, da det Øieblik maaskee ikke er fjernt, hvor Du vil faae Anledning til at sætte deres Troskab paa Prøve.“

„Hvorfor jeg mere end Du, min Broder, det er jo en fælles Sag, og hvad enten vi blive de Seirende eller de Beseirede, maae vi dele Fare saavelsom Seier med hinanden.“

„Visselig, men Henrik af Valois er alt saa sikker paa Seiren, at han sender Dig en Advarsel.“

„Mig?“

„Ja Dig, min Søster!“

„Og denne Advarsel, hvorledes lyder den?“

„Du kan faae den at høre af Sendebuddets egen Mund.“

„Det er maaskee“, sagde Hertugen af Aumale, „denne Nar, denne d'Auvergne, som har paataget sig at udføre en saadan Sendelse. Han lindrer nok ikke, før han bliver hængt.“

„Det er ikke ham,“ sagde Hertugen af Mayenne, „dette Sendebud hedder Janin og vil ikke blive hængt. Den Hilsen, som Henrik sender Dig, forekommer mig saa original, naar jeg betænker, den kommer fra en forhenværende Elsker, at jeg har givet Janin mit Ord i Pant paa, at han skal drage fri og frank herfra, dersom Du tillader ham at fremkomme med sin Hilsen“.

„Er denne Janin her?“

„Han staaer nede i Porten, hvor jeg traf ham, og hvor han snart i en bedende, snart i en truende Tone anmodede om at stedes for Dig. Jeg sagde ham, at han skulde vente og lovede ham at fremføre hans Begjæring for Dig.“

„Jeg gad nok høre, hvad han har at sige.“

Hertugen af Mayenne aabnede Døren og sagde til en af de udenfor staaende Tjenere: „Lad den Person, der staaer nede i Gaarden, komme op“.

Nogle Minutter efter traadte en lang, mager og barsk Mand, hvis hele Ydre lod formode, at hans physiske Styrke var udviklet paa hans Aands Bekostning, ind ad Døren. Den Sendelse, som var overdraget ham, gjorde heller ikke Krav paa Snildhed eller Veltalenhed hos Underhandleren; det var en Plumphed, en Fornærmelse mod Hertuginden af Montpensier. Overbringeren maatte være en Mand, der med Sværdet i Haanden kunde hævde sin Værdighed som Kongens Gesandt. Uheldigviis havde Janin overdrevne Forestillinger om Vigtigheden

af sin Sendelse, og stolende paa sin Hukommelse, der rigtignok havde slaaet ham feil over en halv Snees Gange, havde han underveis forberedt sig paa en pragtfuld Tale. Efter ved Indtrædelsen at have hilst med en tvivlsom Høflighed gik han nogle Skridt henimod Hertuginden, standsede foran hende, og stiv som en Soldat, der presenterer Gevær, sagde han med høitidelig Stemme:

„Min naadige Frue, Hans Majestæt Kong Henrik den 3die, min og Deres Herre . . .“

Hertuginden af Montpensier, hvem Gesandtens grotesque Optræden havde sat i godt Humeur, fik isinde at more sig lidt paa hans Bekostning, forinden hun vilde høre, hvad han havde at sige hende; hun afbrød ham og sagde:

„Gode Herre, det vilde have været mere høfligt af Dem, om De havde nævnet mig først og sagt: „Kongen, Deres og min Herre . . .“

Janin gjentog høitideligt: „Min naadige Frue, Hans Majestæt Kong Henrik den 3die, Deres og min Herre . . .“ Da han var kommen saa vidt i Texten, afbrødes han paany af Marie af Lothringen:

„Det vil være tilstrækkeligt, naar De siger: min — thi Henrik af Valois er ikke længere min Herre. Paven har løst os fra enhver Lydigheds Pligt imod ham. Nu gaa De kun videre“.

„Janin rømmede sig nogle Gange og begyndte allerede at blive bragt ud af Fatning: „Høie Frue, min Herre Kong Henrik den 3die sender mig til Dem . . .“

„Det er høist sandsynligt, eftersom jeg seer Dem her. Men hvorfor sender han Dem? Det er det, som De skulde sige, men som De ikke har sagt“.

„De afbryder mig i eetvæk, svarede Janin kort, men han gjorde gode Miner til slet Spil og begyndte

igjen: „Min naadige Frue, Kong Henrik den 3die sender mig til Dem for at . . .“

Saa langt var han kommen i sin Tale, da han blev opmærksom paa Mademoiselle de Sainte-Beuve, som med Nød og Neppe betvang sin Latter. Han vendte sig mod Bordet, og nu tabte Gjæsterne deres paatagne Alvor. De udbrøde i en Skoggerlatter, selv Hertugen af Mayenne tog Deel i den almindelige Munterhed.

Da omsider dette støiende Anfald af Latter begyndte at lægge sig, var det Janin aldeles umuligt at huske et eneste Ord af sin udenad lærte Tale, han begyndte ikke destomindre paa sin uheldbringende Indledning: „Min naadige Frue, min Herre . . .“

Han afbrødes atter af en Skoggerlatter.

„Pokker i Vold med Veltalenheden!“ udbrød han; „jeg gjorde bedre i at tale ligeud af Posen. Altsaa: jeg skal fra Kongen sige Dem, naadige Hertuginde, at det er Dem, som puster til Oprørsflammen, at det er Dem, der betaler Prædikanterne for at haane og udskjælde ham, hvorfor han ved mig lader Dem vide, at han, saasnart han er rykket ind i sin Hovedstad, hvilket ikke vil vare længe, vil lade Dem levende brænde. Nu er De advaret“.

„Og nu er ogsaa De, som har paataget Dem en saa uforskammet Sendelse“, udbrød den unge Flavacourt, idet han heftig reiste sig; „advaret om, at dersom De ikke strax beder hendes Naade Hertuginden om Forladelse, skal De ikke komme herfra uden først at have modtaget den Tugtelse, som De har fortjent“.

„Vel talt Hr. de Flavacourt“, sagde Saveuse Tiercelin.

„Det er talt, som det sømmer sig en ægte Adelsmand“, faldt Randam ham i Ordet, „og siden De

først tog Ordet, tilkommer det ogsaa Dem først at tugte denne uforskammede Tølper, men efter Dem kommer Touren til mig“.

„Og saa til mig“, sagde Saveuse.

„Et Øieblik mine Herrer“, sagde Hertugen af Aumale, idet han ogsaa reiste sig. „Jeg haaber, at Ingen vil gjøre mig Retten stridig til at hævde Huset Lothringens Ære, med mindre da Hertugen af Mayenne selv skulde forbeholde sig den“.

Under dette Optrin blev Janin roligt staaende med Haanden paa Kaardeheftet parat til at trække fra Læderet.

Hertugen af Mayenne traadte imellem ham og de Andre og sagde: „Denne Mand er kommen her ifølge mit givne Leide, og han skal drage herfra frank og fri; det er min Villie“.

De fire adelige Herrer protesterede imod denne Befaling, men Hertugen forblev ubøielig.

Medens Mayenne talte med Hertugen af Aumale, greb Marie af Lothringen, som om hun pludselig havde faaet en Indskydelse, sin Elskers Arm og hvidskede ivrigen med ham i nogle Minutter. Den unge Mand lod, som om han gav efter for hendes Grunde, hvorpaa Hertuginden efter at have paabudt Stilhed med høi og lydelig Stemme sagde:

„Jeg takker Dem mine Herrer for Deres varme Deeltagelse i den Fornærmelse, som jeg har været Gjenstand for. Men hverken imod denne Mand eller imod den, som sendte ham, er det Umagen værd at drage Kaarden. Det tilkommer mig, ene mig, at svare“.

Hun indtog atter sin Plads, vendte sig imod Janin, der ikke havde rørt sig af Pletten, og sagde:

„Siig Deres Herre fra mig, mig, som han vil lade levende brænde, at Ilden er for saadanne Sodomitter som

han. Gaa min Herre, og overbring Henrik af Valois min Hilsen med hele den Aandsnærværelse og blomstrende Veltalenhed, som De her har givet Beviis paa".

Janin, der var glad ved at have udført sin Sendelse, bukkede for de Tilstedeværende, som om han var bleven affærdiget paa den allernaadigste og høfligste Maade, gjorde omkring, og gik ud som han var traadt ind, som en Automat.

„Det var en løierlig Fyr", sagde Hertugen af Aumale, „Hertuginden har svaret fortræffeligt paa Henrik af Valois' Uforskammethed".

Latteren og Munterheden fortsattes endnu nogle Minutter. Jacques Clément havde seet Alt, hørt Alt. Hans brændende Blikke forlode intet Øieblik Marie af Lothringen og Hr. de Flavacourt, som atter laa ved hendes Fødder. Skinsygens Orm nagede hans Hjerte.

„Jeg tilstaaer", sagde Saveuse, „ikke at kunne forklare mig, hvorfor Henrik har sendt et saadant Bud; det skulde da være, at han har ønsket at blive af med denne kjedsommelige Lømmel; i saa Fald beklager jeg, at hans Ønske ikke blev opfyldt".

„Det betyder simpelt hen", sagde Hertugen af Mayenne, „at Henrik alt troer sig sikker nok paa Seiren til at kunne forhaane sine Fjender. Jeg billiger fuldkommen det Svar, Du som Qvinde har givet ham min Søster, men os tilkommer det at give ham et andet".

„Jeg gjør ogsaa Regning paa at give ham et andet", svarede Marie af Lothringen, og hendes Aasyn antog et mørkt og bestemt Udtryk, der fik Jacques Clément til at skjælve, som om han i en Art af Forudfølelse læste hendes Tanke og anede, hvad hun vilde sige.

„Du har Ret min Broder", vedblev Hertuginden,

„det er ikke med et bidende Svar, at denne Krig bør endes. Henrik har det Haab snarligen at see os i sin Vold, men dette Haab skal og maa skuffes. Mine Herrer“, vedblev hun, idet hun henvendte sig til Saveuse og Randam, „vi have været forsamlede for at more os, men nu maa jeg tænke paa alvorlige Anliggender. Jeg kjender tilfulde Deres Hengivenhed for vor hellige Sag; De, som vare blandt de Første, der traadte ind i Liguen, ville ogsaa være beredte til at tjene den, men De maa tilgive mig, at jeg anmoder Dem og Deres Damer om at trække sig tilbage, og De, Aumale, maa lade Mademoiselle de Sainte-Beuve fjerne sig med de Andre“.

Damerne gjorde ingen Indvendinger, men de to paa en saa uventet Maade afskedigede Herrer forsøgte at rokke Hertugindens Beslutning og bade om den Ære at blive indviede i hendes Planer. Efter en kort Ordvexel besluttede de sig til at gaae. Flavacourt gjorde Mine til at følge Deres Exempel, men Marie af Lothringen standsede ham: „Bliv her Louis, jeg har Brug for Dem“. Da de vare blevne ene, tilføiede hun: „Enhver af os har taget Deel i denne store Strid; Enhver af os har sat sit Hoved paa Spil. Vaabenlykken har ikke været os gunstig, et andet Middel maa frelse os. Kan Tyrannen ikke beseires paa Valpladsen, saa lad et Dolkestød befrie os fra ham“.

„Et Snigmord!“ udbrød Mayenne og Aumale.

„En berettiget Hevn“.

„Og hvem vil paatage sig at udføre den blodige Gjerning, min Søster?“

„En, som er her tilstede“.

Jacques Clément gjorde en Bevægelse, som vilde have forraadt hans Nærværelse, dersom Hertugen af

Mayenne eller Hertugen af Aumale i det Øieblik havde seet til den Side; Guignard bøiede sig over ham og sagde: „Lader os høre nøie efter“.

„Ja“, vedblev Hertuginden, „En som er her, En, som elsker mig, og som nu veed, for hvilken Priis han kan vinde min Kjærlighed“.

Det forekom Jacques Clément, at Hertuginden, idet hun sagde dette, saae henimod Forhænget.

„Marie!“ udbrød Louis de Flavacourt, der gik ind i den Rolle, som hun kort iforveien havde dicteret ham, og faldt paa Knæ, „Marie, hvad siger De?“

„Det er et Beviis paa Deres Kjærlighed, jeg forlanger“.

„Men jeg elsker Dem! De veed det, jeg elsker Dem til Raseri; min Lykke bestaaer i at leve i Deres Nærhed, at kunne være Alt for Dem uden anden Løn derfor end et Blik, et Smiil, et venligt Ord, som er Alt, hvad De til denne Dag har tilstaaet mig“.

„Hun har modstaaet ham,“ mumlede Jacques Clément, og hans Hjerte slog høit af Glæde.

„Hun elsker ham maaskee ikke“, hvidskede Guignard ham i Øret; „hun elsker maaskee en Anden“.

Marie af Lothringen tog paany Ordet:

„Jeg er træt af alle disse Tilbedere støbte i en og samme Form, disse smægtende Blikke, disse heftige og forelskede Talemaader, der hverken komme fra Hjertet eller gaae til Hjertet. Der maa en anden Kjærlighed til, andre Lidenskaber, et Væsen, som forstaaer mig, der hader, som jeg hader, der føler mine Krænkelser og er rede til at hevne dem“.

„De ønsker, at jeg skal besudle mine Hænder med Blod! De vil gjøre mig til Morder“.

„Til Frankrigs og Religionens Hevner“.

„Sæt min Kjærlighed paa en anden Prøve“.

„Denne eller mit Had“.

„Deres Had! nuvel da!“

Der indtraadte et Øiebliks Stilhed.

Jacques Clément reiste sig, ude af sig selv vilde han slaae Forhænget tilside og styrte sig for Hertugindens Fødder, men i samme Øieblik sprang Louis de Flavacourt op og udbrød: „Jeg vil gjøre Alt, hvad De fordrer af mig; angiv Tid og Sted, og Henrik skal døe for min Haand!“

„Forbandelse over mig!“ stønnede Jacques Clément med en af Smerte halvqvalt Stemme; og overvældet af sin længe tilbageholdte Sindsbevægelse faldt han bevidstløs om paa Gulvet.

Ved denne Larm saae Mayenne og Aumale til hinanden og blegnede.

„Man har beluret os!“ Begge droge deres Kaarder og ilede hen imod Forhænget, men Jesuiten drog det hurtigt tilside. Han laa paa sine Knæe bagved Jacques Clément, hvem han havde løftet saa meget op fra Gulvet, at denne kunde hvile sit Hoved i hans Skjød.

„Min naadige Frue“, sagde Guignard, „jeg frygter for, at denne Prøvelse har været ham for tung“.

„Hvad vil dette sige?“ spurgte Mayenne og Aumale.

„At han, som ligger der, er den Udvalgte, som skal ramme Tyrannen Henrik af Valois“, svarede Hertuginden, idet hun med Haanden pegede paa den unge Munk, „betragt ham, han tilhører fra nu af mig; min Villie er hans, og jeg sværger høit, at Henrik skal komme til dyrt at bøde for sin uforskammede Adfærd! vil Du min Broder og Aumale tilligemed Hr. de Flavacourt følge med mig; her er ikke Stedet til at fortælle Dem, hvorledes Himlen har tilskikket os denne uventede

Hjælp". Derpaa henvendte hun sig til Jesuiten og sagde: „Gode Pater, tag denne Flaske, den indeholder en hjertestyrkende Drik af en overordentlig Virkning; bring den unge Mand igjen til Bevidsthed, siig ham, at jeg er draget bort med Louis de Flavacourt, hvem jeg har skjænket hele min Kjærlighed; gjør ham saa skinsyg som mulig. Farvel Pater; meld Prioren, at jeg endnu inat vil indfinde mig i Klostret. Man maa smede, medens Jernet er varmt.

Klosteruhret havde nyligen slaaet Tolv. En maskeret Dame, der ledsagedes af tvende Mænd tilfods, steg ned af sit Muuldyr ved Klostrets Port; alle tre vare dragne ud af Guisernes Palads i al Stilhed, uden Følge, uden Fakler; de havde med den største Forsigtighed krydset omkring i Paris's Gader, for hver Omdreining havde de standset og speidet med Ængstelse for at være bemærkede eller forfulgte af Nogen. Damen tog her Afsked med sine tvende Ledsagere, af hvilken den ene var Hertugen af Aumale, den anden Louis de Flavacourt.

„Imorgen tidlig i Saint-Lazare tilligemed min Broder", sagde hun til den Første, „bring ham dette Pas og dette Brev. Deres Haand Louis". Hun rakte denne Haanden, som han greb og med et dybt Suk førte til sine Læber: „Det kan man kalde en føielig og eftergivende Elsker, ikke sandt? Jeg skammer mig over den Rolle, De lader mig spille, jeg kunde næsten fristes til at hade Dem".

„Barn", svarede Hertuginden, „høre vi maaskee til disse skinsyge Hverdagsmennesker? Jeg elsker Dem ligesaa høit, som jeg hader Henrik af Valois, og jeg

skulde henrykt og glad have omfavnet og takket Dem, dersom De var kommen til mig og havde sagt: „Marie, De har til Rival en anden Judith, hvis Arm jeg har væbnet“; men nu Farvel, vi staae kun her og spilde Tiden med unyttig Tale“. Hun bankede tre Gange paa Klosterporten, der øieblikkelig blev aabnet, som om man kun havde ventet paa dette Signal; hun gik ind, og hendes tvende Ledsagere toge Veien til Paladset Gondi, hvor Hertugen af Mayenne boede.

Da Hertuginden af Montpensier var traadt ind ad Klosterporten, modtog Guignard hende for at føre hende til Prioren.

„Hvorledes gaaer det saa?“ spurgte hun Jesuiten, „hvad er der bleven af ham siden Optrinet iformiddags?“

„Han kom først til sig selv efter en Times Forløb. Jeg førte ham herhen og overgav ham til Priorens Varetægt, som jeg har underrettet, om hvad der er foregaaet. Men sandt at sige min naadige Fyrstinde er jeg bange for, at det ikke vil lykkes os“.

„Ikke lykkes os, nu vi ere komne saa vidt. Hvorfor?“

„Spørg Prioren, han vil kunne sige Dem det“.

De traadte ind til Bourgoing. Han fortalte Marie af Lothringen, at han havde tilbragt hele Dagen lige til seent paa Aftenen hos Jacques Clément. „Da han iformiddags kom hertil“, sagde Prioren, „var han et Bytte for den heftigste Fortvivlse, der lidt efter lidt veg for en taus og tilbagetrængt Smerte, en Art mørk og nedslagen Resignation, som ikke spaaer noget Godt. For at fordoble hans Savn, for at bekæmpe den Skræk for Døden, som bestandig vedbliver at ængste og forurolige ham, har jeg viist ham Paradiset som den visse Løn for den, der befrier Frankrig fra sin Tyran. Men til al min Tale har han kun sørgmodig rystet paa

Hovedet og gjentaget sit vanlige Omqvæd: „Forbandet er jeg! Hun er for stedse tabt for mig Pater! Hun er tabt for mig!“ Hvorpaa han tilføiede: „Disse Tanker om Mord, denne Kjærlighed, disse Syner, Alt har da kun været en blendende Løgn. Jeg troede saa vist, at jeg engang skulde blive elsket af hende, og hun elsker nu en Anden? Der er ikke Andet tilovers for mig end at døe i Anger og Ruelse“. Han har nu i over en Time holdt sig i sin Celle. Muligviis vil Deres Besøg naadige Hertuginde være unyttigt, og vi ere maaskee længere fra Maalet idag end igaar“.

„Min fromme Pater“, svarede Marie af Lothringen smilende, „tillad mig at være af en anden Mening. Jeg har ingensinde været saa sikker som i dette Øieblik paa mit Herredømme over den unge Mands Sjæl. Det er en Fange, som forgjæves søger at sønderslide sine Lænker. Henrik af Valois' Timer ere talte, det har jeg svoret. Der er ingen Tid at give bort; hvor er Jacques Cléments Celle“.

„I den yderste Fløi af Klostret, De maa for at komme dertil gaae igjennem det lange Galleri“.

„Det er godt, lad mig nu alene medens jeg tager disse Klæder af mig“. Men som om en Rest af Skamfølelse vaagnede i hende, tilføiede hun: „Lad mig uforstyrret kunne bede til Gud, hvis hellige Sag jeg hevner, at han vil forlene mig med den fornødne Styrke“.

Prioren og Jesuiten gik udenfor og ventede i Corridoren. Marie af Lothringen løste sit lange Haar og lod det falde ned over Skuldrene. Hendes Kjole og øvrige Klædningsstykker faldt lidt efter lidt ned om hende; hun iførte sig i det Sted en hvid, lang og aabenstaaende Kjole. Det Glimt af Blufærdighed, som hun nogle Minutter iforveien havde ladet skimte, var falsk og hyklerisk;

hun skred roligt til Udførelsen af sin vanærende Paaklædning, og det var ikke til Gud men til sit Had og sin opirrede Egenkjærlighed, hun bad for at faae Mod til at fuldbyrde sin skjændige Handling. „See her“, sagde hun, „see her den Skjønhed, som Du, Henrik, forsmaaer. Tilbring endnu denne og den følgende Nat med Dine Mignons; fortæl dem, at Marie af Lothringen er en Gjenstand for Din Modbydelighed og Afsky; forhaan hende ved Dine Drikkelag; det er ikke med Ord, at hun agter at svare Dig“.

Klostrets Uhr slog halv eet. Hun væbnede sig med en Kniv, som hun havde draget frem af sit Belte, og gik ud af Kammeret til Prioren og Guignard. Alle tre gik igjennem Klostrets Corridor. Natten var qvælende, Marie af Lothringen følte neppe Steenflisernes Kjølighed under sine nøgne Fødder. Maanen straalede klart omringet af store og tunge Skyer og kastede et blyfarvet Skjær igjennem de store, hvælvede Vinduer i Gangen paa de hvide Gravstene, som stode hist og her; Nattens Stilhed, den skarpe Modsætning mellem Lys og Skygge, Priorens og Jesuitens Klædedragt, Hertugindens hvide Kjole, hendes lange flagrende Haar, Kniven, som blinkede i hendes Haand, Alt gav disse trende Skikkelser Udseende af et Aandesyn, der lydløst skred hen imellem Gravstenene, trende ved en hemmelighedsfuld Magt fra Helvede fremmanede Aander, bestemte til i Forening at fuldbyrde en stor Forbrydelse. De vare komne til Jacques Cléments Celle. Prioren aabnede langsomt Døren. Ved Lyden af Hængslernes Piben vaktes Jacques Clément af den Art Søvn eller rettere Bedøvelse, hvori han havde befundet sig efter Dagens rystende Begivenheder, og som lod hans Tanker tabe sig i forvirrede Drømme. Marie af Lothringen

standsede indenfor Døren og svingede Dolken langsomt over sit Hoved. Bleg, skjælvende, halvt opreist i Sengen stirrede Munken paa denne lange, hvide Skikkelse, som traadte frem i den halvdunkle Celle, til hvilken der kun igjennem en smal Vinduesrude trængte en bleg og mat Lysstraale.

„Du viser Dig atter for mig, skjæbnesvangre og uheldbringende Syn“, udbrød han; „mine Dages Marter og Qval, mine Nætters bedrageriske Drøm, hvorfor lader Du Dig igjen tilsyne for mig? Hvorfor viser Du mig igjen denne Dolk, dette falske Skin, som saa ofte har bedraget mig, som jeg har grebet efter som efter Dig, og der ligesom Du stedse er undsluppen mig? Spøgelse, som jeg har troet sendt fra Himmel eller Helvede, dersom Du ikke ene og alene var et Blendværk af mine Sandser, vilde jeg ikke have seet og hørt de Ord og Handlinger, som jeg idag har været Vidne til, og som vare nær ved at dræbe mig. Sandheden har endelig seiret over Løgnen, Klarhed og Lys tændes i mit Hjerte; naar jeg ikke mere troer paa Din Tilværelse, hvorledes kan Du da paany vise Dig for mig? Vig fra mig, forsvind igjen i Nattens Mulm, vig fra mig, siger jeg Dig, fordømte Spøgelse. Men hvorledes! Du forbliver stum og ubevægelig paa samme Sted! Du glider ikke atter lydløst tilbage til Skyggerne, hvorfra Du kom, og til Trods for min Villie viser Du mig den blodige Dolk og fæster paa mig Dit iiskolde Blik, der tiltrækker og forfærder! Dersom Du er et levende Væsen, saa tal“.

Sikkelsen iagttog Taushed men gjorde nogle Skridt hen imod hans Leie.

„Jeg forfærdes! jeg forfærdes! det forekommer mig, at Din Kjoles Folder dække et virkeligt Legeme, det

forekommer mig, at Dine Øienlaage og Læber bevæge sig, og at jeg kan høre Dit Aandedræt. Hemmelighedsfulde, ukjendte Væsen, hvad vil Du mig? Hvem er Du?“

Og ligesom en Mand, der staaer paa Afgrundens Rand og vil vige tilbage men gribes af den Svimmel, som styrter ham i Svælget, saaledes reiste Clément sig med Øiet stift stirrende og Munden halvt aaben, og greben af et uforklarligt Trylleri nærmede han sig Marie af Lothringen.

„Jacques Clément, hvorfor tvivler Du? hvorfor troer Du ikke Dine egne Øine?“

„Hvilken Stemme!“ udbrød han, og Haarene reiste sig paa hans Hoved, og en iiskold Sved bedækkede hans Legeme.

Han styrtede hen imod hende og greb hende i Armen.

„En Qvinde! Det er ingen Vildfarelse, mine Sandser bedrage mig ikke“. Han følte med Hænderne paa hendes halvnøgne Skuldre, paa hendes Hals, paa hendes Ansigt og trykkede hende heftigt til sit Bryst. Men pludselig stødte han hende voldsomt fra sig og udbrød: „Jeg Afsindige! det er jo en fortærende Ild, jeg omslutter. Bort, bort herfra! hvad kommer I for at sige mig? At han har lovet at bibringe Henrik Dødsstødet? Har jeg da ikke seet Alt, hørt Alt? Vee mig! at jeg efter at have hørt sligt endnu skal leve! hvad kan I videre have at meddele mig?“

„At Louis de Flavacourt ikke elsker mig“.

„Elsker han Eder ikke! han har jo svoret at tjene Eders Hevn“.

„Han har taget sit Ord tilbage, han har paa sine Knæe bønfaldet mig om ikke at sætte hans Kjærlighed paa en saadan Prøve. Han har grædt som

en Qvinde, og jeg har kaldt ham en feig Usling og negtet ham min Kjærlighed".

„Det er umuligt!"

„Dersom det ikke forholdt sig saaledes, vilde jeg da være her? Jacques Clément elsker Du mig?"

„Om jeg elsker Eder!" udbrød han, idet han paany sluttede hende i sine Arme, „om jeg elsker Eder? veed I det ikke? har I ikke alt for flere Dage siden seet det af min Forvirring, da I nærmede Eder til mig? har I ikke seet det, da jeg imorges sank bevidstløs om? seer I det ikke nu i dette Øieblik paa min lidenskabelige Henrykkelse, paa den Feber, som fortærer mig?"

„Louis de Flavacourt var bevæget som Du, som Du sagde han, at han elskede mig, og dog var hans Kjærlighed en Løgn! Jeg troer ikke mere Ord og Talemaader".

„Hvorledes kan I da overbevises?"

„Ved Handlinger".

„Dræbe en Konge, selv blive dræbt og miste Eder for stedse!"

Hun viklede sig ud af hans Arme.

„Feig som han", sagde hun. „Farvel! Du seer mig aldrig mere".

Hun gjorde nogle Skridt henimod Døren, men han standsede hende.

„Lad da min og Henrik af Valois' Skjæbne blive fuldbyrdet. Ræk mig Dolken. Mine Arme have jo omsluttet Eder, mine Læber have berørt Eders, jeg har følt mit Hjerte banke mod Eders, jeg støder Dolken i hans Bryst, fordi I vil det saa. Lad komme Pinsler og Død! Ligemeget! jeg har været lykkelig".

„Naar vil Du være rede til at dræbe ham?"

„Naar I befaler".

„Du gaaer altsaa imorgen til Saint-Lazare".

„Ja".

„Du vil der modtage Breve, der ville lette Dig Adgangen til Henrik af Valois. Sværg at adlyde mig".

„Jeg sværger".

I samme Øieblik hørtes udenfra en langsom og høitidelig Stemme udtale følgende Ord:

„Jacques Clément, Gud har hørt og modtaget Din Ed. Dersom Du ikke holder den, skal Du være evig fordømt og forbandet".

Denne Røst bragte den unge Munks exalterede Tilstand paa det Høieste. Hildet i et besynderligt Blendværk, forekom det ham, at Cellen pludselig fyldtes af et stærkt og straalerigt Lys; foran sig saae han Marie af Lothringen med udslagne Haar, fyrigt Blik og halv nøgen. Klarheden forsvandt. Døren smeldedes haardt i, og han var ene med denne Qvinde, som ingen Modstand gjorde.

Den næste Morgen begav Jacques Clément sig til Saint-Lazare. Udmattet vandrede han som en Mand, der lige er vaagnet op af en Drøm eller af en lang Beruselse. Paa det fastsatte Sted traf han Jean Guignard og Hertugen af Mayenne; man overrakte ham et Pas samt Breve til Kongen og raadede ham til, forsynet med disse Anbefalinger, at støde til de la Guesle, som, efter hvad man havde erfaret, samme Dag vilde begive sig til Saint Cloud, og som kunde være behjælpelig med at indføre ham hos Kongen. For det Tilfælde, at Generalprocureuren eller en Anden skulde udspørge ham, sagde man ham, hvad Svar han skulde give for at forklare, hvorledes han var kommen i Besiddelse af disse Breve. Hertugen af Mayenne havde ladet henved hundrede af Henriks hengivne Tilhængere, de saakaldte

Politikere, fængsle og føre til Bastillen. Man lovede Clément, at disse Fangers Liv skulde være Borgen for hans Liv. Man sparede Intet for at opretholde hans Mod; man lod ham øine Muligheden af, at Paven vilde udnævne ham til Cardinal, og at han, dersom han imod al Forventning skulde omkomme, vilde blive optagen i de Helliges Tal. Men dette var endnu ikke alt, man maatte sikkre sig hans Taushed.

Sammenkomsten fandt Sted i et Kapel; her faldt Jacques Clément paa Knæ og modtog Sacramentet efter først at have aflagt en høitidelig Ed og viet sig til Helvedes evige Qvaler, hvis han røbede Navnet paa nogensomhelst af dem, som havde tilskyndet ham til dette Foretagende; derimod skulde han, hvis det ikke lykkedes ham at undslippe, angive Greven af Soisson som den, der havde tilskyndet ham til at begaae Mordet, en Beskyldning, som vilde kaste en mørk Skygge paa Kongen af Navarra og gjøre ham endmere forhadt af Catholikerne.

Jacques Clément begav sig paa Veien, hvor han, som vi have seet, mødte Jacques de la Guesle og Broder.

Da Generalprocureuren ankom til Saint Cloud, kunde han ikke faae Kongen itale. Det blev derfor opsat at forestille Munken til den følgende Dag, den 1ste August.

Kl. 8 om Morgenen henvendte Jacques Clément efter at have bedet en kort Bøn sig til Kongens Livvagt med indstændig Anmodning om at melde Hans Majestæt, at en Dominicanermunk, der overbragte Breve af en saa stor Vigtighed, at han ikke turde betroe dem til andre Hænder end sine egne, bad om at blive stedet for Kongen. Den vagthavende Capitain gik til Henrik, som gav Befaling til at føre Munken ind. Kongen var nylig staaet op; han gav sig kun Tid til at ombytte Slobrokken med

den korte Gedeskinds-Jakke, som han pleiede at bære under sit Harnisk.

Munken faldt paa Knæ foran Kongen, overrakte Brevene, idet han tillige foregav at have det Hverv at meddele Hans Majestæt en vigtig Hemmelighed under fire Øine. Kongen, der ikke anede, at denne lille usle Munk kunde have noget Ondt isinde, befalede de Omkringstaaende at trække sig tilbage, aabnede Brevet, som han begyndte at læse for bagefter at høre Munkens Hemmelighed; da denne saae ham fordybet i Læsningen, trak han en Dolk frem af sit Ærme og stødte den ind i Underlivet paa ham. Med et kraftigt Ryk trak Henrik Dolken ud, bibragte med Spidsen Jacques Clément en Flenge over det venstre Øie og raabte i det Samme: „Den fordømte Munk! han har myrdet mig, dræb ham!“ Ved dette Udraab ilede Vagten og Hoffets Folk til, og kort efter laae Dominicanermunken sønderreven ved Kongens Fødder. I Begyndelsen antoge Lægerne ikke Saaret for dødeligt, men det varede ikke længe, førend de opgave alt Haab. Allerede om Aftenen erklærede de, at Kongen ikke havde lang Tid at leve i. I dette høitidelige Øieblik syntes Henrik at gjenvinde hele det Mod og den Bestemthed, hvorpaa han havde aflagt Beviser i sin Ungdom, da han endnu ikke var svækket ved Udsvævelser og latterlig Overtro. Uden at blegne saae han Døden under Øie. Han skriftede for sin Kapellan, og forinden han modtog Syndsforladelsen, sagde han:

„Jeg er den apostolisk-romersk-catholske Kirkes ældste Søn, og som saadan vil jeg døe. Jeg negter paa det Bestemteste nogensinde at have havt andet Ønske end at rette mig efter Paven“.

Derpaa modtog han Sacramentet og lod alle de

høie Herrer, som endnu engang ønskede at see ham, komme ind til sig; han forbød, at man hevnede hans Død, eftersom han fra sin tidligste Barndom havde lært, at det var Christi Lov at tilgive sine Skyldnere.

Han havde kun lidet tænk derpaa, da han nogle Maaneder iforveien lod Hertugen af Guise og dennes Broder, Cardinalen af Lothringen, myrde.

De Tilstedeværendes Sorg var stor. Alle svømmede i Taarer, men den mest Fortvivlede var dog Jacques de la Guesle, der bittert bebreidede sig, at Jacques Clément havde ført ham bag Lyset, og næsten gik saa vidt, at han anklagede sig selv som den egentlige Aarsag til Kongens Død. Henrik søgte at trøste ham i Udtryk fulde af Godhed. Ved den ene Side af hans Leie stod Kongen af Navarra.

„Eftersom jeg døer barnløs", sagde Henrik henvendende sig til Adelsmændene, der omgave ham, „saa see her Eders Herre: ham skulle I anerkjende som Eders retmæssige Konge. Jeg døer i det Haab, at det ikke vil vare længe, før han lader sig optage i den ene saliggjørende Kirkes Skjød". Derpaa henvendte han sig til Henrik af Navarra og tilføiede:

„Vær overbeviist om, at Du aldrig vil bestige Frankrigs Throne; dersom Du ikke antager den catholske Religion og underkaster Dig den romerske Kirke. Afsværg Din falske Tro til Bedste for Din Magt i denne Verden og Din Sjæls Frelse hisset".

Med disse Ord rakte han ham Haanden, drog ham til sig og omfavnede ham. Hans Kræfter udtømtes kjendeligen. Da han følte, at Døden nærmede sig, fremsagde han med svag Stemme sin Troesbekjendelse, befalede sin Sjæl til Gud og udaandede under de Tilstedeværendes Hulken.

François Ravaillac.

„Hvad bestiller Du der François?"

„Intet kjære Moder . . . aldeles Intet." . . .

„Og hvad er det for en Kniv, som Du i nogen Tid har slebet paa . . . som Du skjulte, da jeg traadte ind?"

„Den Kniv! . . . siger Intet? jeg forlader Dig nu, det er nødvendigt. . . . Jeg vender tilbage til Paris".

„Til Paris!"

„Og jeg var ved at fuldende Forberedelserne til min Reise".

„Din Beslutning er altsaa urokkelig?"

„Det maa saa være . . . siig mig nu ogsaa, hvad skulde jeg for Fremtiden gjøre her i Angoulême? . . . Kan jeg leve her længer? Ere ikke alle mine Hjælpekilder udtømte?"

„Det er Din egen Skyld. Indtægten af Din Skole var jo tilstrækkelig til Dit Livs Ophold. . . ."

„En herlig Skole!"

„Antallet af Dine Elever blev jo større med hver Dag, da Du pludselig sendte dem hjem".

„Var det vel en Tilværelse for mig? kunde jeg henslide mine Dage med at opdrage nogle for Størstedelen ubegavede og ulærvillige Børn, som jeg med min største Flid neppe kunde bringe til i Løbet af et Par Maaneder at bogstavere en tre, fire Stavelser og til at besvare de første Spørgsmaal i deres Catechismus? . . . Og lad det nu endda være, hvad det var, naar det saa havde staaet i min Magt at opdrage disse Børn efter mit Sind og paa min Maade; dersom man havde tilladt

mig at undervise dem i vor hellige Religion, saaledes som jeg opfatter den, at indgyde dem al den Afsky, som jeg selv føler for Kjætterne og deres Beskytter, for denne Konge, hvis Afsværgelse kun er skrømtet, denne Konge, som er i Strid med Gud selv, efterdi han er i Strid med Paven. . . . Denne Konge, hvis Død vilde være en Glæde og Lykke for alle rettroende Catholiker!

„Ti, saa ti dog Ulykkelige! . . . See saadanne Lærdomme, saadanne Galskaber, saadanne Ord har Du vovet at udtale høit og lydeligt i Klassen. . . . Man har gjort vel i at forbyde Dig det".

„Og jeg har ogsaa gjort vel i at ophæve min Skole, fordi Underviisningen ikke længere var fri . . . fordi man i Kjætteriets Navn forbød mig at sige Sandheden."

„Sandheden . . . raser Du! kom dog til Dig selv igjen min stakkels François. . . . Hvad er det for Uslinge, der have indgivet Dig slige afskyelige Grundsætninger? hvem har lært Dig at troe paa en Mordets og Hevnens Gud?" . . .

„Moder! min dyrebare Moder! Du, ene Du i hele Verden kunde ustraffet vove at fremkomme med saadanne gudsbespottelige Yttringer i min Nærværelse. . . . Disse Uslinge, som Du kalder dem, ere hellige, lærde, gudfrygtige Mænd, som Du og jeg ikke bør omtale uden med den største Ærbødighed. . . . Det er deres guddommelige Tale, deres henrivende Prædikener, som have kastet Lys i min Aand og udvidet min Sjæl . . . til dem har jeg viet mit Liv, dem vil jeg uden Tvivl om føie Tid komme til at skylde min jordiske Lykke og min evige Frelse, dem er det, der have lovet at forene mig med min Madeleine".

„Madeleine! hvem er Madeleine?"

„En Helgeninde! en Martyr, hvis hele Familie er

ombragt af Huguenotterne, og hvem jeg maaskee ene og alene af den Aarsag elsker, . . . elsker ligesaa høit som min Religion. . . . Begge herske i Forening i mit Hjerte. . . . Begge kalde mig til Paris! . . . Begges Hevner skal jeg maaskee blive!“

„François! I Himlens Navn hør mig. Du vil styrte Dig selv og os Alle i Fordærvelse. . . . Drag ikke til Paris, jeg besværger Dig!“

„Moder, en mægtigere Stemme end Din kalder mig derhen . . .“

„Drag ikke til Paris. . . . Tænk paa Din gamle Fader, paa mig, paa Din stakkels Søster, hvis eneste Støtte Du er, som græder med mig ved Tanken om, at Du nu atter vil forlade os . . . forlade os uden Tvivl for stedse. . . . François, Du lovede fordum at hellige Din Familie Dit hele Liv . . . nu vel! vi ville ikke minde Dig om dette Løfte, vi ville ikke forlange Noget af Dig, kun at Du bliver hos os; ja dersom det er nødvendigt, ville vi, hvor fattige og svage vi end ere, arbeide for at ernære Dig . . . ja for at frelse Dig, for at bringe Dig bort fra Dit Forsæt . . . hvem kan vide? maaskee bevare Dig fra en Forbrydelse. Vi ville gjenvinde Kraft og Mod. . . . Jeg bønfalder Dig min Søn, reis ikke . . . ja jeg, Din Moder, bønfalder Dig paa mine Knæe. . . . Lov, at Du ikke vil tage til Paris.“

„Moder, det er saa Guds Villie!“

„Guds Villie!“

„Den han har forkyndt mig gjennem sine Tjeneres Mund, og hvad de prædike for mig om Dagen finder om Natten Gjenlyd i mine Drømme . . . ja bestandigt! bestandigt! . . . Denne Aabenbaring forfølger mig overalt; selv i Din Nærværelse . . . den lader mig hverken Rist

eller Ro. . . . Gud vil det! Gud kalder mig! Hans Villie skee!“

„Min Søn! et Øieblik, hør mig endnu et Øieblik . . .“

„Nei . . . nei Moder . . . jeg maa bort, jeg maa løsrive mig fra Dine Bønner, fra Dine Taarer; thi de kunne endnu bevæge mig men ikke bringe mig til at forandre min Beslutning. . . . Farvel Moder! Farvel!“

„Farvel min Søn, Farvel for evig!“

. . . . . . Og François Ravaillac fjernede sig hastig fra sit Fædrenehjem og vandrede ud af sin Fødeby uden at medtage andet end et Paternosterbaand og en Kniv. Alt som han drog hen ad Veien, der fører fra Angoulême til Paris, fremsagde han andægtig ved sig selv en Bøn, som han i sin tidligste Barndom havde lært af de ærværdige Fædre:

Que toujours dans mon coeur
Jésus soit le vainqueur.

. . . .

. . . .

Den 12te Mai 1610 kom Ravaillac til Paris. Her søgte han først hen til et lille snevert Stræde i Qvarteret Saint Jacques tæt ved Saint-Sévérin Kirken; han traadte ind i en mørk Gang, steg op i 4de Etage og bankede paa Døren til et fattigt Tagkammer.

Et ungt Fruentimmer klædt i Sort lukkede op. . . . Hun saae bleg og sørgmodig ud, men i hendes af Kummer og Taarer formørkede Blik lyste endnu en Rest af Stolthed.

„Du her, François! Du her!“

„Ja Madeleine, har jeg ikke lovet Dig det?“

„Du har altsaa taget Din Beslutning?“

„Ja“.

„Du vil hevne min Fader?"

„Ja jeg vil hevne alle de Catholiker, som denne huguenottiske Konge vilde lade ombringe, ligesom hans Soldater have ombragt Din Fader."

„Men overvei det nøie . . . det gjælder maaskee Dit Liv."

„Jeg er beredt paa Døden, og Madeleine jeg tilsværger Dig, at selv paa Skafottet, selv paa Pinebænken, skal jeg ikke med en Stavelse forraade Dit Navn. . . ."

„Mit Navn . . . hvad gjør det til Sagen . . . men hans . . ."

„Den hellige Mands, som skal lyse Velsignelse over vor Forening? . . . O! min Madeleine frygt ikke derfor . . . jeg forstaaer at lide . . . men dersom Gud holder sin Haand over mig, dersom jeg efter at have holdt mit Løfte seer Leilighed til at undslippe, vil Du saa holde Dit Madeleine?"

„Mit! ja vel . . . ja vel . . . jeg har jo svoret, at min Haand skal tilhøre den, som hevner min Fader."

Ravaillac vilde trykke den Haand, som Madeleine rakte ham, til sine Læber; men hun trak den heftig til sig og sagde:

„Iaften i Saint-Sévérin Kirken."

„Iaften!" gjentog Ravaillac.

Da den stakkels Afsindige var bleven alene (thi afsindig var hun bleven, da hendes Fader og hendes to Brødre under Paris's Beleiring bleve dræbte af Henriks Soldater, og Munke og Præster havde vel forstaaet at benytte dette forfærdelige Vanvid til at befæste Kniven i Kongemorderens Haand) sank hun bedrøvet om paa en Stol med Øiet fæstet paa et Portrait af hendes Fader.

„Snart skal jeg atter forenes med Dig og med Eder mine Brødre . . . jeg skal gjensee Eder. . . . Men Op-

havsmanden til alle vore Ulykker skal ophøre at leve før jeg. . . . Og han! . . . han! . . .“ tilføiede Madeleine, idet hun tænkte paa Ravaillac, „lad ham tage min Haand, om han vil, siden jeg har lovet ham den; lad ham fordre den! . . . efter at have fuldbyrdet min Hevn . . . jeg vil tilhøre ham . . . levende eller død . . . ja død . . . jeg skal blive hans Hustru!“ . . .

. . . .

I et lille Kapel i Saint-Sévérin Kirken viede Sognepræsten d'Aubigny samme Aften François Ravaillac og Madeleine de Merindol, det sidste Skud af en af de ældste Familier i Bretagne, der som saa mange andre under de langvarige Borger- og Religionskrige lidt efter lidt var bleven ødelagt i Bund og Grund. Ved Siden af Præsten stod en sortklædt Mand, hvem denne viste den største Ærbødighed; denne Mand betragtede Brudgommen opmærksomt.

„Det er ham,“ sagde Pater d'Aubigny.

„Godt! og I vil indestaae for ham?“

„Ja ærværdige Fader; og han vil gjentage sin Ed for Eder.“

„Knæl min Søn,“ sagde den sortklædte Mand til Ravaillac.

Denne faldt paa Knæ for det hellige Evangelium, som de tvende Jesuiter holdt hen imod ham.

„Vil Du adlyde Guds og den hellige Kirkes Villie?“ sagde den sortklædte Mand.

„Jeg sværger“.

„Og vil Du, hvis det behøves, kunne døe uden at røbe Noget?“

„Det sværger jeg . . . ved det hellige Evangelium og ved min Kjærlighed til Madeleine“.

„Saa lyse da Himlen sin Velsignelse over Dig min

Søn! Glæde og Lykke blive Dig tildeel i dette Liv, evig uforkrænkelig Herlighed i det tilkommende.“

„Amen,“ sagde Pater d'Aubigny. . . .

„Amen,“ gjentoge Madeleine og Ravaillac, idet de korsede sig.

Medens disse Mordtilberedelser fandt Sted i en skummel Krog i Qvarteret Saint-Jacques, hvad foregik der da i Louvres Sale? Efter at Henrik den 4de havde sikkret Huguenotternes Tilværelse i sine Stater ved Udstedelsen af det nantiske Edict, dette ved christelig og overbærende Mildhed beundringsværdige Værk, var han svag nok til at kalde de fordrevne Jesuiter tilbage, for derved at erholde deres Tilgivelse, ja han tog endog en af dem, den ærværdige Pater Cotton, til sin Kapellan og Skriftefader; og Henrik, der maatte leve paa Krigsfod med en Mand, som han i sit Hjertes Inderste hadede ligesaa stærkt, som denne igjen hadede og afskyede ham, Henrik, der hverken turde have ubetinget Tillid til sine Hofmænd eller til sin Dronning eller endnu mindre til sine Maitresser, var den ulykkeligste Mand i hele Frankrig. — Den næste Dag skulde Marie af Medicis Kroning finde Sted.

Overalt i de Gader, som Dronningen skulde passere, var opreist Æreporte med Inscriptioner og Blomsterguirlander samt Tribuner for Tilskuerne; paa Slottet havde man travlt med Tilberedelserne til et storartet Gjestebud. Kongen selv var nedtrykt af en Sørgmodighed og Tungsindighed, hvis Aarsag han ikke kunde gjette, og havde ligesom en Forudanelse om den Ulykke, der truede ham; man kunde fristes til at sige, at Dolken alt sad i hans Bryst.

„Selv I mine Venner, I kjende mig endnu ikke", sagde han til Bassompierre . . . „og jeg skal døe en af disse Dage . . . ja jeg døer langt tidligere, end Nogen af Eder skulde troe; og først naar I have mistet mig, ville I kunne fatte mit Værd og den Forskjel, der er imellem mig og andre Mænd."

„Min Gud, Sire!" svarede Bassompierre, „vil I da aldrig ophøre at ængste os med Talen om Eders nærforestaaende Død?"

„Jeg er overbeviist derom . . . og jeg er rede".

„Siig ikke det! med Guds Hjælp har I endnu mange glade og lykkelige Aar tilbage. Ingen Lykke her paa Jorden kan lignes ved Eders."

„Jeg lykkelig! Saa Du troer, at jeg er lykkelig Bassompierre!"

„Er I ikke i Eders blomstrende Manddomsalder, fuldkommen sund og legemsstærk, overøst som ingen anden Dødelig med Hæder og Ære, i uforstyrret Besiddelse af det skjønneste Kongedømme i Verden, elsket og tilbedet af Eders Undersaatter; har I ikke store Rigdomme, skjønne Bygninger, en skjøn Hustru, skjønne Maitresser og smukke sunde Børn, som trives og blive store. . . . Hvad mangler Eder da? og hvad kan I ønske mere?"

Kongen drog et dybt Suk og sagde til Bassompierre:

„Min Ven, alt dette maa jeg forlade. . . . See der kommer Regentinden med Frankrigs unge Konge. . . ." (I dette Øieblik traadte Marie af Medicis med den unge Dauphin, som to Dage senere blev Ludvig den 13de, ind i den Sal i Louvre, hvor denne Samtale fandt Sted, og hilste paa Henrik den 4de).

Nogle Dage iforveien havde Kongen sagt til Hertugen af Sully: „Øieblikket, det skjæbnesvangre Øieblik,

nærmer sig, . . . jeg gaaer min Skjæbne imøde uden at kunne afværge den, jeg, en Konge, mægter ikke at undgaae, hvad der skal skee; thi det er skrevet i Skjæbnens Bog!"

„Skrevet i Skjæbnens Bog!"

„Ja, jeg veed saare vel, jeg nærmer mig mit Livs Ende: mine uforsonlige Fjender have ikke tilgivet mig det nantiske Edict, og de ville endelig denne Gang naae Maalet for deres Rænker og Opspind. Dronningens Kroning vil være dem en velkommen Leilighed, jeg veed det fuldtvel. . . . De ville dræbe mig, siger jeg Dig min stakkels Rosny! . . . jeg seer nok, at min Død er deres sidste Haab. . . . O! den fordømte Kroning. . . ."

„Sire, til hvilke besynderlige Ideer hengiver I Eder dog? Dersom det bliver saaledes ved, er det mit Raad, at I opgiver denne Salvning og Kroning og drager ud paa Reise eller i Krig . . . vil I det?"

„Ja, ja jeg vil opgive denne Kroningsfest, og gid jeg aldrig mere maa høre den nævne, paa den Maade kan jeg maaskee helbredes for det Indtryk, adskillige Forudsigelser have gjort paa mig . . . ja jeg vil ikke dølge for Dig min Ven, at man har sagt mig, at jeg vil blive myrdet ved den første store Fest, jeg giver, og at jeg skal døe i en Vogn; derfor stiger jeg aldrig ind i en saadan uden at tænke ved mig selv: idag bliver det."

„Det er første Gang, I siger mig det Sire, og jeg har ofte med Forundring seet Eder skjælve, naar Eders Jæger slog Vogntrinet ned for Eder."

„Fra idag af kjender Du Aarsagen dertil."

„Og jeg kan ikke noksom forundre mig over Eders Ængstelighed ligeoverfor saa ubetydelig en Fare, jeg, som saa ofte har seet Eder uforfærdet midt i Kugle-

regnen, under Kanonernes Torden, omringet af fældede Landser og dragne Sværd."

„Det er ogsaa noget ganske andet at falde med Ære paa en Valplads for en Fjendes Haand end paa forræderisk Viis at snigmyrdes i Paris's Gader af en af sine egne Undersaatter, af en Munk og ovenikjøbet en af dem, for hvem jeg har gjort mere, end jeg burde gjøre, af dem, som hade mig, fordi jeg dog ikke har gjort nok!"

„Men siden en slig Formodning ængster Eder i saa høi Grad, vilde jeg i Eders Sted Sire reise imorgen den Dag, jeg vilde lade Kroningen foregaae uden mig, eller ogsaa vilde jeg opsætte den til en anden Gang, og jeg vilde ikke for det første vende tilbage til Paris ei heller stige ind i nogen Vogn. Befaler I, at jeg strax skal sende Bud til Notre-Dame og til Saint Denis for at standse Tilberedelserne til Festen og sende Arbeiderne hjem."

„Jeg kunde nok have Lyst dertil. . . . Men hvad vil min Gemalinde sige? hun har nu engang sat sig i Hovedet at ville krones."

„Hvad hun vil sige . . . lad hende sige, hvad hun vil Sire; men jeg kan neppe troe, at hun, naar hun erfarer Eders Overbeviisning om, at denne Kroning vil foraarsage saa megen Ulykke, alligevel vil fastholde sit Ønske."

Hertugen af Sully oppebiede ikke yderligere Ordre men gav Befaling til at standse med Tilberedelserne til Festen. Men hvad han end gjorde, og hvilke Overtalelsesmidler han end anvendte, lykkedes det ham ikke at formaae Marie af Medicis til at gjøre sin Gemal denne Indrømmelse. Det var Kongen, der maatte give efter, og da han, naar Alt kom til Alt, ellers var den Første til at lee af sine Ængstelser, talte han ikke videre derom og

paalagde sin Minister heller ikke at berøre den Sag mere hos Dronningen. Haandværkerne bleve for anden Gang satte i Arbeide; men Henriks Frygt og bange Anelser vendte ikke destomindre med fornyet Kraft tilbage. Han sagde gjentagne Gange: „Ak min Ven, jeg kommer aldrig levende bort fra denne Stad! De ville dræbe mig her! O fordømte Kroning! Du bliver Skyld i min Død!"

Den 13de Mai fandt den med saa megen Ængstelse imødesete Kroningsfest Sted, denne Ceremonie, hvortil der knyttedes saa mange mørke og ildespaaende Forvarsler.

Trods den Pragt, som udfoldedes ved Festen, trods de umaadelige Summer, den kostede Skatkammeret, var Stemningen mørk som Kongens Tanker; man skulde have troet, at Folket havde de samme Forestillinger som han om Dronningens Kroning, og at det deelte hans Skræk, for hvad der skulde komme. Intet „Leve Kongen" intet „Leve Dronningen" lød, hvor Toget drog forbi. Til disse uheldspaaende Varsler kom endnu, at Maleren — som havde udført Tilberedelserne til Ceremonien, der fandt Sted i Saint Denis Kirken, de franske Kongers sidste Bolig — havde af Uvidenhed, istedetfor at overtrække Dronningens Vaabenskjold med Sølv, malet det kastaniebruunt, den Farve, Enker i hine Dage pleiede at bære, og, istedetfor at omvinde det med Palmegrene, omvundet det med en Sammenslyngning af Baand: atter et Sindbillede paa Enkestand.

Natten imellem den 13de og 14de tilbragte Henrik den 4de i vedvarende Sindsuro. De mørke Tanker, som i længere Tid havde plaget ham, paatrængte sig ham i Mængde. Gjentagne Gange anklagede han sig selv for barnagtig Overtro; han afviste Tanken om Snigmord, drømte om sit nærforestaaende Felttog og saae sig endnu

engang efter glimrende Sejre i Spidsen for Hæren holde Indtog i Paris under et heelt Folks Jubel. Snart igjen vaktes han af disse Drømme om Glands og Hæder og vendte tilbage til sin Fixidee; hans Øie faldt imod hans Villie paa Bedestolen, hvor hans Skriftefader undertiden knælede; den ærværdige Pater pleiede, naar han i flere Timer forgjæves havde bønfaldet sit kongelige Skriftebarn om at tilbagekalde det nantiske Edict, at kaste sig paa Knæ, slaae sig for Brystet og anraabe Himlen om at bevare Hans Majestæts Liv, en Bøn, der stedse havde lydt i Henriks Øren som en Krigserklæring fra det hele Jesu-Selskab, som en Trusel om en voldsom Død, men ingensinde lydeligere end hin skjæbnesvangre Nat mellem den 13de og 14de Mai 1610. Han gjenkaldte hele sit tidligere Liv i sin Erindring; han dvælede ved de Kampe, han havde bestaaet, ved de utallige Hindringer, han havde havt at overvinde, før han kunde bestige Thronen, ved de nye Kampe af enhver Art, han maatte udholde, for ikke at nødes til at stige ned af den igjen, ved sine tvende Ægteskaber, ved sine Kjærlighedshistorier, ved Gabrielle d'Estrée's forfærdelige Død, ved Marquisen af Verneuil's og hendes Families Sammensværgelse, ved sin fordums Vaabenbroder, Marechal Birons Henrettelse, ved en nylig indtruffen men derfor ikke mindre piinlig Begivenhed, tusinde Gange mere ydmygende for Monarkens Hjerte, ved Prindsen af Condé, der maatte flygte fra Hoffet og Frankrig for at befrie sin unge Hustru for sin Fyrstes, sin Slægtnings strafværdige Begjæringer. . . . Alle disse Tanker, alle disse Erindringer, som brødes i Kongens Hoved, bragte ham lidt efter lidt til at tvivle om sit Værd, til at forglemme alt det Gode, han havde gjort, for kun at see sine Feil, og nu var Touren til ham

at falde paa Knæ foran Bedestolen for at anraabe Kongernes Konge om at gjengive ham Kraft og Mod. . . . . .

Samme Nat foregik en lignende Scene i et usselt Herberg, hvor en Mand ligeledes knælede og opsendte den samme Bøn til Himlen; ogsaa han trængte til Kraft og Mod! Hans Haand kunde skjælve, Kniven kunde falde ud af den uden at være farvet med Kongens Blod, og han gaae glip af det Ærens Haab, der knyttede sig til hans hellige Foretagende. En Anden end han vilde da blive kaldet til Guds og Kirkens Hevner. . . . Og hvorledes vilde han da vove at fremstille sig for Madeleine?

„Aldrig! aldrig!“ udbrød Ravaillac. „Det er mig, som Himlen har udvalgt. . . . Mig tilkommer Lønnen! Min Gud før min Arm. . . . Tillad ikke, at Din Fjende undslipper mig! Og Du, François Xavier, min Skytspatron, dersom mine Bønner ikke kunne naae op til Gud, gaa da i Forbøn for mig — maaskee vil Gud da ikke tillade, at en Anden fuldfører mit Værk!“

Det blev Dag. Da Kongen forblev længere Tid i sit Kabinet end sædvanligt, gik hans Tjenere derind og forstyrrede ham i hans Bøn. Henrik blev vred og sagde: „Skulde disse Mennesker da altid forstyrre mig i mine gode Øieblikke?“ . . . Men snart betvang han sig, og for at Ingen skulde mærke den for en Konge uværdige Frygt, der havde overrasket hans Sjæl, fremhyklede han en mere end almindelig Munterhed.

Ravaillac stod op, forlod Vertshuset og gik til Saint Sévérin Kirken, hvor han andægtig bivaanede Pater d'Aubigny's stille Messe. Da Præsten efter først have opløftet Hostien mod Himlen vilde nærme sig Ravaillac, som forlangte den hellige Nadver, standsede han først et Øieblik, som om han tænkte paa at negte ham den, fæstede

sit Blik strengt og spørgende paa ham og syntes at sige: „Er Du ogsaa værdig dertil?“ . . . Ravaillac blottede sit Bryst, og Præsten saae den Kniv, som han krampagtig trykkede i sin Haand, imedens han sagte mumlede sin sædvanlige Bøn:

que toujours dans mon coeur
Jésus soit le vainqueur.

Pateren betænkte sig ikke længer paa at deelagtiggjøre ham i den hellige Nadver, han endte sin Messe, og efter at have fremsagt den sidste Formular vendte den hellige Mand sig imod Snigmorderen for end en Gang at velsigne den Haand og den Kniv, som skulde dræbe Kongen.

Ravaillac gik til Louvre med den Beslutning at passe Kongen op, naar han forlod Slottet; og fra det Øieblik af tabte han ham heller ikke af Syne.

Hans Majestæt hørte Messen i Bernhardinerklostret. Hoffolkene bemærkede, at Kongen var andægtigere stemt end ellers. Dronningen yttrede en glad Forundring derover. „Jeg beder til Gud“, sagde han, „for Eder min Dronning, for min Søn og for mine Undersaatter.“

Efter Taflet spurgte Kongen Commandeuren for Livgarden, hvad Klokken var. Denne svarede, at den var fire og tilføiede: „Deres Majestæt seer ganske syg og tankefuld ud. Det vilde vistnok gjøre Eder godt at trække en Smule frisk Luft. . . . Det vil oplive Eder.“

„Det var et godt Raad, . . . nuvel, lad min Vogn kjøre frem, . . . jeg vil tage hen til Hertugen af Sully, som er upasselig.“

Noget efter hørte Ravaillac Kongen forlange sin Vogn, han mumlede mellem Tænderne: „Nu har jeg Dig, Du er fortabt!“

Hr. de Vitry spurgte, om hans Majestæt befalede, at han skulde ledsage ham.

„Nei,“ svarede Kongen.

„Befaler Deres Majestæt da ikke at Livvagten? . . .“

„Nei, jeg vil hverken ledsages af Eder eller af Eders Livvagt . . . jeg vil ikke have Nogen med mig.“

Idet han steg i Vognen, vendte han sig til en af Officererne og spurgte denne, hvad Dato det var.

„Den 13de,“ svarede Officeren.

„Nei . . . det er den 14de idag Sire,“ rettede en af Sergeanterne.

„Det er rigtigt,“ bemærkede Henrik. „Du veed bedre Besked med Almanaken end Din Officeer“, og med et Smiil sagde han til de Kavalerer, der stege med ham i Vognen: „Imellem den 13de og 14de.“ Hvorpaa han raabte til Kudsken: „Kjør til!“

Henrik sad i Calechen, han vilde til sin Ulykke paa Grund af det smukke Veir have Ruffet slaaet ned. Paa høire Side af ham sad Hertugen af Epernon, ved Karethdøren til Høire Marechallerne Lavardin og Roquelaure, tæt ved ham ved den venstre Dør Hertugen af Montbazon og Marquis de Laforce, paa det forreste Sæde Marquis de Mirebeau og Duplessis-Liancourt, Kongens Overstaldmester. Da de vare ved Hotel de Longueville sendte Kongen sit Følge bort, og da man spurgte ham, hvor han agtede at kjøre hen, svarede han: „Til la Croix du Tiroir“, da de vare komne dertil, befalede han at kjøre til Kirkegaarden Saint-Innocent.

Ravaillac hørte Alt og fulgte bestandig med.

Da Vognen dreiede fra Gaden Saint Honoré ind i Gaden la Ferronnerie, som paa den Tid i sig selv var meget snever, og blev det endnu mere ved de langs Kirkegaardsmuren opslaaede Boutiker, indtraf en Stands-

ning foranlediget ved, at tvende Vogne, en med Viin og en anden med Hø, der kom kjørende hver fra sin Side, stødte sammen og nødte den kongelige Vogn til at gjøre Holdt. Løberne gik over Kirkegaarden for lettere at støde til Vognen ved Enden af Gaden; der blev kun to tilbage, hvoraf den ene fjernede sig for at rydde Hindringerne af Veien, medens den anden benyttede Leiligheden til at binde sit Strømpebaand.

Ravaillac, som havde fulgt Karethen lige fra Louvre og nu saae den standse, bemærkede, at der ikke var Nogen i dens Nærhed; han nærmede sig den Side, hvor han havde seet Kongen sidde; over den venstre Skulder havde han kastet sin Kappe for at skjule Kniven, som han holdt i Haanden. Han trængte sig ind imellem Boutikkerne og Vognen, saaledes som Enhver maatte gjøre, der vilde forbi, og med det ene Been støttet paa en af Hjulegerne det andet paa en Afviser bibragte han Kongen med sin tveæggede Kniv et Stik lidt ovenfor Hjertet imellem det tredie og fjerde Ribbeen. Da Henrik følte Stikket, udbrød han: „Jeg er saaret!“ . . . men Snigmorderen, som kunde mærke, at Spidsen af Kniven stødte imod et af Ribbenene, gjorde saa hastigt et nyt Stød, at Ingen af dem, som sadde i Vognen, fik Tid til at bemærke det endsige da at forhindre det. Blodet styrtede strømmeviis ud af den ulykkelige Fyrstes Mund saavel som af Saaret, og han døde næsten i samme Øieblik, idet han udstødte et dybt Suk og med hendøende Stemme udtalte disse faa Ord: „Det har Intet at betyde!“ — Forbrydelsen var begaaet! de ærværdige Fædres Værk var fuldbragt!

Mærkeligt er det, at Ingen af dem, som sadde i Vognen, saae Kongen blive saaret! . . . og dersom dette Afskum havde havt Aandsnærværelse nok til at kaste

Kniven, vilde man maaskee aldrig være kommen til Kundskab om, hvem Morderen var. . . . Men det grændseløse Raseri, han havde sat ind paa dette Mord, beherskede ham endnu heelt og holdent, og langtfra at tænke paa at flygte, at skjule sig eller at lade Kniven falde hævede han endnu engang Armen for at bibringe sit kongelige Offer et sidste Stød. . . . De sex Herrer sprang imidlertid af Vognen, Nogle grebe Morderen, Andre ilede Kongen til Hjælp; men da en af dem bemærkede, at han ikke kunde fremføre et Ord, og at Blodet strømmede ham ud af Munden, udbrød han: „Kongen er død.“ Ved disse Ord blev der en stor Tumult, Folk som vare i Gaderne styrtede hovedkuls ind i de nærmeste Boutiker, ligesaa slagne med Forfærdelse, som om Staden var tagen med Storm af Spanierne. Hvad Morderen angik, da stod han rolig og uforfærdet under Mængdens Forbandelser og Raseri, og trods de imod ham løftede Sværd hævede han dristig sin Pande, ja det syntes endog, som om han følte sig stolt af den Gjerning, han havde udøvet, og stillede sig til Skue som for at gjøre sig til af dette det største Kongemord. Hertugen af Epernon standsede imidlertid med Ord og Gebærder dem, som vilde sønderrive Ravaillac, og lod Kongens Liig tilligemed Morderen føre til Louvre.

Her lagdes Kongens blodige Legeme paa hans Seng; lidt efter kom hans Livlæge Milon fulgt af flere andre Læger; men Alt var omsonst; ved det første Blik paa Kongen brast Milon i Graad og kunde kun fremføre disse Ord: „Ak! det er forbi . . . han er gaaet bort.“ Disse skjæbnesvangre Ord gjenlødе snart over hele Louvre. Blandt Kongens Livgarde herskede den største Sorg og Bestyrtelse; enhver af dem fra den Øverste til den Ringeste vilde med Glæde have givet sit Liv hen for at frelse det

Liv, som nylig var tabt for Frankrig. . . . Kan det med Sandhed siges, at Kongens Hofmænd, dem han havde overøst med Velgjerninger, deelte denne dybe Sorg? . . . Nei! Historien melder, at da den store Henriks Liig temmelig skjødesløst var bleven henlagt paa Sengen for et Par Timer at stilles til Skue for dem, som endnu engang vilde see ham, var det kun Folk, der ikke hørte til Hoffets Kreds, som indfandt sig. Hans Hoffolk tænkte mere paa at ordne deres egne Anliggender end paa ham, som nu ikke længer formaaede at fremme deres Interesser. Der laa kun et kort Øieblik imellem Beundring og Forglemmelse.

. . . .

Den samme Skjødesløshed herskede i alle Retninger under disse alvorlige Omstændigheder. Ravaillac blev ikke engang sat i Fængsel; man bevogtede ham i to Dage i Hotel de Retz, men med saa lidt Paapasselighed, at al Verden kunde faae ham i Tale. Han, der næsten af Alle overvældedes med Bebreidelser og Forbandelser, syntes ufølsom for Alt, roste sig bestandig af sin Bedrift og følte hverken Anger eller Ruelse. Snart saae han dem, som tiltalte ham, trodsigt i Øinene, snart hævede han Blikket mod Himlen, hvor Lønnen for dette hellige Manddrab uden Tvivl ventede ham. Derpaa mindedes han atter Madeleine; ved dette Navn følte han sig mod sin Villie dragen til denne Verden. . . . En Haand berørte let hans Skulder, og følgende Ord udtaltes med en salvelsesfuld Stemme, som ikke var ham ganske ubekjendt:

„Min Ven, Gud alene er stor! . . . Tænk for Fremtiden paa ham, paa ham alene! . . . og tag Dig fremfor alt iagt, tag Dig iagt for at anklage retskafne Folk.“

Ravaillac hævede hastigt Hovedet. Den, som havde henvendt disse Ord til ham, var alt langt borte ifærd

med at forlade Værelset. . . . Ravaillac gjenkjendte ham, det var den Sortklædte, han havde seet forleden i Saint-Séverin Kirken ved Siden af den ærværdige Pater d'Aubigny, hvis Superieur han syntes at være . . . det var kort sagt . . . det var den ærværdige Pater Cotton, den høisalige Konges Skriftefader.

. . . .

I Conciergeriet førte Ravaillac det samme Sprog som i Hotel de Retz: han havde ingen Medskyldige, men han havde troet sig kaldet til at hevne Religionens hellige Sag . . . han fortalte om de besynderligste Aabenbaringer, om de mest fantastiske Syner, som havde bestemt ham til at paatage sig dette guddommelige Hverv. . . . Efter gjentagne Gange at være adspurgt, om hvem der havde tilskyndet ham til dette Mord, svarede han: „De Prædikener, som jeg har hørt, og hvoraf jeg har lært at indsee Nødvendigheden af at dræbe Kongen." Omsider undslap Pater d'Aubigny's Navn ham, og denne Geistlige blev stævnet for Retten. Han tilstod at have skriftet Ravaillac. „Men Gud," tilføiede han, „Gud, som giver En Sprogets Gave, en Anden Profetiens, har givet mig den Gave at glemme Skriftemaal. Desuden kjende vi geistlige Mænd ikke til denne Verden, hvis Interesser vi hverken forstaae os paa eller blande os i." . . . „Jeg finder tvertimod," sagde Overdommeren, „at I kun altfor godt forstaae Eder derpaa og kun altfor meget blande Eder deri." . . . Ravaillac vedblev haardnakket sin Paastand, at han var den eneste Skyldige, og vilde ligesaalidt dele Skammen som Æren, Straffen som Lønnen med nogen Anden. Efter fire lange Forhør, i hvilke det var umuligt at afpresse ham nogen anden Tilstaaelse, afsagdes Dommen, der lød som følger:

„François Ravaillac skal paa en aaben Karre føres til Hovedindgangen af St. Paris Kirken og der gjøre offentlig Afbigt.

Nøgen, kun iført en Skjorte, med en brændende Fakkel af to Punds Vægt i Haanden skal han der sige og bekjende, at han falskelig og paa forræderisk Viis har begaaet nævnte skjændige, afskyelige og vederstyggelige Kongemord og dræbt nævnte hans kongelige Herre ved to Knivstik i Livet, hvorfor han angrer og beder Gud, Kongen og Øvrigheden om Tilgivelse.

Derfra føres til Grève-Pladsen, og paa et Skafot, som skal opreises der, knibes i Brystet, Armene, Laarene og Læggene med gloende Tænger; den høire Haand, hvori Kniven var, med hvilken han begik nævnte Kongemord, brændes over en glødende Svovlild; paa de Steder, hvor han er bleven knebet, skal der heldes smeltet Bly, kogende Olie, sydende Beg og sammensmeltet Lak og Svovl.

Derpaa skal hans Legeme sønderslides af fire Heste, Lemmer og Krop kastes i Ilden, og Asken spredes for alle Vinde.

Al hans Gods og Eiendom hjemfalder til Kronen.

Det Huus, hvori han er født, skal nedbrydes; Eieren deraf skal foreløbigen holdes skadesløs, uden at der dog paa det Sted i Fremtiden maa opføres nogensomhelst Bygning; fjorten Dage efter Kundgjørelsen af denne Dom skulle hans Fader og Moder have forladt Frankrigs Jordbund med det Forbud, aldrig nogensinde mere at betræde den under Straf af at blive hængte uden Forhør og Dom.

Hverken hans Brødre, Søstre, Onkler eller nogen Anden maae for Fremtiden bære Navnet Ravaillac,

men skulle under samme Straf ombytte det med et andet".

. . . .

Efter de mest rædselsfulde Forhør paa Pinebænken, hvor han ikke med en Stavelse forraadte Madeleine eller Jesuiterne, udstod François Ravaillac denne forfærdelige Straf. . . .

Beretningen om hans Død meddeler blandt andet, at da Hestene i omtrent en Time under Folkets Forbandelser og Klager over Tabet af Kongen havde slidt i ham, og Nogle endog gave sig til at trække i Tougene med stor Iver, lod en tilstedeværende Adelsmand sin Hest afløse en af Bøddelens, som vare udmattede.

Da sukkede Ravaillac, og man troede at høre følgende Ord:

„Man har ført mig bag Lyset . . . Folket . . . ønskede ikke . . . Kongens Død . . ."

Men det var ikke længer Tid at kalde ham tilbage til Livet for at sige mere . . . thi i samme Øieblik opgav han Aanden, idet han mumlede disse tre Ord:

. . . . . toujours . . . . .
Jésus . . . . . vainqueur.

Samme Dag som François Ravaillac udstod sin Straf, vandrede hans Fader og Moder i Landflygtighed.

Liget af et Fruentimmer blev trukket op af Seinen. . . . Det var Liget af Madeleine.

Pater d'Aubigny beholdt sit Embede som Præst ved Saint-Séverin Kirken og vedblev at opbygge Menigheden ved sin fromme Vandel; Pater Cotton bevarede

sin Anseelse ved Hoffet; fra dette Tidspunkt kunde de ærværdige Fædre med stadig Fremgang arbeide i Løn paa Tilbagekaldelsen af det nantiske Edict. Det var et Arbeide, der krævede Taalmodighed og Udholdenhed, men det endte med Seier; Ludvig den 14de var med al sin Storhed bange for Jesuiterne; han vilde ikke døe som Henrik den 4de.
